

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

**İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ:
FALKLAND SAVAŞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan:
Tuğrul Erdem DOGRU**

**Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Haydar ÇORUH**

HATAY-2019

**T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

**İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ:
FALKLAND SAVAŞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan:
Tuğrul Erdem DOGRU

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Haydar ÇORUH

HATAY-2019

ONAY

TUĞRUL ERDEM DOGRU tarafından hazırlanan “*İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ: FALKLAND SAVAŞI*” adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile *TARİH ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ* olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	İMZA
Prof. Dr. Mehmet Yaşar ERTAŞ (Üye-Sakarya Üniversitesi)	
Dr. Öğr. Üyesi Haydar ÇORUH (Danışman-Üye) Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan SAMIKIRAN (Üye) Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	

Tuğrul Erdem DOGRU Tarafından Hazırlanan “*İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ: FALKLAND SAVAŞI*” Adlı Tez Çalışmasının Yukarıda İmzaları Bulunan Jüri Üyelerince Kabul Edildiğini **Onaylarım.**

Doç. Dr. Mustafa Onur KAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile ***“İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ: FALKLAND SAVAŞI”*** başlıklı tez çalışmamda yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyân ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyân ederim.

Tuğrul Erdem DOGRU

ÖNSÖZ

İngiltere ve Arjantin arasındaki ilişkilerin odak noktasında bulunan Falkland Anlaşmazlığı, Güney Atlantik'te bulunan Falkland Adaları'nın egemenliği ile ilgilidir. 16.yüzyılda İspanya'nın idaresinde bulunan Adalar, 18.yüzyılın başlarında Arjantin'in İspanya'dan bağımsızlığını kazanmasından sonra Arjantin hakimiyetine girmiştir. İngiliz kuvvetleri 1833 yılında adalara gelerek adalardaki Arjantinli yerleşimcileri uzaklaştırmış ve yerlerine İngiliz yerleşimcileri yerleştirmiştir. Arjantin hükümetleri, Falkland Adaları'ndaki İngiliz kolonisinin kurulmasından itibaren İngiliz yönetimini protesto etmiş ve adalar üzerindeki hak iddialarını her fırsatta dile getirmiştir. Arjantin kaynaklarına göre 1833 yılı Falkland Adaları'nda İngiliz işgalinin ve sömürgeciliğinin başladığı yıl olmuştur. Bu iddialar İngiltere tarafından Birleşmiş Milletler'in kurulmasına kadar dikkate alınmamıştır. Birleşmiş Milletler'in kurulmasının ardından iki ülke arasında bir anlaşmazlık olduğu kabul edilmiş ve bir koloni sorunu olarak ele alınmaya başlamıştır. İki ülke Falkland anlaşmazlığını çözmek için diplomatik görüşmelere başlamıştır.

Arjantin ordusu, 1965 yıllarında başlayan diplomatik görüşmelerin başarısız olması sebebiyle 2 Nisan 1982 tarihinde adaları işgal etmiştir. Arjantin askerlerinin geri çekilmesi için arabuluculuk görüşmeleri başlatılmış aynı zamanda İngiliz kuvvetleri bölgeye sevk edilmiştir. Bu çalışmada İngiltere ve Arjantin arasındaki ilişkilerde önemli bir yer tutan Falkland Anlaşmazlığını adaların işgaline götüren süreç incelenmeye çalışılmıştır. Bu çalışma, Birleşmiş Milletler kararlarının hem egemenlik görüşmelerinde hem de arabuluculuk çalışmalarında büyük ülkeler konu olduğunda etkisiz kaldığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bazı kaynaklara göre iki ülkenin de büyük kayıplar verdiği Falkland Savaşı'nın asıl sebebi, bölgedeki yer altı kaynaklarına ve Antarktika'ya erişimi güvence altına almaktır. Çalışmada Falkland Adaları'nın önemi ve iki ülke arasındaki ilişkilere yansıması incelenmiştir. Falkland Adaları'nın egemenliği ile Antarktika arasındaki ilişki incelenmiş ve Arjantin'in adaları işgal kararı almaya iten diğer sebepler açıklanmaya çalışılmıştır. ABD'nin ve SSCB'nin de yakından takip ettiği Falkland Savaşı, modern silahların kullanıldığı ilk savaşılarından biri olması bakımından önemlidir. Çalışma, milli savunma konusunda dışa bağımlılığı en aza indirmenin gerekliliğini göstermektedir. Örneğin,

Arjantin'in Fransa'dan satın aldığı Exocet füzelerinin ambargoya takılması üzerine Arjantin'e teslim edilememesi savaşın seyrini Arjantin aleyhine etkilemiştir. Bu çalışma Soğuk Savaş döneminde ABD'nin ve SSCB'nin rekabet alanı olarak Güney Amerika ülkelerini kullandığını göstermesi açısından da önemlidir. Bu çalışma aynı zamanda Avrupa devletlerinin Latin Amerika ülkelerine bakışını da göstermeye çalışmaktadır.

Ülkemizde Falkland Anlaşmazlığıyla ilgili tek akademik çalışmanın 1993 yılında yapılmış olması bizi bu çalışmaya iten sebeplerden olmuştur. Devlet arşivlerindeki gizliliğin kalkması ulaşılabilen kaynakları arttırmıştır. Ağırlıklı olarak yabancı kaynaklar, arşiv belgeleri, gazeteler ve BM kararlarını kaynak olarak kullandığımız bu çalışmada doküman analizi yapılmıştır. Çalışmanın öncesinde kapsamlı bir literatür taraması yapılmış, veriler sınıflandırıldıktan sonra yazım aşamasına geçilmiştir.

Giriş bölümünde anlaşmazlığın ortaya çıkış sürecini incelediğimiz bu çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, Anlaşmazlığın Birleşmiş Milletler'e taşındıktan sonrasını ele almaktadır. Bu bölümde İngiltere ve Arjantin arasında yapılan görüşmeler ve görüşmeleri etkileyen olaylar anlatılmıştır. İkinci bölüm ise 1982 yılında adaların işgal edilmesi sonrasında yaşanan gelişmelere odaklanmaktadır. Dünya kamuoyunun tepkisi ve ABD'nin tutumu incelenmiştir. İkinci bölüm Falkland Savaşının diplomatik seyrine yoğunlaşmışken üçüncü bölüm savaşın genel olarak seyrine ve önemli olaylarına yoğunlaşmıştır. Üçüncü bölümde aynı zamanda Falkland Savaşı'nın sonuçları incelenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde bilgilerini benimle paylaşan saygıdeğer danışman hocam; Dr. Öğr. Üyesi Haydar ÇORUH'a, çalışmam boyunca yardımlarını benden esirgemeyen saygıdeğer hocam Ahmet KUŞÇU'ya ve arkadaşım Erol TARHAN'a ve çalışma süresince karşılaştığım tüm zorlukları aşmamı sağlayan sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İNGİLTERE-ARJANTİN İLİŞKİLERİ: FALKLAND SAVAŞI

Tarih Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Haydar ÇORUH

ÖZET

İngiltere ve Arjantin arasındaki ilişkilerde önemli bir yeri olan Falkland Anlaşmazlığı, 1833 yılında Arjantinli yerleşimcilerin İngilizler tarafından Falkland Adaları'ndan güç kullanılarak uzaklaştırılmasıyla başlamıştır. Arjantin hükümetleri, 1833 yılından günümüze İngiliz idaresinde bulunan adaların egemenliği üzerinde hak iddia etmektedir. Bu iddiaların İngiltere tarafından dikkate alınmaması anlaşmazlığı farklı bir boyuta taşımıştır.

Birleşmiş Milletler, Falkland Adaları'nın egemenliği konusunda bir anlaşmazlığın varlığını 1965 yılında kabul etmiştir. İngiltere ve Arjantin, anlaşmazlığın çözümü için karşılıklı görüşmelere davet edilmiştir. Ancak bu görüşmelerin bir sonuca ulaşmadığını öne süren Arjantin cuntası, 2 Nisan 1982'de Falkland Adaları'nı işgal etmiştir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmesini istemiştir. Ancak Arjantin ordusu bu isteğe uymamıştır. İngiltere, 110 gemiden oluşan bir filo hazırlamış ve Güney Atlantik'e göndermiştir. 74 gün süren savaş 14 Haziran 1982 tarihinde Arjantin askerlerinin teslim olmasıyla sonuçlanmıştır.

İngiltere, 1982 yılına kadar yapılan görüşmelerde Falkland Adaları'nın egemenliğini Arjantin'e devretmeyi neredeyse kabul etmiş olsa da 1982 yılından sonra bu konuyu tartışmaya açmayacağını duyurmuştur. Arjantin Devleti ise Falkland yenilgisine rağmen Adalar üzerindeki egemenlik iddialarından bugün de vazgeçmemiştir. Taraflar arasında yapılan görüşmelerde savaşın anlaşmazlığı çözmediği kabul edilmiştir. Bugün Falkland Adaları'nın egemenliği, çözülememiş bir sorun olarak iki ülke arasındaki ilişkilere yansımaktadır. Bölgenin zengin petrol ve doğal gaz yataklarına sahip olması ve Arjantin'in hak iddialarına karşı Adalıların İngiliz idaresinde kalmak istemeleri anlaşmazlığın çözümünü zorlaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Falkland, Malvinas, Petrol, Güney Atlantik Savaşı.

ENGLAND-ARGENTINA RELATIONS: FALKLANDS WAR

History Department, Master's Thesis, 2019

Supervisor: Asst. Prof. Haydar ÇORUH

ABSTRACT

The Falkland dispute, which played an important role in relations between England and Argentina, began in 1833 when the British displaced Argentine settlers from the Falkland Islands by force. The Argentine governments have claimed the sovereignty of the islands under British rule since 1833. The fact that these claims were not taken into consideration by the UK took the dispute to a different dimension.

In 1965, the United Nations recognized the existence of a dispute over the sovereignty of the Falkland Islands. The United Kingdom and Argentina have been invited to negotiate a settlement. However, the Argentine junta invaded the Falkland Islands on 2 April 1982, claiming that these negotiations did not lead to a conclusion. The United Nations Security Council requested the withdrawal of Argentine troops from the islands. However, the Argentine army did not comply with this request. England prepared a fleet of 110 ships and sent it to the South Atlantic. The war, which lasted 74 days, resulted in the surrender of Argentine troops on 14 June 1982.

Although Britain almost agreed to transfer the sovereignty of the Falkland Islands to Argentina in the negotiations until 1982, it was announced that it would not open the issue after 1982. Despite the Falkland defeat, the Argentine State has not given up its claims of sovereignty over the Islands. During the negotiations between the parties, it was acknowledged that the war did not resolve the dispute. Today, the sovereignty of the Falkland Islands is reflected in the relations between the two countries as an unsolved problem. The fact that the region has rich oil and gas deposits and that the Islanders want to stay under British rule against Argentina's claims make the resolution of the dispute difficult.

Keywords: *Falklands, Malvinas, Oil, South Atlantic War.*

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
ŞEKİL LİSTESİ.....	VI
TABLolar LİSTESİ.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ.....	VIII

GİRİŞ

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ANLAŞMAZLIĞIN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'E TAŞINMASI.....	10
1.1.1. 2065 Sayılı Birleşmiş Milletler Kararı.....	10
1.1.2. Self Determinasyon İlkesi.....	11
1.1.3. Falkland Lobisinin Ortaya Çıkışı.....	12
1.2. ANLAŞMAZLIĞI ETKİLEYEN EKONOMİK GELİŞMELER.....	15
1.2.1. Falkland Adaları Şirketi ve Adaların Ekonomisi.....	15
1.2.2. İngiltere ve Arjantin Arasındaki İletişim Sözleşmesi 1971	17
1.2.3. Adaların Çevresinde Petrol Bulunması.....	18
1.2.4. Shackleton Raporu 1976.....	20
1.2.5. Falkland Lobisinin Faaliyetleri	22
1.3. ARJANTİN'İN DIŞ POLİTİKASINI ETKİLEYEN OLAYLAR.....	24
1.3.1. Arjantin'in "Ulusal Yeniden Yapılanma Süreci"	26
1.3.2. İngiltere'den Arjantin'e Yapılan Silah Satışları	31
1.3.3. Arjantin ve Şili Arasında Yaşanan Beagle Kanalı Krizi.....	33

1.4. 1979-1982 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER.....	35
1.4.1. Margaret Thatcher Döneminde İngiltere'nin Durumu.....	36
1.4.2. Ridley'in Adaları İngiltere'ye Kiralama Önerisi	37

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ARJANTİN'İN FALKLAND ADALARI'NI İŞGALİ	41
2.1.1. Güney Georgia Krizi: 19 Mart 1982.....	41
2.1.2. Arjantin'in İşgal Kararı Almasının Nedenleri	45
2.1.3. Falkland Adaları'nda Arjantin Hakimiyeti: 2 Nisan 1982.....	48
2.1.4. İngiltere'nin Falkland Adaları'nın İşgaline Tepkisi	50
2.2. İŞGALİN GÜVENLİK KONSEYİNE TAŞINMASI	52
2.2.1. 502 Sayılı BM Güvenlik Kurulu Kararı: 3 Nisan 1982.....	53
2.2.2. Arabuluculuk Faaliyetleri	54
2.3. ARJANTİN'E KARŞI UYGULANAN YAPTIRIMLAR	55
2.3.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Uyguladığı Yaptırımlar	55
2.3.2. Fransız Ambargosu	57
2.4. ARJANTİN'E VERİLEN ULUSLARARASI DESTEK.....	58
2.4.1. Latin Amerika Ülkeleri.....	58
2.4.2. Sovyetler Birliği.....	60
2.4.3. İsrail	63
2.5. ADALARIN İŞGALİ KARŞISINDA ABD'NİN TUTUMU	65
2.5.1. Amerikan Arabuluculuğu: Haig'in Mekik Diplomasisi	65
2.5.2. Amerikan'ın İngiltere'ye Desteği: Ascension Adası	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. FALKLAND SAVAŞI'NIN SEYRİ.....	71
3.1.1. İngiltere'nin Askeri Hazırlıkları: 5-6 Nisan 1982.....	71
3.1.2. Güney Georgia'da İngiliz Hakimiyeti: 26 Nisan 1982.....	74
3.1.3. General Belgrano Kruvazörü'nün Batırılışı: 2 Mayıs 1982.....	75
3.1.4. Arjantin Birliklerinin Teslim Olması: 14 Haziran 1982.....	80
3.1.5. Arjantin Yenilgisinin Sebepleri	80
3.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI.....	84
3.2.1. Yenilginin Arjantin'deki Etkileri.....	86
3.2.2. Zaferin İngiltere'deki Etkileri.....	87
3.2.3. Diplomatik İlişkilerin Yeniden Kurulması	90
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	93
EKLER.....	96
KAYNAKÇA	104

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1 Falkland Adaları	1
Şekil 2 Piri Reis'in Haritasında Adalar	2
Şekil 3 Beagle Kanalı ve Tartışmalı Adalar	33
Şekil 4 Güney Georgia Adası	42
Şekil 5 Kraliyet Donanmasının İzlediği Güzergâh	72
Şekil 6 Arjantin Donanmasının Planı: 2 Mayıs	76
Şekil 7 General Belgrano Kruvazörünün Vurulduğu Bölge	78
Şekil 8 Savaş Dışı Kalan İngiliz Gemileri	79
Şekil 9 Malvinas Adaları (İspanyolca İsimleriyle)	96
Şekil 10 Emilio Masera, Jorge Videla, Orlando Agosti.....	97
Şekil 11 Jorge Anaya, Leopoldo Galtieri, Lami Dozo.....	98
Şekil 12 Ronald Reagan ve Margaret Thatcher	99
Şekil 13 Cumhuriyet, 26 Nisan 1982.....	100
Şekil 14 Hürriyet, 2 Mayıs 1982.....	101
Şekil 15 Günaydın, 8 Mayıs 1982	102
Şekil 16 Tercüman, 23 Mayıs 1982	103

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Falkland Adalarının Nüfusu 1764-1950.....	8
Tablo 2 1976-1982 Arjantin Cuntası Üyeleri.....	29
Tablo 3 Arjantin Devlet Başkanları 1976-1983	29
Tablo 4 İngiltere’den Arjantin’e Silah Satışları 1967-1982	32
Tablo 5 İsrail'den Arjantin'e Gönderilen Silahlar.....	64
Tablo 6 1982'den Sonra Kurulan Petrol Ortaklığı.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AET:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
ARA:	Arjantin Donanması Gemilerine Verilen Önad (<i>Armada de la República Argentina</i>)
BAS:	İngiliz Antarktika Araştırmaları (<i>British Antarctic Survey</i>)
Bkz:	Bakınız
BBC:	İngiliz Yayıncılık Kuruluşu
BM:	Birleşmiş Milletler
CIA:	Amerikan Merkez Haber Alma Teşkilatı
Çev:	Çeviren
HMS:	Kraliyet Donanması Gemilerine Verilen Önad (<i>Her Majesty's Ship</i>)
İsp:	İspanyolca
NATO:	Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
OAS:	Amerikan Devletleri Örgütü
RAF:	Kraliyet Hava Kuvvetleri
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

GİRİŞ

FALKLAND ANLAŞMAZLIĞININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Güney Atlantik Okyanusunda bulunan Falkland Adalar grubu, ikisi büyük olmak üzere yaklaşık 780 adacıktan oluşmaktadır. Adalardan büyük olanı yaklaşık 6.680 km² alana sahiptir ve Doğu Falkland olarak adlandırılır. Batısında bulunan ada ise 5.390 km² alana sahiptir ve Batı Falkland olarak adlandırılır. Bu adalar grubu Macellan Boğazı'nın doğu girişinde bulunur. Doğu ve Batı Falkland arasındaki boğaza Falkland Boğazı adı verilir (Freedman, 2005a: 1).

Şekil 1 Falkland Adaları¹

İngiliz Denizaşırı Toprağı statüsünde bulunan Falkland Adaları'nın güneydoğusunda, 1.287 km uzaklıkta Güney Georgia Adası ve 2.092 km uzaklıkta Güney Sandwich Adaları bulunmaktadır. Bu adalar idari olarak Falkland Adaları'na bağlıdır ve “*Falkland Adaları ve Bağımlılıkları*” olarak adlandırılırlar² (Freedman, 2005a:1; Metford, 1968:466).

¹ Kaynak: https://en.wikipedia.org/wiki/Falkland_Islands_sovereignty_dispute

² Bağımlılıklar, İngiliz Antarktika Bölgesi'nin kurulmasından önce daha fazla adayı içermekteydi. 1962'de bu bölge kurulduktan sonra sadece Güney Georgia ve Güney Sandwich Adaları, Falkland

Falkland Adaları'nın Keşfi

Falkland Adaları'nın ilk keşfi konusunda tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Arjantin'e göre adaların ilk keşfi 1502 yılındaki seferinde Amerigo Vespucci ya da 1520 yılında Macellan ile keşif gezisine katılmış Portekizli denizci Estaban Gomez tarafından yapılmıştır (Freedman, 2005a: 3). Adalar, İngiliz kaynaklarına göre ilk defa 1592 yılında Kaptan John Davis tarafından keşfedilmiştir (Martin, 1838: 171). 1600 yılında Hollandalı denizci Sebald van Deer Weert'in yaptığı keşif ise iki ülkenin de ortak kabul ettiği bir tarih ve keşiftir. Weert, adalara “*Sebaldes*” adını vermiştir (Freedman, 2005a: 3).

Falkland Adaları, 16. Yüzyıldan itibaren farklı milletlerden denizcilerin haritalarında görülmeye başlamıştır³. Tarihin önemli denizci ve coğrafya bilginlerinden olan Piri Reis'in 1513 yılında çizdiği dünya haritasında da adaların görülebildiğini söyleyebiliriz (İnan, 2008: 27). Buna göre adalar 1513 yılından daha önce keşfedilmiş olabilir. Piri Reis, bu haritada adaları “*Il de Sare*” olarak adlandırmıştır. Üzerine ise “*Bu adalar ıssızdır ama baharı çoktur*” yazmaktadır.

Şekil 2 Piri Reis'in Haritasında Adalar⁴

İngiliz kaynakların verdiği bilgiler doğrultusunda adalara ilk ayak bastığı kabul edilen ilk kişi İngiliz kaptan John Strong olmuştur. Bu tarihe kadar yapılan keşifler

Bağımlılıkları olarak adlandırılmaya başladı. 1985 yılından sonra Bağımlılıklar da İngiliz Deniz Aşırı Toprağı kategorisine alındı (Freedman, 2005a: 11).

³ Falkland Adalarını gösteren ya da gösterdiği düşünülen haritalarla ilgili geniş bilgi için: J. A. Delgado, (1995), A Cartographic View of the Falkland Malvinas Sovereignty Problem, s. 305-338.

⁴ http://www.bilimtekni.gov.tr/sites/default/files/posterler/piri_reis.pdf ET:12.05.2018.

harita üzerinde kalmıştır. John Strong, *Welfare* isimli gemisi ve 90 kişiden oluşan mürettebatı ile 27 Ocak 1690 tarihinde şiddetli fırtınanın etkisiyle adaların kuzeyine doğru sürüklenmiş ve burada karaya çıkmıştır. (Freedman, 2005a: 3). John Strong, Kraliyet donanmasında hazine sorumlusu olarak görev yapan Anthony Cary III. Vikont Falkland’a bir saygı göstergesi olarak iki ada parçasının arasında kalan boğaza “*Falkland*” adını vermiştir. Daha sonra tüm adalar bu isimle anılmaya başlamıştır (Metford, 1968: 467; Delgado, 1995:53). Adalar, keşfinden günümüze kadar pek çok farklı haritada gösterilmiş ve pek çok farklı isimle anılmıştır. *The Sansons, The Sebaldes, Hawkins Land, The Malouines, Malvinas* ve *Falkland* bu isimlerden bazılarıdır (Bellot, 2013: 21).

Falkland Adaları, 1494 yılında İspanya ve Portekiz arasında imzalanan Tordesillas Antlaşması’yla İspanya’nın hakimiyet alanı içerisinde kalmıştır. Bu antlaşma iki ülke arasındaki toprak anlaşmazlıklarını çözmek için yapılmış ve Papa II. Julius tarafından 1506 yılında onaylanmış⁵ (Ferro, 2002: 101). İspanya’nın adalar üzerindeki egemenlik hakları 1670 Madrid Antlaşması ve 1713 Utrecht Antlaşmasıyla da yenilenmiştir (Freedman, 2005a: 4).

Falkland Adaları’nda Kurulan İlk Yerleşim Yeri

İspanya, 1540’ların sonlarından itibaren Güney Amerika kıtasındaki kontrolünü arttırmak için valilikler oluşturmuştu. Bu valiliklere İspanya kralı adına yönetimi sağlama görevi verilen “valiler” atanmaktaydı. Falkland Adaları da önce Peru Bölgesi Valiliği’ne, 1776 yılında kurulmasının ardından da Rio de La Plata Valiliğine bağlı olarak yönetildi (Arıbaş, 2009: 60; Chasteen, 2011: 64).

Adalardaki ilk yerleşim yerini Antoine de Bougainville isimli Fransız denizci kurmuştur. Bougainville, 1764 yılında adalara gelerek Fransa Kralı XV Louis adına Doğu Falkland’da Port Louis Limanı’nı kurmuş ve buraya yerleşmiştir (Freedman, 2005a: 4). Adalar, Fransızlar tarafından, *San Malo, Les iles Malouines* ve sonra kısaca *Malouines* adıyla anılmıştır. Malouines adı 1764 yılından sonra Avrupalılar tarafından

⁵ Tordesillas Antlaşmasının tam metni için: https://avalon.law.yale.edu/15th_century/mod001.asp ET:20.07.2019.

da yaygın olarak kullanılmıştı. Bu ad daha sonra İspanyolcaya Malvinas (*Islas Malvinas*) olarak geçmiştir (Delgado, 1995:55).

İspanya, kendi egemenlik alanında bulunması sebebiyle 1764 yılında kurulmuş Fransız yerleşimini -*Port Luis*- bir işgal olarak adlandırmış ve Fransızlardan bu yerleşim yerini boşaltmasını talep etmiştir (Freedman, 2005a: 4). 4 Ekim 1766 tarihinde bu talep doğrultusunda adalar boşaltılmıştır. Yerleşim yerinin yönetimi İspanya'ya bırakılmıştır (Delgado, 1995: 55). Fransa'nın, itirazsız olarak yerleşim yerini boşaltmasının nedeni İspanya'yı müttefiki olarak görmesiydi (Hastings ve Jenkins, 1983: 3). Fransızların ayrılışından sonra yerleşim yerinin adı *Puerto de Soledad* olarak değiştirilirken, adaların adı da *Malvinas* olarak değiştirilmiştir (Delgado, 1995:55) İspanya, Don Felipe Ruiz Puente'yi Malvinas'ın ilk valisi olarak görevlendirmiştir (Freedman, 2005a: 4).

Doğu Falkland'daki Fransız yerleşim yerinin 1766 yılında İspanyol yönetimine bırakılmasından önce adalardaki ikinci bir yerleşim yeri İngiliz kaptan John Byron tarafından 23 Ocak 1765 tarihinde kurulmuştu. Kral III. George adına Batı Falkland'da kurulan bu yerleşim yerine *Port Egmont* adı verilmiştir (Snively, 1985: 15). Ancak İngilizler bu yerleşim yeri kurulduğunda Doğu Falkland'daki Fransız yerleşiminden haberdar değillerdi (Snively, 1985: 14). Bu durum daha sonra İngilizlerin tüm Falkland Adalarında hak iddia etmelerine sebep oldu (Freedman, 2005a: 4).

John Byron'un Batı Falkland'da Port Egmont'u kurmasından bir yıl sonra adalar üzerindeki İngiliz hakimiyetini pekiştirmek için ikinci bir sefer düzenlenmişti. Bu seferin kaptanı McBride, adalarda korunaklı bir yer inşa ettirerek adalardaki yerleşimcilerin tamamının kovulmasını emretmiştir (Bernadou, 1997: 3; Freedman, 2005a: 4). İspanya, tıpkı Fransa'dan istediği gibi İngilizlerden de izinsiz olarak kurmuş oldukları yerleşim yerini terk etmelerini istemiş ancak İngilizlerin itirazıyla karşılaşmıştı. İspanya, adalar üzerine beş savaş gemisi ve 1400 adam göndererek 10 Haziran 1770'de İngilizleri adalardan kovmuştu (Snively, 1985: 15; Bernadou: 1997: 4). İngiltere ve İspanya arasındaki bu gergin durum Falkland Adaları konusunda yaşanan ilk krizdir (Hastings ve Jenkins, 1983: 3).

1771 yılında İspanya ve İngiltere arasında neredeyse bir savaşa neden olacak bu meseleyi araştıran İngiliz yazar Dr. Samuel Johnson; kışın fırtınalı, yazın ise çorak bir iklimi bulunan bu adalarda sürekli asker bulundurmanın hem masraflı hem de gereksiz olacağını belirtmekteydi. Aynı zamanda adaların ileride kaçakçılar ve korsanlar için de bir sığınak olabileceği kaygısını dile getirmişti (Hastings ve Jenkins, 1983: 4; Freedman, 2005a: 1).

İspanya ve İngiltere arasında 1771 yılında yapılan görüşmelerde İngilizlerin Port Egmont'taki yerleşim yerlerine geri dönmelerine izin verilmiştir. Ancak adaların egemenlik hakları İspanya'da kalmaya devam etmiştir (Snively, 1985: 16; Bernadou, 1997: 4; Freedman, 2005a: 4-5). İngiltere adaların egemenlik hakları konusunda bu tarihten sonra İspanya'ya herhangi bir itirazda bulunmamıştı (Freedman, 2005a: 5). İngiliz yazar Robert Montgomery Martin, 1767-1771 yılları arasındaki süreçte İngiliz hükümetinin adalara olan ilgisizliğine de değinmekteydi (Martin, 1838: 173). Bununla beraber İspanya'nın izniyle 1771 yılında adaya tekrar gelen İngilizler gönüllü olarak 1774 yılında adalardan ayrılmışlardı. Arkalarında adalardaki hak iddialarının devam ettiğini belirten yazılı bir levha ve bir bayrak bırakmışlardı. Bu levha 1775 yılında Buenos Aires'e taşındı. Bu tarihten sonra İspanyol valilerin asıl görevi İngiliz yerleşimcilerin adalara tekrar yerleşmesini önlemek oldu (Freedman, 2005a: 5; Delgado, 1995:163).

İngiltere, 1790 yılında İngiltere ve İspanya arasında imzalanan Nootka Sound Antlaşması'nda Güney Amerika'daki tüm sömürge ve egemenlik iddialarından vazgeçmişti. Dolayısıyla bir kez daha İspanya'nın adalardaki egemenlik hakkı tanınmış gibi görünmekteydi (Bernadou, 1997: 4; Hastings ve Jenkins, 1983: 4; Delgado, 1995:164-165).

Arjantin'in Bağımsızlığı ve Hak İddialarının Başlangıcı

Arjantin'in Falkland Adaları'nda hak iddia etmesi, bir İspanyol sömürgesiye bağımsızlığını kazanmasından sonra olmuştur. Adalar, Arjantin'in bağımsızlığına kadar İspanyol idaresinde kalmıştır. 1774-1811 yılları arasında adaların da içerisinde

bulunduğu bölgede görev yapan 19 vali olduğu bilinmektedir (Zarza, 2010: 11; Freedman, 2005a: 8).

İspanya'nın sömürgelerinde başlayan bağımsızlık hareketlerinin birden çok sebebi vardı. Bunlardan en önemlileri; İngiltere'nin İspanya'nın sömürgelerini bağımsızlık için desteklemesi ve Napolyon'un İspanya'yı işgal etmesi ile VII Ferdinand yerine kardeşi Joseph'i tahta çıkarmasıydı (Armaoğlu, 1997: 697-698). Napolyon'un İspanya'yı işgali, sömürgelerdeki isyan hareketlerinin başlangıcı olmuştur (Chasteen, 2011: 104). Kreollerin⁶ İspanya'dan kopmaları ve askeri anlamda kendi güçlerini fark etmeleri de bu hareketlerin gelişimini desteklemişti (Arıbaş, 2009: 65-66).

İngilizler, Buenos Aires valisi Marquis de Sobremonte ve askerlerinin kıtayı terk etmesinin ardından (1806-1807) Buenos Aires'i işgal etme girişiminde bulunmuşlardı. Kreoller, Santiago Liniers'in liderliğinde mücadele ederek İngiliz işgalini İspanya'dan askeri yardım almadan geri püskürtmüşlerdir (Zarza, 2010: 40; Hedges, 2011:4). Vali Sobremonte'nin Buenos Aires'i terk etmesi de İspanya'nın kıtadaki hakimiyetinin giderek azaldığını gösteren bir delildi (Lewis, 2003: 37).

Arjantin, Güney Amerika'da başlayan bağımsızlık mücadeleleri sonucunda 9 Temmuz 1816 tarihinde İspanya'dan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir (Kutlu, 2004: 373; Akdağ, 2006:47). Arjantin, İspanya'nın Güney Amerika kıtasından çekilmesinin ardından kendisini İspanya'nın bölgedeki topraklarının varisi olarak ilan etmiştir (Greig, 1980: 38). *Uti possidetis* olarak adlandırılan bir ilkeye göre bağımsızlığını yeni kazanan devletler sömürge devletinin idari sınırlarını devralarak o sınırlar üzerinde hak iddia etmekteydi (Delgado, 1995:47). Arjantin, bu iddiaya dayanarak 1820 yılının Kasım ayında adalara Albay David Jewett'i göndermiştir. Buenos Aires hükümeti olarak yabancı hükümetlere bir nota gönderilmiş ve

⁶ Kreol: İber Yarımadasından Amerika kıtasına gelerek burada birkaç kuşak boyunca yerli halkla temas eden İspanyolların oluşturduğu yeni etnik kimlik (Arıbaş: 2009:64).

İspanya'nın topraklarının mirasçısı oldukları belirtilmiştir (Gough, 1990: 266-267; Dickens, 1929: 473).

Louis Vernet, Arjantin tarafından 30 Ağustos 1829 tarihinde Falkland (Malvinas) Adalarının siyasi ve askeri yetkiye sahip ilk valisi olarak görevlendirilmiştir. Vernet'e aynı zamanda balıkçılık ve yerleşim izni de verilmiştir. Onun, adalardaki ilk işi izinsiz avlanmayı durdurmak olmuştur. Bu tarihlerde adada balina ve fok avcılığı yapan yaklaşık 50 yabancı gemi bulunmaktaydı (Gough, 1990: 266).

Vernet'in uyarılarına aldırmadan adaların çevresinde balıkçılık yapmaya devam eden üç Amerikan balıkçı gemisi 1831 yılında tutuklanmıştır. *Harriet*, *Breakwater* ve *Superior* isimli balıkçı gemileri Buenos Aires ve ABD arasında büyük bir krize sebep olmuştur (Dickens, 1929: 474-475; Freedman, 2005a: 6).

Vernet'i korsanlık ile suçlayan ABD, ekonomik çıkarlarını korumak için adalara Kaptan Silas Duncan komutasındaki *USS Lexington* adlı savaş gemisini göndermiştir (Gough, 1990: 270). Silas Duncan, Arjantinlilerin yaşadığı yerleşim yerlerine zarar vermiş ve adalarda bulunan yerleşimcileri tutuklamıştır (Gough, 1990: 268; Greig: 1980: 33). Ayrıca adaları “tüm yönetimlerden özgür” ilan ettiğini söyleyerek adalardan ayrılmıştır (Freedman, 2005a: 6). Arjantin, Louis Vernet'in ardından Juan Esteban Mestivier'i, adaların valisi olarak Eylül 1832'de görevlendirmiştir. Ancak Vali Mestivier otoritesini kabul etmeyen yerleşimciler tarafından öldürülmüştür (Freedman, 2005a: 7).

İngiltere'nin Adalara Gelişi ve Koloni Kurma Faaliyetleri

Amerika ile Arjantin arasında baş gösteren çatışma halinden faydalanmak için İngiltere Dış işleri Bakanı Lord Palmerston'un emriyle adalara iki İngiliz savaş gemisi gönderilmiştir. Kaptan James Onslow komutasında *HMS Tyne* ve *HMS Clio* isimli iki gemi 1833 yılında adalara ulaşmıştır. Kaptan Onslow, adalardaki Arjantin bayrağının indirilmesini ve yerine İngiliz bayrağının çekilerek Arjantinli yerleşimcilerin adaları terk etmesini istemiştir (Freedman, 2005a: 6-7; Rock, 2019:89). Bir mahkûm kolonisi oluşturmak amacıyla adalarda bulunan Arjantin'in *Sarandi* isimli savaş gemisinin

komutanı Jose Mario Pinedo, bu durumu protesto etmiştir. Ancak İngiliz güçlerine karşı direnememiştir (Gough, 1990: 271, Bernadou, 1997: 6).

İngiltere, Arjantinli yerleşimcilerin adalardan uzaklaştırılmasının ardından Adalardaki kontrolünü güçlendirmek amacıyla Ocak 1834'de Teğmen Henry Smith'i görevlendirmiştir. Bu tarihten sonra adalarda düzenli bir koloni kurma faaliyetleri başlatılmıştır. 1838 yılında adalardaki İngiliz yerleşimci sayısı 43'tür. Ancak bunların 14'ü limana demirleyen iki gemide görevli denizcilerdi. İngiliz hükümeti bu yıllarda bazı denizcilere bölgede balık avcılığı yapmaları için özel izinler de vermişti (Royle, 1985: 205).

İngiltere, 1841 yılında adalardaki ilk resmi koloni yönetimini kurmuştur. İngiliz kolonisinin ilk valisi olarak Richard Moody, 1843 yılında görevlendirilmiştir (Royle, 1985: 207). 1845 yılında Falkland Adaları'nda yasama ve yürütme meclisi oluşturulmuştur (Greig, 1980: 35). Adanın nüfusunu arttırmak için zorunlu ve gönüllü göç uygulamaları düşünülmüştür. Ancak göçmenler için daha çekici bir bölge olan Amerika Birleşik Devletleri'nin varlığı ve Falkland Adalarının ikliminin sert olması göçmenleri cezbedememiştir (Royle, 1985: 206).

Tablo 1.

Falkland Adaları'nın Nüfusu 1764-1950

Yıllar	Nüfus	Yıllar	Nüfus
1764	79	1863	592
1766	130	1867	686
1967	167	1875	1102
1801	600	1883	1414
1833	100	1891	1789
1846	155	1901	2043
1849	415	1911	2075
1853	540	1921	2087
1856	480	1950	2231
1859	539		

Kaynak: Delgado, 1995:106

Arjantin, İngiliz kolonisinin kurulmasının ardından bir taraftan koloninin kurulmasını protesto ederken, diğer taraftan adalar üzerindeki egemenlik iddiasını sürdürmüştür. İngiltere, Arjantin'i iddialarından vazgeçirmeye çalışmışsa da bunda başarılı olamamıştır (Hastings ve Jenkins, 1983: 7). Arjantin Başkan yardımcısı

Norberto Quirno Costa, 1888 yılında Arjantin'in "*Falkland Adaları'nın egemenlik haklarını koruduğunu ve her zaman koruyacağını*" belirtmişti (Rock, 2019:90).

İngiltere, Arjantin'in 1908 yılındaki Roma Posta Birliği Kongre'sinde yaptığı protesto sebebiyle adalar üzerindeki hak iddialarının resmi olarak araştırılmasını kabul etmek zorunda kalmıştır. 1910 yılında Dış İşleri Bakanlığı'nın yardımcı kütüphanecisi olan Gaston de Bernhardt, Arjantin'in adalar üzerindeki iddialarının gerçekliğini gösteren bir belgeyi ortaya çıkartmıştır (Freedman, 2005a: 9). Daha sonra kaybolan bu belgede, İngiltere'nin 60 yıldan fazla süredir Arjantin ile bu konuyu görüşmekten kaçındığı ve bu sebeple Arjantin hükümetinin protestolarında haksız olmadığı sonucunun çıkabileceği belirtilmekteydi (Freedman, 2005a: 9). İngiltere'nin Arjantin'in hak iddialarını göz ardı etmesi sebebiyle bu iddialar ancak protestolar düzeyinde sürdürülebilmıştır.

Arjantin'in Hak İddialarını Birleşmiş Milletler'e Taşınması

Arjantin, Falkland Adaları'nın egemenliği üzerindeki hak iddialarını 1833 yılından 1939 yılına kadar ancak protestolar düzeyinde sürdürebilmiştir. 1945-46 yılından sonraki faaliyetler ise kamuoyunun dikkatini çekmek ve İngiltere'yi görüşmelere çekmek amacıyla bölgede bazı güç gösterilerinde bulunmak şeklinde olmuştur. İngiltere, "*bayrak göstermesi*" için *HMS Sheffield*'i bölgede görevlendirmiş ve bu gösterilere cevap vermiştir. İki ülke de çatışma ortamından kaçınarak restleşmelerini sürdürmüştür (Ellerby, 1990:122-132).

Birleşmiş Milletler'in kurulmasının ardından İngiliz dış politikasında dekolonizasyon sürecinin önemli bir yer tutmaya başlaması Arjantin'in adalar üzerindeki egemenlik iddialarını Birleşmiş Milletler'e taşımasında önemli rol oynamıştır (Arquilla ve Rasmussen, 2001:742). BM Genel Kurulu'nda 1960 yılında "*Sömürgelerin Tasfiyesi ve Sömürge Ülkelerine ve Halklarına Bağımsızlık Tanınması*" başlığıyla 1514 sayılı karar alınmıştır. Bu kararın ardından 1514 sayılı karara destek olmak için oluşturulan "*BM Dekolonizasyon Komitesi*" 1961 yılından itibaren Falkland Adaları'nı bir koloni sorunu olarak ele almaya başlamıştır (Şahin, 2000:20).

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ANLAŞMAZLIĞIN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'E TAŞINMASI

1.1.1. 2065 Sayılı Birleşmiş Milletler Kararı

İngiltere ve Arjantin arasında, Falkland Adaları'nın egemenliğiyle ilgili bir anlaşmazlığın varlığı, ilk kez BM Genel Kurulunun almış olduğu 2065 sayılı kararla tanınmıştır. Bu anlaşmazlık, 16 Aralık 1965 tarihinde BM Genel Kurul toplantısına “*Falkland Adaları Hakkında Soru*” başlığıyla taşınmış ve 94 olumlu, 14 çekimser oy ile kabul edilmiştir⁷ (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 8). Genel Kurul kararına göre; iki ülkenin anlaşmazlığı çözmek için barışçıl bir şekilde ve gecikmeden görüşmelere başlaması gerekmektedir (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 8; Hastings ve Jenkins, 1983: 15).

2065 sayılı kararda “*Falkland*” isminin yanı sıra Arjantin'in ve diğer Güney Amerika ülkelerinin kullandığı “*Malvinas*” ismi de kullanılmıştır. Arjantin'in konuyu BM Genel Kuruluna taşıyarak adalar üzerindeki hak iddialarını duyurması anlaşmazlığın dünya gündemindeki bilinirliğini arttırmıştır. 2065 sayılı kararın alınması Arjantin için önemli bir başarı olmuştur. BM'de Falkland Adaları'nın bir koloni meselesi olarak ele alınması Arjantin'in sömürgecilik karşıtı tutum sergileyen devletlerin de desteğini almasını sağlamıştır (Hastings ve Jenkins, 1983: 16; Bernadou, 1997: 10).

Arjantin hükümeti yapılan görüşmelerde adaların egemenliği konusunda bir karar alınmasını beklemiştir. Görüşmeleri de bu yönde sürdürmek için çaba harcamış olsa da İngiltere egemenlik konusunu tartışmaya açmayacağını bildirmiştir. Bu tutum görüşmelerin uzamasına ve sonuçsuz kalmasına sebep olmuştur. Bir başka önemli sorun anlaşmazlığın taraflarla ilgilidir. 2065 sayılı kararın ardından alınan 3160 sayılı kararda adalar bir koloni sorunu olarak ele alınmıştır ve sorunun çözümü için adalılarının da görüşlerine başvurulması gerektiği belirtilmiştir (Bluth, 1987:9; Bellot, 2013: 22). Arjantin, Falkland Adalarıyla ilgili alınacak kararların sadece İngiltere ve Arjantin

⁷ Çekimser oy kullanan ülkeler; Avustralya, Danimarka, Finlandiya, Fransa, İzlanda, Kanada, Hollanda, Yeni Zelanda, Norveç, Portekiz, Güney Afrika Cumhuriyeti, İsviçre, ABD ve Birleşik Krallık (Lisinska, 2019:152).

hükümetleri arasında olmasını, adalıların bu görüşmelere dahil edilmemelerini istemiştir. Falkland Adaları ile ilgili egemenlik sorunu her yıl BM’de görüşülmüş ancak sonuçlanmaktan uzak olduğu için sürekli ertelenmiştir (Bernadou, 1997: 10).

1.1.2. Self Determinasyon İlkesi

Adalıların görüşmelere dahil edilmek istenmeyişinin sebebi self determinasyon ilkesinin Arjantin’in bütünlüğünü tehdit edebileceği düşüncesi idi. İngiltere ise adalıların isteklerini ön planda tutmak istemiş, sadece adalıların istemesi halinde adaların (*egemenliğinin*) devrinin söz konusu olabileceğini belirtmişti.

Self determinasyon ilkesi kısaca, “*bir halkın bağımsız bir devlet kurmak dahil, dilediği devlete bağlı olmayı seçme hakkını belirtmektedir*” (Pazarcı, 1989: 9). Bu ilkenin uygulanışındaki sınırlar BM kararlarıyla belirlenmiştir. Self determinasyon ilkesi uygulanırken, ülkelerin ayrılmaz bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde olması kararlaştırılmış olup bütünlük ilkesinin önce geldiği belirtilmiştir. 1970 yılında alınan 2625 sayılı kararda, 1973 yılındaki 3160 sayılı kararda ve 1976 yılındaki 31/49 sayılı kararda bu durum kesinleştirilmiştir (Pazarcı, 1989: 10; Şahin, 2000: 23; Chou, 2000: 9). Buna göre ulusal bütünlüğü ya da toprak bütünlüğünü bozacak herhangi bir girişimin BM’nin ilkeleriyle uyuşmayacağı beyan edilmiştir (Greig, 1980: 40; Dunnet, 1983: 419).

BM Genel kurulunda Arjantin adına konuşan Dr. Jose Maria Ruda, Falkland Adaları üzerinde self determinasyon ilkesinin uygulanmasının Arjantin’in ulusal birliğini ve toprak bütünlüğünü bozacak bir durum olduğunu ifade etmiştir. Ruda; Arjantin yönetiminde bulunan Adaların 1833 yılında İngilizler tarafından kuvvet kullanılarak ele geçirilmiş olduğuna işaret ederek, işgal durumunun Arjantinli yerleşimcilerin adalardan uzaklaştırılmasına ve yerlerine İngiliz yerleşimcilerin getirilmesine sebep olduğunu belirtmiştir. Ruda; sömürgeci bir iktidarın self determinasyon ilkesini sonradan yerleştirilmiş bir nüfus için kullanamayacağını ısrarla belirterek bunun Arjantin’in toprak bütünlüğüne zarar vereceğini ileri sürmüştür (Beck, 1992: 30-31; Freedman, 2005a: 13).

Self determinasyon konusundaki anlaşmazlığa rağmen İngiltere ile Arjantin arasındaki diplomatik ilişkiler sürdürülebilmiştir. Bunun sebebi bir bakıma Arjantin hükümetinin çabalarıdır. Bu çabaların arkasında Adalıların gelişiminin Arjantin'in yardımı olmadan mümkün olamayacağı düşüncesi yatmaktaydı (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 8). Arjantin'e göre Adalıların çıkarları göz önüne alınmalıydı ancak istekleri göz önüne alınmamalıydı. Ancak İngiltere, Adalar üzerinde yaşayan halkın isteklerinin de önemli olduğunu belirtmekteydi. Bu sebeple ilk görüşmeler sonuçsuz kalmış oldu (Bernadou, 1997: 11).

1966'dan sonra başlayan görüşmelerin sürdürülmesini sağlayan güç bir bakıma İngiltere'nin ekonomik çıkarlarıdır. Çünkü Falkland Adaları ile ilgili olan egemenlik sorunu İngiltere'nin Latin Amerika'daki ticari varlığına zarar vermişti. Arjantin ile yaşanan gerginlik sebebiyle durgunlaşan İngiliz ticaretinin yerini Amerika, Almanya ve Fransa ile yapılan ticaret doldurmuştu (Hastings ve Jenkins, 1983: 16).

İngiltere, Arjantin ile anlaşmayı gelişmiş bir ticaretin ön şartı olarak görmüştür. İngiliz yetkililer tarafından farklı zamanlarda ortaya atılan Adaları Arjantin'e kiralama fikrinin temelinde bu düşünce olabilir. Bu şartı sağlamak için Arjantin'in Falkland Adaları konusundaki isteklerini kabul etmeyi gerekli gören İngiltere Dış işleri Ofisi, bu sayede kıtadaki diğer ülkelerle olan ticaretin de gelişmesini sağlamayı amaçlamıştır. Ancak İngiliz iç siyasetinin karışıklığı ve özellikle Falkland Lobisinin self determinasyon ilkesine dayanarak 1968 yılında başlattığı çalışmalar bu konuda Arjantin ile bir anlaşmaya varılmasına engel olmuştur (Ural, 1993: 71; Fernandez, 2002: 6).

1.1.3. Falkland Lobisinin Ortaya Çıkışı

Arjantin ve İngiltere arasındaki ilişkiler konusunda tecrübeli bir diplomat olan Nicanor Costa Mendez'in 1966 yılında Arjantin Dış işleri Bakanı olarak göreve gelmesi egemenlik görüşmelerinin Arjantin'in istekleri doğrultusunda gelişmesini sağlamıştır. İki ülke arasındaki görüşmeler dış işleri bakanlıkları tarafından yürütülmekteydi (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 3). 1968 yılında yapılan görüşmelerde İngiliz hükümeti adaların egemenliğini neredeyse Arjantin'e devretmeyi kabul etmişti ancak Dışişleri Ofisi'nin parlamentoda karşılaştığı muhalefet, kararını

gözden geçirmesine neden olmuştur (Toase, 2005: 150; Hastings ve Jenkins, 1983:19-20).

Falkland Lobisinin ortaya çıkmasından önce bazı önemli gelişmeler yaşanmıştır. Niconar Costa Mendez'in çabalarıyla Arjantin Dış işleri Bakanlığı'na bağlı olarak 1966 yılında "*Instituto y Museo Nacional de las Islas Malvinas y Adyacencia*" isimli bir müze kurulmuştu (Hastings ve Jenkins, 1983: 17). Ulusal bir müze ve aynı zamanda kütüphane olan bu kurumun amacı, konu ile ilgili bilgi ve belge toplamak ve Arjantinli halkın milli bilincini geliştirmeye çalışmaktı (Metford, 1968: 463).

İngiltere'de ise halk, *Yeni Arjantin Hareketi*'ne dahil bir grup gencin 28 Eylül 1966 tarihinde Arjantin'den bir uçak kaçırması ve adaları İngilizlerden özgürleştirme amacıyla Falkland Adalarına inmesi olayından sonra geniş çaplı olarak bu anlaşmazlığın farkında olmuştur (Metford, 1968: 463). Bu uçak kaçırma olayı Arjantin'deki hükümet yetkilileri tarafından hoş karşılanmasa da Peronist sendika konfederasyonu ve halk tarafından övgüyle karşılanmış, bu gençler kahraman ilan edilmişti. Peronist sendika bu gençlerin cezalandırılmaları halinde 24 saatlik bir grev yapacaklarını da dile getirmişti (Metford, 1968: 463; Hastings ve Jenkins, 1983: 18). Bu olay Arjantin halkının Falkland/Malvinas Adaları'na bakış açısını göstermesi bakımından önemlidir.

1967 yılına gelindiğinde egemenlik konusunda Arjantin'in istekleri doğrultusunda bir antlaşmaya varılmak üzere olduğu görülmekteydi. İlk defa, adalıların istemesi halinde adaların egemenliğinin Arjantin'e devri konusu gündeme gelmiştir. Arjantinli yetkililer, adaların egemenlik haklarının kendilerine verilmesi halinde adalıların günlük yaşamlarının değişmeyeceği ve onları bir sömürge olarak görmeyecekleri konusunda garanti vermiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 18; Boyce, 2005:12).

İngiltere dış işleri bakanı Lord Chalfont, Falkland Adaları'nı ziyaret eden ilk İngiliz bakandır. 1968 yılının Kasım ayında gerçekleştirdiği ziyarette İngiltere ve Arjantin arasında varılmak üzere olan bir antlaşmanın şartlarını adalılara bildirmekle görevlendirilmişti. Bu anlaşmaya göre; belirlenecek bir tarihten itibaren adaların

egemenliği Arjantin h k metine bırakılacak ancak İngiltere hükümeti adalıların çıkarlarını korumak için yönetimi sürdürecekti. Hükümetin ve Lord Chalfont'un bu anlaşmayı sunmasında olası bir Arjantin saldırısı karşısında adalara gereken savunmayı sağlayamayacaklarının etkisi bulunmaktaydı. Lord Chalfont, aynı zamanda adalıları Arjantin'le kurulacak ilişkilerin bir avantaj olduğu konusunda ikna etmeye çalışmıştır ancak bu konuda başarılı olamamıştır ve protesto edilmiştir. Adalılar, İngiliz h k metini, özellikle Dışışleri Ofisini ihanetle suçlamıştır. İngiliz hükümeti, Chalfont'un karşılaştığı protestoların İngiliz parlamentosuna da taşınması üzerine, 1968 yılından sonra Arjantin'le yapılan görüşmelerde adalıların isteklerini öncelik olarak kabul etmeye başlamıştır (Dillon, 1989:2; Donaghy, 2014: 4-5; Bruni, 2018:17).

İngiltere'de, 1968 yılından sonra Arjantin'in isteklerini görmezden gelen, adalıların isteklerini ön plana alan bir tutum izlenmiştir. Arjantin, bu değişen tutum karşısında farklı diplomatik yollar denemiştir ancak başarılı olamamıştır. Bu başarısızlıkta içerisinde Falkland şirketi'nin üyelerinin de bulunduğu bir lobi faaliyetinin ortaya çıkmasının büyük payı vardır (Bernadou, 1997: 8; Puche, 1988: 8).

Falkland Lobisi, 1920 yılında Falkland Adalarına yerleşmiş Arthur Barton  nc l ğ nde 25 Mart 1968 tarihinde adalıların isteklerini duyurmak amacıyla kurulmuş bir gruptur. Barton, aynı zamanda Falkland Adaları şirketi'nin emekli olmuş bir  yesi idi (Hastings ve Jenkins, 1983: 19). Lobinin ortaya çıkışında BM Genel Kurulu'nda alınan kararların Arjantin lehine olmasının etkisi vardı. Lobinin amacı, adaların egemenliği konusunu görüşmelerden önceki durumuna d nd rmekti (Bernadou, 1997: 11). Ellerby'e göre; bu lobinin kurulmasının temelinde İngiliz hükümetinin adaların egemenlik haklarını Arjantin Devleti'ne devretmesine engel olma fikri yatmaktaydı (Ellerby, 1992: 86-87).

Falkland Lobisi'ne göre; adalıların çıkarlarının gözetilmesi yeterli değildir. Adalıların isteklerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Lobi, bu doğrultuda İngiltere ve Falkland Adaları arasında ekonomik, kültürel ve askeri bir bağın kurulması ve geliştirilmesi için çabalamıştır. Falkland Lobisi'ni oluşturan üyelerin bir kısmı aynı zamanda Falkland Adaları şirketi'nde de pay sahibiydi (Bernadou, 1997: 11-12).

İngiltere dış işleri ofisi, Adalılara, adaların egemenlik haklarının Arjantin'e devredilmeyeceğini bildirirken aynı zamanda Arjantin hükümeti ile bu konudaki görüşmeleri sürdürmüştür (Ellerby, 1992: 90). Bu durum, Adalıların İngiliz hükümetine duydukları güveni sarsmıştır. Bu da Falkland Adaları Şirketine ve Falkland Lobisine yakınlaşmalarına sebep olmuştur. Bu süreçte Falkland Lobisi'nin en önemli başarısı, adaların ekonomik kalkınmasının, İngiltere için önemli bir gereklilik olduğunu tartışmaya açılmasını sağlamak olmuştur (Ellerby, 1992: 93).

1.2. ANLAŞMAZLIĞI ETKİLEYEN EKONOMİK GELİŞMELER

1.2.1. Falkland Adaları Şirketi ve Adaların Ekonomisi

Geniş arazilerin bulunduğu Falkland'da toprağın büyük çoğunluğu Falkland Adaları Şirketi'ne aittir. Bu şirket, 1850-51 yılında kurulmuş ve adalardaki ulaşımı, iletişimi, balıkçılık endüstrisini, tarımı ve ihracatı kontrol etmiştir. Şirket adalardaki üretimin büyük çoğunluğuna sahip olmuştur (Dillon, 1989:61; Freedman, 2005a: 40).

Adalıların temel geçim kaynağı koyun yetiştiriciliğiydi. Üretilen yünün İngiltere'ye ihraç edilmesi adalardaki ekonomik yaşamı İngiltere'deki yün fiyatlarına ve enflasyona göre şekillendirmiştir (Freedman, 2005a: 40; Dillon, 1989:62). Falkland Adaları Şirketi, adalarda üretilen malları sattıkları ve büyük kârlar elde ettikleri halde adalıların ihtiyaçları için bir yatırımda bulunmamıştır (Puche, 1988: 3).

Falkland Adaları'nın nüfusunu arttırma konusunda başarılı bir politika izlenememiştir. 1945 yılında adaların nüfusu 2.239 iken 1976 yılında 1.957'e düşmüştür. Bu düşüşün sebebi İngiltere'ye ya da Avustralya'ya daha iyi maaş ve yaşam şartları için göç eden işçilerdir. Adalara gelenlerin toprak sahibi olamamaları ve buradaki maaşların düşüklüğü yüzünden göçlere engel olunamamıştır. 1976 yılında sunulan Shackleton Raporu'nda da nüfus artışı ile ilgili sorunlara yer verilmişti (Ellerby, 1990: 96-97; Dillon, 1989:62).

Adaların nüfusunu arttırmada yaşanan zorluklar, adaların Arjantin'in yardımları olmadan kalkınamayacağı fikrini güçlendirmiştir. Bu fikir İngiltere'nin

adaların egemenliğinin Arjantin'e devri konusunu farklı zamanlarda tartışmaya açmasının sebeplerinden biriydi (Ellerby, 1990: 79).

Sir Geoffrey Miles Clifford, İngiliz hükümeti tarafından 1946-1954 yılları arasında Falkland valisi olarak görevlendirilmiştir. Aynı zamanda adaların ekonomik gelişimi konusunda da sorumlu tutulmuştur. Koloni idaresinde tecrübesi bulunmayan Clifford, yalnızca adalardaki sosyal hizmetler konusunda gelişme sağlayabilmiştir. Elektrik istasyonu, yeni belediye binası, hastane binası, sinema ve eğitim merkezi gibi kurumlar onun döneminde yapılmıştır. Bir diğer faaliyeti ise adalardaki iç ve dış ulaşım ve iletişim için çalışmalar yapmak olmuştur (Ellerby 1990: 82).

Falkland Adaları Şirketinin yönetici kadrosunda bulunan Anthony Hurd, adaların gelişmesini hızlandırmak için İngiltere dış işleri ofisine bir rapor sunmuştu. Hurd'un raporunda dikkat çekem en önemli husus adaların gelişimi için Stanley ve Montevideo (*Uruguay*) arasında bir hava yolu servisinin başlatılması gerektiği idi. Dönemin Falkland valisi Raynor Arthuld, bu öneriyi çok pahalı olacağını öne sürerek reddetmiştir. Aynı zamanda bir havaalanının varlığının gelecekte adaların savunmasını zorlaştıracığı da düşünülmekteydi (Ellerby, 1990: 101).

Arjantin'in Adalar konusundaki istekleri henüz Birleşmiş Milletler'e taşınmamışken, 1957 yılında Anthony Hurd bir kiralama önerisinde bulunmuştu. Ancak İngiliz hükümeti bu konunun çok hassas olduğunu ve tartışmalı diğer bölgelere örnek oluşturabileceğini öne sürerek öneriyi reddetmiştir. Bu öneriye göre adaların egemenliği Arjantin'e bırakılacak ancak yönetimi İngiltere'de kalmaya devam edecekti. Bu öneri daha sonra gündemden düşmüştür (Ellerby, 1990: 102).

Falkland Adaları Şirketi, tüm ekonomik gücüyle Falkland Lobisinin örgütlenmesini ve İngiltere kamuoyunun dikkatinin çekilmesini sağlamak için uğraşmıştır. Arjantin'e göre adaların nüfusunun azlığı ve coğrafi konumu kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmelerine engeldir. Lobi, bu düşüncüyü ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetler yapılması için Londra'da bir baskı ortamı oluşturmuştur (Ellerby, 1990: 102). Lobi ve şirket tarafından adalardaki ekonomik kalkınmanın tarım, balıkçılık ve petrol arama faaliyetleri ile sağlanabileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda bu kalkınma ile adalılar kendilerine yeterli bir ekonomik sisteme de

kavuşmuş olacaktır (Ellerby, 1992: 93). Lobi bu faaliyetleriyle Arjantin'in iddialarını çürütmüş olmayı amaçlamaktaydı. İngiltere ve Arjantin arasında yapılan görüşmeler, 1970'lerin başından itibaren adaların egemenliği meselesinden, Güney Atlantik'teki ekonomik kaynakların nasıl paylaşılacağı konusuna kaymıştır (Ellerby, 1992: 93).

1.2.2. İngiltere ve Arjantin Arasındaki İletişim Sözleşmesi 1971

Adaların konum olarak İngiltere'den oldukça uzak olması ve İngiltere'nin içerisinde bulunduğu mali durum sebebiyle adalara gereken yardım yapılmamıştır. Bu nedenle 1970'lerden itibaren adalardaki temel ihtiyaçların giderilmesi konusunda Arjantin'in öncü olduğu bazı adımlar atılmıştır (Puche, 1988: 3). Arjantin ile 1969'da görüşülmesine başlanan ve 1971'de imzalanan İletişim Sözleşmesi bu duruma bir kanıt olarak gösterilebilir. İngiltere ve Arjantin arasında imzalanan sözleşmeye göre öncelikli olarak Arjantin ve Falkland Adaları'nın başkenti olan Stanley arasında düzenli uçuşların başlatılması planlanmıştır (Bernadou, 1997: 12; Fernandez, 2002: 6). Bu sayede adalardaki yaşam şartlarının iyileştirilmesi, turizmin canlandırılması ve Arjantin ile yeni ilişkilerin kurulması planlanmaktaydı. Bu sayede Arjantin'in yardımları adalılar tarafından da kabul edilmişti (Gamba-Stonehouse, 1992:114; Zarza, 2010: 13; Rock, 2019:359). Ancak, Arjantin yardımına sıcak bakılmış olsa da egemenliğin Arjantin'e devri konusuna adalılar her zaman karşı olmuşlardır. Onlara göre, Arjantin'in yardım çabaları tamamen politik çıkarlara dayanmaktaydı (Dillon, 1989:4; Hastings ve Jenkins, 1983: 23).

Yine bu sözleşmenin⁸ maddelerine göre adalı çocukların Arjantin'de eğitim alması ve burs ihtiyaçlarının karşılanması planlanmıştır. Arjantin ve adalar arasında yolcu, posta ve kargo taşınması için düzenlemeler yapılmıştır. Arjantin'de mal sahibi olan Adalıların mallarının güvence altına alınması sağlanmıştır. Adalar ve Arjantin arasındaki seferler Arjantin kontrolüne bırakılarak, yolcuların pasaport ile kullanabilecekleri “beyaz kart” denilen özel bir kart verilmesi planlanmıştır. 1974 yılında bu sözleşme kapsamında Arjantinli bir petrol şirketine Falkland Adalarına petrol ve petrol ürünleri tedarik etme hakkı da tanınmıştır (Ellerby, 1992: 90; Hastings ve Jenkins, 1983: 25-28; Rock, 2019:359).

⁸<https://www.fiassociation.com/shopimages/pdfs/2.%201971%20AngloArgentine%20Joint%20State%20on%20Communications.pdf> ET:28:10.2018.

Daha önce gündeme gelmesine rağmen adaların güvenliği açısından uygun bulunmayan hava alanı kurma fikri 1972 yılında yeniden gündeme gelmiştir. Bu sözleşme kapsamında adalarda bir hava alanı kurulması amacıyla İngiltere ve Arjantin arasında yeni bir iş birliği başlamıştır. Bu doğrultuda Arjantin'den 40 işçi ve teknisyen ile 900 ton inşaat malzemesi adalara taşınmıştır (Hastings ve Jenkins, 1983: 25). Arjantin'in destek verdiği bu havaalanı karşılıklı anlaşmazlıklar sebebiyle tamamlanamamıştır. Arjantin uçuşların sadece Arjantin ve adaların başkenti olan Stanley arasında olmasını planlarken İngiltere, yapılacak havaalanının uluslararası hizmet vermesini istemekteydi. Bu anlaşmazlığın bir diğer sebebi İngiltere'nin havaalanı için gereken maddi kaynağı bulamaması olmuştur (Snively, 1985: 26; Hastings ve Jenkins, 1983: 22-23). İngiltere hükümeti adaların egemenliği konusundaki tartışmaları antlaşma kapsamında değerlendirmemiş, önceliği adaların gelişmesine vermek istemiştir⁹.

1970-1974 yılları arasında İngiltere başbakanı olan Edward Heath, bu anlaşmanın iki ülkeyi yakınlaştıran oldukça karlı bir anlaşma olduğunu dile getirmiştir. Heath, sonraki yıllarda yaptığı bir açıklamada adaların kiralanması önerisine sıcak baktıklarını ancak bunun için adalılarının ve parlamentonun onayının gerekli olduğunu belirtmiştir (Rock, 2019: 359-360). Falkland Lobisi'nde söz sahibi olan Arthur Barton, iki ülke arasında gelişen iyi ilişkilere bakarak, bir önlem alınmadığı takdirde adaların egemenliğinin Arjantin'e devrinin kaçınılmaz olduğunu ileri sürmekteydi (Ellerby, 1992: 91).

1.2.3. Adaların Çevresinde Petrol Bulunması

Arjantin, Shell'in yan kuruluşlarından biri olan Shell Capsa'ya petrol arama izni vermiştir. Shell Capsa, 1969-1970 yılları arasında Arjantin ve Falkland arasındaki bölgede 1,5 milyon dolara mal olan petrol keşif çalışmaları yapmıştır (Gustafson, 1988: 83). İngiliz kökenli bir şirket olan Shell'e verilen petrol arama izni Arjantin içerisinde bazı tartışmalara sebep olmuştur. Bu tartışmaların sonucunda Arjantinli

⁹<https://api.parliament.uk/historic-hansard/written-answers/1971/may/17/falkland-islands-communications-with> ET: 05.10.2018.

şirketlerin bölgede petrol arama faaliyetleri sürdürecektir teknolojik seviyeye gelmelerine kadar yabancı şirketlere petrol arama izni verilmemesi istenmiştir. Başka bir grup ise bu seviyeye gelene kadar çok zaman kaybedileceğini, bu yüzden de Arjantin'in yabancı şirketlerle anlaşmalar yapması gerektiğini belirtmiştir. Shell'in yaptığı petrol arama faaliyetleri sonucu Arjantin'in güneyinin ve Falkland Adalarının çevresinin büyük miktarda petrol rezervi barındırdığı görülmüştür (Gustafson, 1988: 84).

İngiltere'nin yaptırdığı ilk petrol araştırmaları 1970 yılında Birmingham Üniversitesi Jeoloji bölümü tarafından hazırlanan bir rapor ile 1971 yılında hükümete sunulmuştur. Adalarda petrol olabileceği belirtilmekle beraber, bunun için daha kapsamlı araştırma yapılması gerektiği belirtilmiştir (Gustafson, 1988: 86-87). Bu araştırma, Falkland Lobisi'nin adalardaki ekonomik potansiyeli fark etmesine ve buna dikkat çekmesine sebep olmuştur. 1970-1975 yıllarında iki ülke arasındaki gelişen ilişkilerin temelinde 1971 İletişim Sözleşmesi ve petrol arama faaliyetleri yer almıştır. 1975 yılında 49 şirket tarafından adaların çevresinde petrol arama ve çıkarma başvurusu yapılmıştır. ABD, Kanada ve İngiltere'den pek çok şirket petrol arama ve çıkarma izni için Falkland valiliğine başvurmuştu (Ellerby, 1992: 92, Gustafson, 1988: 83, 87¹⁰; Livingstone, 2018:161).

Petrol arama izni için yapılan başvurulardaki artışın Arjantin hükümetinin tepkisine neden olacağı düşünülmüştür. İngiltere Dış işleri bakanı James Callaghan, dönemin başbakanı Harold Wilson'a Arjantin ile adaların egemenliği konusunda bir anlaşmaya varılmasının bölgedeki yer altı kaynaklarından faydalanmak için tek yol olduğunu belirtmiştir. Arjantin'le ortak bir paydada buluşana kadar petrol arama izinlerinin durdurulmasına karar verilmiştir (Ellerby, 1992: 92; Gustafson, 1988: 83).

Bu kararın ardından petrol şirketlerinin İngiliz hükümeti üzerindeki baskısı giderek artmıştır. Bu şirketler, İngiltere ve Arjantin arasındaki gerginliğin Latin Amerika'daki işlerine zarar vereceği endişesi taşımaktadır. Petrol şirketleri ve İngiliz hükümeti, Arjantin ile iş birliği yapılmadan bölgedeki yer altı kaynaklarından faydalanamayacaklarını düşündüklerinden petrolü ortak bir çıkar olarak göstererek

¹⁰ Bu şirketlerden bazıları, Asamara Oil, Sunlight Oil Canada, Oil and Gas, Tanks, Coral Petroleum, Ashland Oil Canada.

Arjantin'e bir petrol antlaşması önermişlerdir. Ancak Arjantin, adaların egemenliği konusunun dahil edilmediği bu antlaşmayı kabul etmemiştir (Livingstone, 2018:164).

ABD Hükümeti Jeolojik Araştırma Bülteni'nde Arjantin kıta sahanlığının 200 milyar varil petrol barındırdığı belirtilmiştir. Bölgedeki petrolün Suudi Arabistan'ın sahip olduğu petrol rezervlerinden daha fazla olduğu düşünülmekteydi (Gustafson, 1988: 89; Livingstone, 2018: 165¹¹). 1975 yılı iki ülke arasında petrolden kaynaklanan bir gerilimin başladığı yıl olmuştur. Bu gerilimin doğmasında İngiliz hükümetine baskı yapan petrol şirketlerinin de etkisi büyüktür. Gustafson'un düşüncesine göre bu yıllarda çıkabilecek muhtemel bir savaşın sebebi petrol olacaktı (Gustafson, 1988: 87).

Bu gerilimli yıllarda petrol lobisinin çalışmalarına tanık olan bazı hükümet yetkilileri 1982 yılında meydana gelen savaşın, petrol için yapıldığını da düşünmekteydiler (Livingstone, 2018:168). Adalardaki petrolün varlığının ve değerinin açık bir şekilde duyurulmasının ardından Arjantin'de, İngiliz hükümetinin petrol arama çalışmaları Arjantin halkının “*doğal kaynaklarını çalmak*” olarak yorumlanmıştı (Gustafson, 1988: 90).

Thatcher'in başa geldiği dönemde de bölgedeki petrolden faydalanmak için Falkland Adaları sorununun çözülmesi gerektiği bilinmektedir. Ancak 1979'da yapılan petrol araştırmaları, petrol rezervlerinin Falkland çevresinde değil de Arjantin kıyılarında olduğunu göstermiştir. Livingstone'a göre; ileriki yıllarda Falkland çevresinde zengin petrol yatakları bulunması ihtimali, adaların egemenliğinin Arjantin'e transferi konusundaki görüşmelerde oyalayıcı bir politika izlenmesine neden olmuştu (Livingstone, 2018:209-210).

1.2.4. Shackleton Raporu 1976

Shackleton Raporu, İngiltere'nin Falkland Hükümeti ve Falkland Şirketi arasındaki ilişkileri ele almak için yaptırdığı ilk sosyoekonomik araştırmadır. Raporun hazırlanmasındaki amaç adaların kalkınması için yapılması gereken İngiliz yardımlarının boyutunu belirlemektir (Ellerby, 1992: 93). Lord Shackleton ve

¹¹ 1973-1974 yılları arasında yayımlanan bir CIA raporuna göre ise Falkland ve çevresi Kuzey Denizi'nde bulunan petrol rezervlerinden üç kat fazlasını barındırmaktaydı.

beraberindeki ekibin 1976 yılında yapmış olduğu araştırmalara göre adaların kalkınmasında petrolün rolü büyük olacaktı. Petrol  çıkartacak araçların ve teknolojinin uygun olmaması sebebiyle saklı bir hazine olarak görülmüştür. Shackleton'ın düşüncesine göre adalardaki petrol ancak 20-25 yıl içerisinde ulaşılabilir olacaktı (Shackleton, 1983: 3).

Araştırmanın sonucunda hazırlanan raporda bazı öneriler bulunmaktadır. Adalardaki gelirin balık avcılığı, somon yetiştirilmesi, arazi ıslahı, yosun üretimi, turizm ve petrol gelirleri ile çeşitlendirilmesi düşünülmüştür. En önemli ve masraflı olan öneri ise var olan havaalanının geliştirilmesi ve uzatılması olmuştur (Hastings ve Jenkins, 1983: 29).  nerilerden bir diğeri ise adalardaki toprakların büyük çoğunluğuna sahip olan Falkland Adaları şirketi'nin bu toprakları adalılara uygun bir şekilde dağıtması olacaktı (Hastings ve Jenkins, 1983: 30).

Bu raporun sonucuyla ilgili beklentiler birbirinden farklıydı. Dış İşleri Ofisi; adaların egemenliğinin Arjantin'e verilmesini kolaylaştıracak yeni bir karar çıkmasını beklerken, Falkland Lobisi ve Falkland Adalar şirketi adaların ekonomik potansiyelinin İngiltere hükümeti tarafından fark edilmesini ummuştur (Ellerby, 1992: 94). Böylece adaların egemenliğinin Arjantin'e bırakılması tartışmalarına son verileceğini düşünmüşlerdi. Shackleton Raporu'nda Falkland Adaları şirketi'nin faaliyetleri eleştirilmiştir. Çünkü bu şirket Adalardan elde ettiği k rı, Londra'da değerlendirmiş, 1951 – 1974 yılları arasında adaların gelişimi için harcadığı paradan çok daha fazlasını k r olarak elde etmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 29). Dillon'a göre; şirket adalarda bir koloni yönetimi oluşturmuş ve feodal bir toplum yaratmıştı (Dillon, 1989:5). 1978 yılında Sunday Times'a ait bir muhabir adaları ziyaret etmiş ve Falkland Adaları şirketi'nin tüm ekonomik faaliyetlerde baskın bir rol üstlenmesi sebebiyle Falkland Adaları için “*şirket adaları*” tanımlamasını yapmıştır (Dillon, 1989:66).

Shackleton Raporu'nda göreve gelmiş İngiliz h k metlerine yapılan bazı eleştiriler de söz konusuydu. Bu h k metlerin kolonideki nüfusun ihtiyaçlarına öncelik vermemiş olması bunlardan biridir. İngiliz hükümeti içerisinde çoğu zaman adaların Arjantin'e bırakılması gerektiğini düşünen diplomatlar bulunmuştu. Chehabi'ye göre koloninin ihtiyaçlarının dikkate alınmamasının sebebi, Adalılara

Arjantin yardımına bağımlı olduklarını kabul ettirme düşüncesi olabilirdi (Chehabi, 1985: 220). Gerek hükümetin yaptırdığı araştırmalar ve gerekse ekonomik ve politik gelişmeler Arjantin ile iş birliğinin adaların gelişimi için her zaman gerekli olduğu tezini kuvvetlendirmekteydi (Gustafson, 1988: 89; Bruni, 2018:20).

Falkland Adaları Şirketinin, adalardaki taşımacılıkta tekel olmaktan vazgeçmemesi halinde adalarda yeni bir ticari girişimin doğmasına engel olacağı tehlikesi de bu raporda yer almaktaydı (Ellerby, 1990: 100). Bu rapora göre şirketin adalardaki toprakları elinde bulundurmasının tek artısı, adalara yapılacak kontrolsüz bir Arjantinli göçünü engellemiş olmasıydı (Hastings ve Jenkins, 1983: 29).

İngiltere dış işleri bakanı Anthony Crossland, İngiliz hükümetinin Falkland Adaları'ndaki ekonomik potansiyeli kabul ettiğini ancak Shackleton Raporunda istenen yatırımlar için bütçe ayıramayacağını bildirmiştir (Ellerby, 1992: 95; Hastings ve Jenkins, 1983: 30).

Shackleton'un ekonomik durumu araştırmak için adalara yaptığı bu ziyaret adalıların umutlarını arttırırken İngiltere ve Arjantin arasındaki görüşmeleri zora sokmuştur (Bernadou, 1997: 12). Shackleton'un adalara yaptığı ziyaret, Arjantin milliyetçileri tarafından kızgınlıkla izlenmiş ve İngiltere'ye bazı yatırımlar uygulanmasını gündeme getirmiştir (Gustafson, 1988: 90).

1.2.5. Falkland Lobisinin Faaliyetleri

1976 Shackleton Raporu, Falkland Adalarının İngiliz kolonisi kalacağı düşünülmüş bir rapordur. Falkland Lobisi, bu raporun ardından adalardaki insanlar adına İngiltere'de bir halkla ilişkiler kampanyası yürütülmesine karar vermiştir. İngiltere'de, adalardaki ekonomik kalkınmayı sağlamak ve desteklemek için 1977 yılında "*Falkland Adaları Araştırma ve Geliştirme Derneği*" kurulmuştur. Bu derneğin öncelikli amaçlarından biri de İngilizlerin adalardaki çıkarlarını korumaktır (Ellerby, 1992: 95).

1977'de meydana gelen bir başka gelişme ise İngiltere'nin Westminster şehrinde "*Falkland Adaları Ofisi*"nin açılması olmuştur. Bu ofiste görev yapan halkla

ilişkiler danışmanları Shackleton Raporu'nun gereğini yerine getirilmesini sağlamak için kamuoyu çalışmaları yapmış, politikacılar ve sanayicilerle iletişime geçerek bu konunun halka duyurulması konusunda kapsamlı bir kampanya yürütmüştü. Bu ofis 1979 yılında 2.000'den fazla mektup, 6.000 broşür yayımlamış ve medyayla yakın temaslar kurmuştur (Ellerby, 1992: 96).

Söz konusu lobinin yürüttüğü bu kampanyanın etkisiyle *Falkland Adaları Gazetesi*'nin 1979 Haziran sayısında Falkland Adaları için “*Britanya'nın Yeni Kuzey Denizi*” ifadelerine yer verilmiştir. Çünkü petrol ve balıkçılığın gelişmesinin önce adalara sonra da İngiltere ekonomisine fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Falkland Lobisi, İngiliz siyasetine parlamentoda sahip olduğu destek sayesinde etki etmiştir (Ellerby, 1992: 96). Lobi, İngiltere'de bulunan üç büyük siyasi partinin desteğine sahipti (Donaghy, 2014: 18).

Falkland lobisinin desteğiyle kurulmuş olan “*Falkland Adaları Araştırma ve Geliştirme Derneği*” Falkland Adaları koloni yönetimi tarafından güvenilir bulunmamıştır. Ayrıca merkezi Londra'da bulunan ve lobi tarafından kurulan *Falkland Ofisi*'nin çektiği maddi sıkıntılara Falkland Adaları hükümetinin yardımcı olmayı reddetmesi de önemli bir husustur. Falkland Adaları Araştırma ve Geliştirme Derneği'nin Adadaki yasama konseyini hiçe sayması da adalılar tarafından eleştirilen başka bir konu olmuştur (Ellerby, 1992: 96; Dillon, 1989: 79). Yapılan bu eleştirilerden anladığımız kadarıyla şirketin ve lobinin faaliyetleri adalı halkın çıkarlarını değil kendi çıkarlarını korumaya yöneliktir. Ek bir bilgi olarak savaşın başladığı günlerde Falkland Adası şirketinin yönetim kadrosunda ya da hissedarları arasında herhangi bir adalı yer almamaktaydı (Dillon, 1989: 64).

1.3. ARJANTİN'İN DIŞ POLİTİKASINI ETKİLEYEN OLAYLAR

Arjantin'e¹², 1860 ve 1910 yılları arasında Avrupa'dan büyük göçler yapılmıştır¹³. Bu göçlerin sebebi 1860 yılından sonra uluslararası ticaretin önem kazanmasıdır. 1914 yılında yapılan bir nüfus sayımında ülkede bulunan vatandaşların %30'nun doğum yerinin başka bir ülkeye ait olduğu tespit edilmiştir. Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) yıllarında bu göçler azalmış olsa da daha sonra aynı hızda devam etmiştir (Lewis, 2003:6). Arjantin'in günümüzdeki nüfusu 44 milyonun üzerindedir¹⁴.

Arjantin, geniş ve verimli arazileri sayesinde kıtadaki en gelişmiş tarım ve hayvancılık ülkesi durumundaydı. Öyle ki 1920'lerde Arjantin ekonomisi kişi başına milli gelir sıralamasında dünya ekonomileri içinde ilk 10 ülke arasında yer almıştı. Ancak Arjantin, sonraki 60 yıl içerisinde gerileyerek enflasyonun ve ekonomik durgunluğun hüküm sürdüğü ülkelere biri haline gelmiştir (Arıbaş, 2009: 106).

İngiltere, Arjantin'in bağımsızlığını 1825 yılında tanımıştır (Akdağ, 2006: 47). Arjantin ekonomisinde İngiltere'nin önemli bir katkısı vardır¹⁵. Arjantin'in savaş görmemiş bir ülke olması İngilizlerin buradaki yatırımlarının artmasındaki en temel sebeplerden biridir. Dünyadaki önemli tahıl ve et üreticilerinden biri olması İngiltere'nin Arjantin'le olan ilişkilerini geliştirmiştir (Rock, 2019: 308). Öyle ki 1946 yılında İngiltere Dış İşleri Ofisi tarafından yapılan bir açıklamada Arjantin pazarının kaybedilemeyecek kadar önemli olduğu ifade edilmekteydi (Rock, 2019: 310). İngiltere'nin Arjantin'deki ilk kapitalist güçlerden biri olması bu ülkedeki İngiliz çıkarlarının savunulmasını da kolaylaştırmıştır. 1914 yılında yapılan bir araştırmaya

¹² Arjantin, dünyada sekizinci, Güney Amerika kıtasında ise ikinci en büyük ülkedir. Arjantin, batı'da Şili, kuzey'de Bolivya, kuzeybatısında ise Paraguay, Brezilya ve Uruguay ile komşudur. Mar Del Plata, Rosario, Cordoba, Mendoza ve Buenos Aires gibi kentler ülkenin en büyük şehirleridir. Pampa olarak adlandırılan verimli bölgeler toplam nüfusun %70'nin yaşadığı bir alanı oluşturmaktadır. Pampalar, Arjantin'in ortasında yer almaktadır ve merkezi konumundadır (Lewis, 2003: 2-3).

¹³ Arjantin ve Osmanlı Devleti arasındaki ilk ticaret antlaşması 1872 yılında imzalanmıştır. 1880 yılından itibaren 30 yıllık süreçte 150.000 Osmanlı vatandaşı Arjantin'e göç etmiştir (Temel, 2004:14-15). Özellikle Orta Doğu'dan, Osmanlı pasaportu kullanılarak yapılan bu göçler sadece Arjantin'e değil Latin Amerika'nın geneline yayılmıştır. Bu göçmenlere Latin Amerika'da *Los Turcos* (Türkler) denmiştir (Kutlu, 2004: 371).

¹⁴ <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=AR> ET:21.12.2018.

¹⁵ Arjantin'in ekonomik büyümesindeki İngiliz katkısı ve Arjantin ekonomisinin Avustralya ve Kanada ekonomisi ile kıyaslanması için bkz; Villarroja, I. (2009). Macroeconomic Outcomes and the Relative Position of Argentina's Economy, 1875-2000. *Journal of Latin American Studies*, 41(2), 309-346.

göre İngiltere dışında bulunan en büyük İngiliz topluluğu Arjantin'deydi (Chou, 2000: 67).

Arjantin'de 1913'e kadar yapılmış olan demir yollarının %60'ının İngiliz yatırımı olduğu belirtilmektedir (Ellerby, 1990: 63). İngilizler, inşa ettikleri demir yollarının ortaya koyduğu gelişmeye paralel olarak, özellikle tarımsal üretimin artmasına katkı sağladıklarından Arjantin'in ekonomisine ve siyasetine dahil olma fırsatı elde etmişlerdir. 1860 ve 1930 yılları arasındaki süreçte Arjantin'de kişi başına düşen milli gelir İtalya'dan %50, Japonya'dan ise %180 daha fazla olduğu belirtilmektedir (Greig: 1980: 49; Lewis, 2003: 57-58).

Arjantin'deki demir yollarının İngiliz mülkiyetinde olması, Arjantin milliyetçileri tarafından hoş karşılanan bir durum olmamıştır. 1947 yılından itibaren demir yollarının 30.000 km'lik kısmının millileştirilmesi konusunda çalışmalar yapılmış, ancak bu çalışma İngiltere ile Arjantin arasındaki ekonomik ve siyasi bağların bozulmasına neden olmuştur (Ellerby, 1990: 128). Öyle ki kömür ihtiyacının büyük kısmını İngiltere'den karşılayan Arjantin, 1947 yılı ve sonrasında bu ihtiyacın %95'ini Amerika ve Afrika ülkelerinden karşılamaya başlamıştır (Ellerby, 1990: 130).

1956'da Arjantin'de bulunan İngiliz büyükelçisi, Arjantin ile olan ilişkilerde en etkili ekonomik ve politik faktörün Antarktika ve Falkland (*Malvinas*) Adaları olduğunu belirtmiştir (Ellerby, 1990: 126-127). Arjantin'de ise adalar halk için milli bir anlam ifade etmekteydi (Puche, 1988: 5). Bunda Juan Domingo Peron'un¹⁶ ve eğitim sisteminin etkisi olmuştur. Haritalarda ve pullarda Falkland Adaları'nın Arjantin toprağı olarak gösterilmesi zorunlu tutulmuştur. Genç yaşlardan itibaren tarih ve coğrafya derslerinde adaların tarihi ön plana çıkarılmış ve bu derslerde *Malvinas*'ın "*İngiliz korsanlardan geri alınması*" fikri aşılanmıştır. Bu anlayış yüksek öğrenimde de sürdürülmüştür (Beck, 1992: 32-33, Postacı, 2012: 145).

¹⁶ Juan Domingo Peron, çalışma bakanıyken işçilerin desteğini kazanmıştı. Bu destekle 1946 seçimlerini kazanarak başkan (1946-1955) oldu. İşçilerden ve yoksullardan yana politika izlemesi sayesinde Arjantinli halk üzerinde büyük bir etki kazandı. 1955 yılında ordu tarafından sürgüne gönderildi. Halk üzerindeki etkisi o kadar büyüktü ki Peron'un isteğiyle 1957 yılındaki seçimlerde seçmenlerin dörtte biri oy kullanmamıştı (Chasteen, 2011: 285-288).

Juan Domingo Peron'un Falkland (*Malvinas*) konusunda izlediği politika, adaları yalnızlaştırmaya yönelik olmuştur. Adalarda Şili ve Uruguay'ın birer temsilci bulundurması Peron'un baskısını bu ülkelere yöneltmesine neden olmuştur. Böylece hem adalar hem de adalara komşu bölgeler üzerinde bir baskı kurulması planlanmaktaydı (Ellerby, 1990: 124-125). İngiltere ve Uruguay arasında imzalanan ve Montevideo ile Stanley arasında gerçekleştirilmesi planlanan uçuşların şartlarını belirleyen "*Hava Nakil Antlaşması*" 1952 yılında Arjantin tarafından protesto edilmişti (Ellerby, 1990: 126).

1971 yılında Arjantin ve Falkland Adaları arasında etkileşimi arttırmak için imzalanan antlaşma, iki ülke arasındaki görüşmeleri yumuşatmıştır. Arjantin, adalılara istemeleri halinde vatandaşlık, insan haklarına ve özel mülkiyete saygı, İngilizcenin kullanılmaya devam edilmesi, vergiden ve askerlikten muafiyet gibi ayrıcalıklar tanıyacağını belirtmiştir. Bu dönemde egemenliğin devri dışında bir de ortak kat mülkiyeti fikri gündeme gelmişti. Ortak kat mülkiyetine göre; adalılara iki vatandaşlık verilecek, adada iki resmi dil olacak ve iki bayrak dalgalanacaktı. Ancak ortak yönetim fikri yalnızca sekiz ay gündemde kalmış, uygulanmasındaki zorluklar düşünülerek yerini kiralama önerisine bırakmıştır (Freedman, 2005a: 26; Bruni, 2018:18-19; Dillon, 1989:5). 1973-1975 yılları Peron'un sürgünden dönmesinin de etkisiyle, Arjantin'in adaları işgal edebileceği yönündeki endişelerin arttığı bir dönem olmuştur (Dillon, 1989:9-10; Snively, 1995: 27).

1.3.1. Arjantin'in "Ulusal Yeniden Yapılanma Süreci"

Askeri darbeler, Arjantin siyasi tarihinde önemli bir yer tutmaktadır (Hedges, 2011:214). 1973 yılında yeniden başkan seçilen Juan Domingo Peron, 1974 yılında ölmüştür ardından eşi İsabel Martinez de Peron Arjantin başkanı seçilmiştir. Ancak ekonominin ve siyasi durumun kötüleşmesinden Peron'u ve Peronizmi sorumlu tutan Arjantin ordusu, 24 Mart 1976 tarihinde yönetime el koymuştur. Komutan Jorge Rafael Videla komutasında, Amiral Emilio Massera (*donanma*) ve Tuğgeneral Orlando Agosti (*hava kuvvetleri*) devletin başına geçmiştir (Lewis, 2003:143-144; Hedges, 2011: 214), (EK-2).

Askeri cunta, yönetime geldiğinde ülke idaresini neredeyse eşit bir şekilde paylaştırmıştır. Buna göre Tierra del Fuego Güney Atlantik, Patagonya, Antarktika ve Malvinas (*Falkland*) Adaları Arjantin donanmasının sorumluluğu altına bırakılmıştır. Ancak 1977 yılından sonra donanma ve hava kuvvetleri arasında bir rekabet ortaya çıkmıştır (Gamba-Stonehouse, 1992:121-122; Hastings ve Jenkins, 1983: 46; Donaghy, 1989:159).

Arjantin’de, Komutan Videla’nın idaresinde 1983 yılına kadar sürecek olan “*Ulusal Yeniden Yapılanma Süreci*” adı verilen şiddetli dönem başlamıştır. Siyasi faaliyetler ve sosyal haklar askıya alınmıştır. Ekonomi politikası yeniden gözden geçirilmiş, Peron’un ülkenin çıkarlarını savunmadığı gerekçesiyle Peronizm devlet anlayışından tamamen kaldırılmaya çalışılmıştır. Ülkenin kültürel ve ekonomik yapısı tamamen değiştirilmek istenmiştir. Arjantin’in yeni ulusal güvenlik doktrini de buna göre şekillenmiştir. Sol ideolojilerin ve devrimci grupların ülke için en büyük tehdit oldukları belirtilmiştir. Bu dönemde ABD’nin politikası da buna benzer şekildedir. Bu durum ABD ve Arjantin arasında komünizme karşı bir ittifak kurulmasına neden olmuştur (Lisinska, 2019:20-22; Akdağ, 2006 :63; Postacı, 2012:142).

ABD ve CIA, Latin Amerika’daki orduların komuta kademesindekileri psikolojik savaş teknikleri, anti-gerilla savaşı ve sorgulama yöntemleri gibi konularda eğitmiştir. Arjantin ordusu bu eğitimlere “*Kirli savaş*¹⁷” adı verilen süreçte sıklıkla başvurmuştur. İşkence yöntemi, bu dönemde savaşan askerler için normalleşmiştir. “*Ulusal yeniden yapılanma sürecinin karakteristik özelliği, ordunun siyasi bir ulusal hükümet oluşturduğu inancıydı.*” Bu sebeple ordu, dış politikada da etkin bir politika izlemeye çalışmıştır (Lisinska, 2019: 22-24).

Kirli Savaş adı verilen süreç Arjantin’in en kanlı dönemlerinden biri olmuştur. Arjantin cuntası, 1970’lerden itibaren ülke içerisinde faaliyetleri artan solcu gruplara ve gerillalara karşı sert bir mücadele yürütmüştür. Askeri cunta, peronist liderler, sendika üyeleri ve bunların yakınları dışında muhalif öğrenciler, politikacılar, gazeteciler ve din adamlarıyla mücadele etmiştir (Hedges, 2011: 216; Akdağ, 2006: 62-64). Arjantin donanması komutanı Emilio Massera, bu dönemde donanmayı ayrı

¹⁷ İsp: *Guerra Sucia*.

bir askeri güç haline getirerek adeta kendi hava birliğini oluşturmuştur. Askeri cuntanın, solcu gruplara karşı başlattığı *Kirli Savaş'ta* Deniz Harp Okulu işkence merkezlerinin en ünlülerinden olmuştur. Bu okul daha sonra rejimin kanlı yanını göstermesi amacıyla müzeye dönüştürülmüştür (Hastings ve Jenkins, 1983: 31; Livingstone, 2018:148).

Kirli Savaş süresince binlerce insan güvenlik güçleri tarafından kaçırılmış ya da hapsedilmiştir. Ülke genelinde oluşturulan gizli kamplarda işkenceye maruz bırakılmıştır. Cesetler ya okyanusa fırlatılmış ya da toplu mezarlara gömülmüştür. Bu dönemde yaşanan can kayıpları 9.000 ile 30.000 arasında değişmektedir¹⁸. Arjantin’de yapılan insan hakları ihlalleri büyük çaplı bir krize neden olmuştur. 1977 yılında kaybolan kişilerin annelerinin oluşturduğu “*Plaza de Mayo Anneleri*” her perşembe toplanmış ve eylemlerde bulunmuşlardır. Askeri cunta, insan hakları ihlallerinin yarattığı krizin olumsuz etkisini azaltmak için ABD’de ve Avrupa’da bir halkla ilişkiler firmasıyla dahi çalışmıştır (Lanker, 1991:80).

Arjantin ordusunun gücünü arttırması, İngiltere ve Falkland Adaları konusunda izlenen siyasete de yansımıştır. 1976 yılında Arjantin’in savaş gemisi *Almirante Storni* Falkland sularında olduğu belirtilen İngiliz araştırma gemisi *Shackleton’a* saldırmıştır. Bu olay İngiliz protestosu ile karşılanmıştır ancak Buenos Aires hükümeti olayın kendi sınırları içerisinde yaşandığını belirterek suçlamadan kaçınmıştır. Bu olay diplomatik ilişkileri kopma noktasına getirmiştir (Andarcia, 1985:3; Arquilla ve Rasmussen, 2001:769). Diğer bir olay ise Arjantinli bir birliğin 1976 yılının Kasım ayında Güney Thule takımadasına izinsiz iniş yaparak garnizon kurmasıdır. İngiltere, Arjantin garnizonundan ancak Aralık ayında haberdar olmuştur. Londra, konuyu Arjantin’e sormuş, Arjantin hükümeti de bölgedeki birliğin yalnızca bilimsel amaçlı faaliyet gösterdiğini belirtmiştir. İngiliz hükümeti, bu olayı 1977 yılına kadar gizli tutmuş ve Mayıs ayında Güney Thule’daki Arjantin varlığını resmen tanıdıklarını açıklamıştır (Bruni, 2018:21; Dillon, 1989:13; Gamba-Stonehouse, 1989:96). İngiltere’de bu iki olay sebebiyle Arjantin’in adaları işgal etmesine karşı alınabilecek önlemler tartışılmaya başlamıştır (Donaghy, 2014:214).

¹⁸ CONADEP’in, 1983 yılında 8,961 davaya bakarak derlediği raporda belirtilen dönemde yaklaşık 30,000 kişinin kayıp olduğu belirtilmektedir (Hedges, 2011: 216).

Tablo 2
1976-1982 Arjantin Cuntası Üyeleri

	Dönem
Jorge Videla, Emilio Massera, Orlando Agosti.	1976-1978
Roberto Viola, Armando Lambruschini, Omar Graffigna.	1978-1981
Leopoldo Galtieri, Jorge Anaya, Basilio Lami Dozo.	1981-1982

Kaynak: Lisinska, 2019:50

Komutan Jorge Videla'nın ardından Komutan Roberto Viola, 1981 yılının Mart ayında askeri cunta içerisinde 3 yıl süreliğine devlet başbakanı olarak seçilmiştir. Ancak Viola'nın politikaları ordunun önemli kademeleri tarafından benimsenmemiştir. Komutan Viola, 1984 yılında demokratik bir düzene geçmek adına çalışmalar yaptığını duyurmuştur. Bu da cuntanın diğer üyeleriyle fikir ayrılığına düşmesine neden olmuştur. Gerek bu sebep gerekse sağlık problemleri nedeniyle Viola'nın ülkeyi daha fazla yönetemeyeceğine karar verilmiştir. Roberto Viola, Komutan Galtieri tarafından 1981 yılının Aralık ayında bir darbeyle görevden alınmıştır. Bu tarihten sonra Arjantin'in yeni devlet başkanı ve başkomutanı Leopoldo Galtieri olmuştur (Gamba-Stonehouse, 1989:99; Akdağ, 2006:67), (EK-3).

Komutan Galtieri, Viola'ya karşı yaptığı bu darbe için Arjantin deniz kuvvetleri komutanı Jorge Anaya'nın da tam desteğini almıştı. Anaya, Galtieri'ye Falkland Adalarının işgali konusunda verilecek bir söz karşılığında donanmanın tüm desteğini sunacağını belirtmişti (Dillon, 1989:39; Weeks, 2014: 111).

Tablo 3
Arjantin Devlet Başkanları 1976-1983

	Dönem
Jorge Videla,	Mart 1976-Mart 1981
Roberto Viola,	Mart-Aralık 1981
Leopoldo Galtieri,	Aralık 1981- Haziran 1982

Kaynak: Lisinska, 2019:51

Falkland Adaları'nın işgal emrini veren Komutan Galtieri, yönetime geldiğinde oldukça sıkıntılı bir tabloyla karşı karşıya kalmıştır. 1980-1981 yılları

arasında 40 banka ve yatırım firması iflasını açıklamıştı. Üretimde de düşüşler yaşanmaktaydı. Örneğin; 1981'in son altı ayı içerisinde çelik fabrikalarının üretimi, 1979 verileriyle kıyaslandığında %27,25 oranında düşmüştü. 1976 yılı öncesi verilerine göre Arjantin'de enflasyon %450'yi aşmıştı. Cunta, ekonomiyi düzeltmesi için maliye bakanı olarak Joze Alfredo Martinez de Hoz'u göreve getirmiştir. 1981 yılında enflasyon 50 puan düşürülmüştür ancak Hoz'un ekonomide izlediği politika, Arjantin para birimi olan pezonun değerinin sistematik bir şekilde düşürülmesi olduğundan uzun vadede başarısızlığa neden olmuştur (Lanker, 1991:72-76). Galtieri'nin başa geldiği dönem insan hakları ihlalleri sebebiyle pek çok karşıt grubun protestolar yaptıkları bir dönemdir. Aynı zamanda Arjantin siyasi partileri demokratik yönetime geçilmesi konusunda Komutan Galtieri'ye baskı da yapmaktaydı (Oakes, 2012:78-79; Akdağ, 2006:69).

Falkland Adaları'nın işgalinin 1980 yılı öncesinde gündeme gelip gelmediği tam olarak bilinmemektedir. Ancak 1973-1976 yılları arasında adaları ele geçirmek için herhangi bir askeri plan yapılmadığı kendisiyle yapılan bir röportajda Arjantin Savunma bakanı olarak görev yapmış Dr. Angel F. Robledo tarafından belirtilmişti. Yine 1975 yılında ordu komutanı olan Komutan Alberto Numa Laplane de görevde bulunduğu tarihlerde herhangi bir işgal planının olmadığını belirtmekteydi (Makin, 1983: 397).

İngiliz hükümeti, insan hakları ihlallerinin yoğun olarak yaşandığı bu dönemde Arjantin askeri cuntasıyla ekonomik bağları geliştirmeye çalışmaktadır. Arjantin'deki askeri rejimle iyi geçinerek Falkland konusunun yarattığı gerginliği azaltmak ve *"İngiliz iş adamları için yeni fırsatlar sunulmasını"* beklemek öncelikli bir hedef haline getirilmiştir (Livingstone, 2018:132). Livingstone'a göre (2018:153-154) İngiltere dış işleri ofisinin varsayılan politikası *"Britanya'nın ticari çıkarlarını teşvik etmek ve rejimin türünden bağımsız olarak yatırımı ve ticareti teşvik etmek"* yönünde olmuştur.

1.3.2. İngiltere'den Arjantin'e Yapılan Silah Satışları

İngiltere ve Arjantin arasında adaların egemenliğiyle ilgili sürdürülen görüşmelerde İngiltere, ekonomik iş birliğine yoğunlaşmışken Arjantin, adaların egemenlik meselesini gündemde tutmaya çalışmaktaydı (Dillon, 1989:8).

Askeri cuntanın maliye bakanı olarak görev yapan Hoz, 1976 yılında İngiltere hükümeti tarafından Londra'ya davet edilmiştir. Hoz'un bu yıllardaki görevi, Arjantin'in dış borçlarını ertelemeye çalışmak ve yabancı yatırımcıyı ülkeye çekmektir. İngiltere'ye yaptığı bu ziyaretinde pek çok önemli devlet yetkilisi ve iş adamı ile görüşmüştü (Livingstone, 2018:133-134; Hedges, 2011:353-355). Yine Arjantin ticaret konfederasyonu başkanı Guillermo Loncan da 1976 darbesinden birkaç ay sonra Londra'yı ziyaret etmişti. Bu ziyaret esnasında bir büyükelçilik yetkilisi Loncan'ın görüşlerinin Arjantin'deki ekonomik değişikliklerden tam anlamıyla faydalanabilmesi için dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir (Livingstone, 2018:135).

İngiltere, Falkland anlaşmazlığına rağmen Arjantin'e silah satmaya devam etmekteydi. İngiliz Vickers şirketi, Arjantin donanmasıyla 1970 yılında 2 adet Type 42 destroyeri teslimatı için bir antlaşma imzalamıştır. Bu gemilerden ilki Vickers Barrow tersanesinde inşa edilerek 1977 yılında Arjantin donanmasına teslim edilmiştir. Arjantin limanlarında İngiliz mühendisler yardımıyla inşa edilen ikinci gemi, Thatcher'in başbakanlığı döneminde Arjantin donanmasına teslim edilmiştir. Bu gemiler aynı zamanda Falkland Savaşında İngiltere'ye karşı kullanılmıştır (Livingstone, 2018:146).

İngiliz üretici Vosper Thornycroft'un Arjantin donanması için inşa etmeyi planladığı altı savaş gemisi için görüşmeler 1976-1978 yılları arasında sürdürülmekteydi. Bu süreçte İngiliz politikasının hedefi antlaşmanın onaylanmasını sağlamaya yönelikti (Livingstone, 2018:133).

İnsan hakları ihlalleri ve Falkland Anlaşmazlığına, rağmen Arjantin'e silah satışlarının sürdürülmesi İngiltere'de tepkiyle karşılanmıştır. Parlamantonun bazı üyeleri silah satışlarının istihdam yaratacağı görüşünü savunsa da oluşan tepkinin

ardından satışlara bazı sınırlamalar getirilmiştir. Savunma Bakanlığı, doğrudan iç baskı için kullanılabilecek ekipmanların ve Falkland Adaları'na karşı kullanılabilecek ekipmanların satışını onaylamama kararı almıştır. Ancak bu sınırlandırmaların satışlara ciddi zarar verdiğinin belirtilmesinin ardından bu sınırlar esnetilmiştir. İşçi hükümeti tarafından Arjantin'e yapılan silah satışları, Thatcher hükümeti tarafından da devam ettirilmiştir (Livingstone, 2018: 151-153).

Tablo 4
İngiltere'den Arjantin'e Silah Satışları 1967-1982

Ekipman	Kontrat	Teslim Tarihi
6 adet Mayın Temizleme Aracı	-	1967
44 Seacat ve 135 Tigercat karadan havaya güdümlü füze	-	1968-1971
8 Ex RAF Canberra bombardıman uçağı	1968	1970
2 adet Type 42 destroyer	1970	1976 ve 1980
1 HS 125 nakliye uçağı	1970	1971
5 Skywan nakliye uçağı	1970	1971
113 yarı otomatik tüfek	1975	*
2 Lynx helikopter	1976	1979
370 askeri araç telsizi	1976	1976-78
40 yarı otomatik tüfek (donanma için)	1976	*
42 Sea Dart füzesi	1969- 1979	1977- 1981
120 Blowpipe füzesi	1978	1978
Füze kontrol sistemleri	1980	**
100 Seacat ve Tigercat füzesi	1978	**
Donanma için radar sistemleri	1980	**
Hava kuvvetleri için fırlatma koltukları	1979-1980	**
Donanma için elektronik harp sistemleri	1976	**

*: Teslim Edilmişler Ancak Tarihi Yok.

** : Kontrat İmzalanmış Ancak Teslim Edilip Edilmedikleri Kesin Değil.

Kaynak: Livingstone, 2018: 195

İngiltere, Falkland Adaları'nın işgaline kadar Arjantin'e karşı herhangi bir ambargo uygulamamıştır (Livingstone, 2018:122; Freedman, 2005a:88). Böylece Arjantin'in başka silah satıcılarıyla anlaşması önlenmiştir. Adaların işgalinden bir hafta öncesine kadar Arjantin'e yapılacak yeni silah satışlarıyla ilgili görüşmeler sürdürülmektedir. İngiltere, anlaşmazlığın şiddetlendiği günlerde yapılan silah anlaşmaları için, birkaç uçağın Arjantin'in askeri kapasitesini değiştirmeyeceğini ve

planlanmış siparişlerin iptal edilmesinin, silah satıcısı olarak İngiltere'nin sonraki satışlarını olumsuz etkileyeceğini belirtmiştir¹⁹.

1.3.3. Arjantin ve Şili Arasında Yaşanan Beagle Kanalı Krizi

Arjantin'in Şili ile yaşamış olduğu Beagle kanalı krizi, Arjantin'in adaları işgal kararı almasında ve Arjantin'in yenilgisinde etkili olmuştur. Arjantin ve Şili arasındaki toprak anlaşmazlığı çok eskiye dayanmaktadır. Tierra Del Fuego, Patagonya ve Antarktika hakimiyeti Arjantin ve Şili arasında uzun yıllar süren tartışmaların kaynağıydı. İki ülke 1881 yılında Macellan Boğazı üzerinde bir anlaşmazlık sonucunda ortak bir karara vararak tartışmalı bölgeyi askerden arındırma kararı almıştı. Ancak 1960 yılından sonra Beagle Kanalı ve kanalın girişindeki adalar²⁰ üzerinde yeni egemenlik iddiaları gündeme geldi (Gamba-Stonehouse, 1992:115).

Şekil 3 Beagle Kanalı ve Tartışmalı Adalar²¹

1971 yılında Arjantin ve Şili ortak bir karar alarak konuyu Uluslararası Adalet Divanı'na taşımaya karar vermiştir. Bu mahkemede İngiltere hakem görevi üstlenmiştir (Gamba-Stonehouse, 1989:99). 1972 yılında genel bir çözüm için anlaşma imzalanmıştır. 1977 yılında ise Divan bir tahkim kararı vererek tartışmalı adaları

¹⁹ <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/uk-ready-to-sell-aircraft-to-junta-just-days-before-falklands-attack-8604088.html> ET: 13.02.2019

²⁰ Tartışmalı adalar; Picton, Nueva ve Lennox.

²¹ Kaynak: <http://www.geocurrents.info/news-map/economics-news/new-investments-in-electronics-factories-in-tierra-del-fuego>.

Şili'ye bırakmıştır. Bu karar Arjantin'in protestolarına sebep olmuştu (Bahbah, 1986:87; Gamba-Stonehouse, 1989:25).

Bu kararın sebep olduğu gerginlik iki ülkeyi ciddi bir savaşın eşiğine getirmiştir. 1978 yılında Arjantin'de yayın yapan "*Somos*" isimli dergide yayımlanan iki önemli makale durumun ciddiyetini göstermektedir. Bu makaleler Arjantin'in Şili ile yapacağı olası bir savaşta nasıl bir yol izleyeceğine dair detaylı yazılardı (Sanfuentes, 1992: 71).

Arjantin ve Şili arasında bir savaş başlamadan önce Amerikan ve İtalyan diplomatların aracılığıyla Vatikan araya sokulmuş ve iki tarafı barışçıl görüşmelere ikna etmiştir. Öyle ki Papa II. John Paul'un yapmış olduğu arabuluculuk sayesinde Arjantin'in Şili üzerine yapacağı hareketin hemen öncesinde silah bırakması sağlanmıştır. 8 Ocak 1979 tarihinde Uruguay'da gerginliği bitiren bir ön antlaşma imzalanmış, gerginliği bitiren asıl antlaşma ise 1984 yılında Vatikan'da imzalanmıştır (Ural, 1993: 74; Postacı, 2012: 145; Lisinska, 2019:117).

Arjantin'in Falkland Adalarını işgalinin ardından Şili tarafsızlığını ilan etmişti. Ancak Beagle krizinden kalan gerginlik de devam etmekteydi. Bu gerginlik Arjantin askeri cuntasını, Falkland Savaşı öncesinde Şili'nin saldırı ihtimaline karşı iki yönlü bir strateji geliştirmek zorunda bırakmıştır (Sanfuentes, 1992: 67). Arjantin askeri gücünün önemli bir kısmı, Şili saldırısına karşı Arjantin sınırlarında bekletilmiştir. Arjantin yenilgisinin sebepleri kısmında tekrar değineceğimiz gibi bu karar Arjantin'in askeri gücünü Falkland Adaları üzerinde yoğunlaştıramamasının sebebi olmuştur (Sanfuentes, 1992: 74; Oakes, 2012: 88; Hastings ve Jenkins, 1983: 47).

Arjantin askeri cuntası, Falkland Adaları ve Beagle Kanalı arasında bir bağlantı görerek hareket etmiştir. Falkland Adaları'na güç kullanarak sahip olunursa bu durumun tartışmalı diğer bölgelerde Arjantin'in elini güçlendirebileceğine inanılmaktaydı. Vatikan'ın da dahil olmasıyla yapılacak yeni müzakerelerde Şili'nin, tartışmalı adaları Arjantin'e vermeyi kabul edeceği düşünülmekteydi (Oakes, 2012: 92-93; Gamba-Stonehouse, 1989:102). Arjantin açısından Şili ile yaşanan gerginliğin tam anlamıyla çözülememiş olması Falkland anlaşmazlığının ülke içerisindeki olumsuz etkisini de arttırmaktaydı (Donaghy, 2014: 162). Arjantin'e göre, Şili'nin

bölgedeki gücünü arttırması, ancak Falkland'a hâkim olarak önlenebilecekti²² (Gamba-Stonehouse, 1992:117).

Arjantin, Falkland Adaları'nı işgal ettiğinde Şili tarafsızlığını ilan etmiş olsa da İngiltere'ye destek verdiği iddia edilmekteydi (Sanfuentes, 1992: 67; Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 11). Bu iddialar; “*Şili'nin yardımı olmadan İngiltere'nin savaşı kaybedebileceği*” yönündeydi. Şili'nin İngiltere'ye yardım ettiği iddiaları 2012 yılında açılan gizli belgelerde doğrulandı. Bu yardımlar lojistik ve istihbarat desteği şeklinde yapılmıştı. Özellikle İngiliz gemilerinin erken uyarı sistemi konusundaki eksikliği Şili'nin destekleri sayesinde giderilmişti²³.

1.4.1979-1982 YILLARI ARASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

İngiltere'de 1976-1982 yılları arasında başa liderler, egemenliğin Arjantin'e bırakılması konusuna yönetimin belirli bir süreliğine İngiltere'de kalması koşuluyla sıcak bakmıştır (Livingstone, 2018:123). Aynı zamanda Arjantin'in askeri tehdidinden kaçınmanın için tek yol, görüşmelerin sürdürülmesi olarak görülmüştür. Çünkü İngiltere çok maliyetli olması sebebiyle olası bir Arjantin işgaline karşı adaları savunamayacak durumdaydı (Dillon, 1989: 20; Bruni, 2018:19). Bu sebeple; Arjantin'le adaların egemenliğini görüşmeye istekli görüldüğü sürece askeri tehdidin ve gerginliğin azalacağına inanılmıştır (Donaghy, 2014:213).

Bruni'ye göre; (2018:14-16) İngiltere, imparatorluk algısını terk etmek ve kendisini ekonomik olarak masraflı bölgelerden kurtarmayı da istemekteydi. Ancak diğer sömürge topraklarından farklı olarak Falkland Adalarında yaşayan insanlar bağımsızlık talep etmemiş aksine İngiltere'ye bağlı kalmaya devam etmek istemişlerdi. Hem işçi hem de muhafazakâr parti hükümetlerini zor durumda bırakan ve Arjantin'le egemenlik görüşmelerinin sonuçlanmasına engel olan asıl durum bu olmuştur. Arjantin adaların egemenlik haklarına bir an önce sahip olmak isterken

²² Arjantin, İngiltere ve Şili'nin Antarktika üzerinde bazı anlaşmazlıklar yaşadığını belirtelim. İngiltere ve Arjantin için Falkland Adaları'nın egemenliği aynı zamanda Antarktika üzerinde yapılan hak iddialarını da etkilemekteydi. Antarktika üzerindeki hak iddiaları 1959 Antarktika Antlaşması ile dondurulmuştu. Bkz: Lanker, R. G. (1991). Competing Claims Among Argentina, Chile And Great Britain In The Antarctic: Economic And Geopolitical Undercurrents (Naval Postgraduate School).

²³ <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/10947350/Without-Chiles-help-we-would-have-lost-the-Falklands.html> ET:12.12.2018.

İngiliz hükümeti, adalıları bu duruma ikna etmenin yollarını aramıştır. Arjantin donanması adaların egemenliğinin Arjantin'e devri konusunda ısrarcı bir tutum izlemeye başlamıştı. İngiliz istihbaratının edindiğini bilgilere göre Arjantin donanması, 1981-1982 yılları arasında Arjantin'in Falkland politikasına agresif bir şekilde etki etmekteydi. Bu durum bilindiğinden egemenlik görüşmeleri, gerginliği azaltacak bir araç olmaktan öteye gidemedi (Dillon, 1989:38).

1.4.1. Margaret Thatcher Döneminde İngiltere'nin Durumu

Falkland Adaları, Arjantin'le bir krize sebep olma ihtimaline rağmen İngiliz hükümeti için öncelikli bir sırada olmamıştır. İngiltere, 1974-1979 yılları arasında ülke içerisindeki problemlere ağırlık vermiştir. İşsizlik ve enflasyon dışında İngiltere'nin Avrupa politikası, nükleer güç tartışmaları ve Rodezya meselesinin çözülmesi gibi sorunlar ilgiyi Falkland'dan uzaklaştırmıştır (Donaghy, 2014:218-219).

Muhafazakâr Parti lideri Margaret Thatcher, 1979 yılında iktidara gelmişti. İktidara geldiğinde yüksek enflasyon ve işsizlik sebebiyle ciddi bir sosyal huzursuzluk ile karşı karşıya kalmıştır (Bellot, 2013: 24; Bruni, 2018:4). Bu dönemde ulusal şirketlerde özelleştirmeler yapılmış, sosyal hizmetler ve eğitim alanına ayrılmış bütçelerde kısıtlamalara gidilmişti (Bellot, 2013: 24). 1982 yılına gelindiğinde işsiz insanların sayısı 3,6 milyona ulaşmıştır (Berlinski, 2006: 39). 1979-1982 yılları arasında uygulanan politikalar İngiliz ekonomisinde derin bir durgunluğa sebep olmuş, huzursuzluğun sebep olduğu halk gösterileri ise şiddet kullanılarak bastırılmıştır (Bellot, 2013: 24).

İngiltere'nin ekonomik durumuyla beraber Falkland Adaları'ndan vazgeçildiğini düşündüren bazı gelişmeler de yaşanmıştır. Bu gelişmeler Arjantin'in adaları işgal kararı vermesinde etkili olmuştur. 1981 yılında düzenlenen *İngiliz Vatandaşlık Yasası* ile kolonilerde yaşayan İngiliz vatandaşlarının statülerini belirlemek ve kolonilerden İngiltere'ye yapılan göçleri sınırlamak amaçlanmıştı (Hastings ve Jenkins, 1983: 43). Bu yasa, Falkland Adalılarına tam vatandaşlık hakkı

vermemiştir²⁴. Arjantin’le olan Falkland anlaşmazlığından dolayı adalılar için bir istisna yapılması gündeme gelse de tartışmalı diğer bölgelere örnek teşkil edeceği düşünüldükten vazgeçilmiştir. 1981 yılında düzenlenen bu yasaya göre Falklandlılar “İngiliz Denizaşırı Toprakları Vatandaşı” olarak adlandırılmış ve İngiltere’ye doğrudan giriş yapma ya da yaşama iznine sahip olmaları için ebeveynlerinin İngiliz vatandaşı olması koşulu getirilmiştir (Donaghy, 2014:18). Dolayısıyla adalarda bulunan 1800 kişiden 1200’ü tam vatandaşlıktan mahrum kalmıştır (Bruni, 2018:27).

Bir başka önemli gelişme ise savunma bakanı John Nott’un 1981 yılında önerdiği Kraliyet donanmasının neredeyse üçte birini etkileyen savunma bütçesi kesintileriydi. Tasarıya göre donanmadaki bazı gemilerin satılması ya da hurdaya çıkarılması planlanmıştı. Bu gemiler arasında *HMS Invincible*, *HMS Hermes*, *HMS Intrepid* ve *HMS Endurance* da bulunuyordu (Anderson, 2002:12). *HMS Endurance*, Güney Atlantik’te Arjantin’e karşı caydırıcı bir güç olarak önceki hükümetler tarafından konumlandırılmıştı (Black, 2004: 184).

1.4.2. Ridley’in Adaları İngiltere’ye Kiralama Önerisi

Thatcher iktidara geldiğinde Falkland Adalarının sorumluluğunu dış işleri bakanı Lord Carrington ve dış işleri ofisinde bakan olan Nicholas Ridley²⁵ üstlenmişti (Bruni, 2018:23). Margaret Thatcher, önce Rodezya meselesinin çözülmesini istediğinden Arjantin’le yapılan Falkland Adalarının egemenliği hakkındaki görüşmelerin belirli bir süreliğine dondurulmasının ya da adalılar ikna edilene kadar Arjantin’le görüşmelerin sürdürülmesi gerektiğini belirtmiştir (Freedman, 2005a:90-91; Dillon, 1989:23).

Adaların egemenliğinin Arjantin’e devredilmesi ancak yönetimin belirli bir süreliğine İngiltere’ye bırakılması konusunda yapılan görüşmeler halkın tepkisinden çekinildiği için gizlilik içerisinde gerçekleştirilmiştir. Thatcher hükümeti, kiralama önerisini halka anlatmak konusunda bir adım atamamıştır (Livingstone, 2018:226).

²⁴ Yasanın düzenlenmesinde Hong Kong’un özel bir etkisi olmuştur. Çünkü Hong Kong’ta İngiliz vatandaşlığı verilmesi konusu tartışılan 2,5 milyon Hong Konglu bulunmaktadır (Dixon, 1983: 163; Berlinski, 2006: 159).

²⁵ (Kabine dışı bakan: *Minister of State*). İngiltere’de bakanlık sistemi için bkz; T. Şahin, M. Aksoy. (2016) İngiltere’de Kamu Yönetimi ve Kamu Personel Sistemi, Devlet Personel Başkanlığı, Ankara.

Görüşmelerin gizli tutulmasının diğer sebebi ise Falkland lobisinin engel olmasını önlemektir (Donaghy, 2014:161).

New York'ta 1980 yılının Nisan ayında ilk toplantı yapılmıştır. Toplantının amacı önceki görüşmelerde olduğu gibi Adalıların Arjantin egemenliğine ikna edilmesi idi (Bruni, 2018:23). Ancak sonraki aylarda yapılan görüşmelerde, Adalıların, Arjantin'i egemenliği altına geçmeyi ya da Arjantin'i ekonomik yaşama dahil etmeyi istemedikleri anlaşıldı (Bruni, 2018:23). Ancak İngiltere dış işleri bakanlığının 2012'den sonra açıklamış olduğu belgelere göre, adalılar arasında bir fikir ayrılığı da bulunmaktaydı. Adalıların bir kısmı kiralama önerisine tamamen karşıyken bir kısmı görüşmelerin sürdürülmesini ve önerinin detaylarının belli olmasını bekleme taraftarıydı (Livingstone, 2018:223-224).

Dış işleri ofisi, Adalıları, Arjantin'le yapılacak bir anlaşmaya ikna etmek için, İngiltere'ye doğrudan erişim hakkı verilmesi, adalarda toprak sahibi olma haklarının verilmesi gibi öneriler sunmuştur. Bunlar karşılanmadığı sürece adalıların kiralamaya razı olmayacağı belirtilmiştir. Ancak bunları karşılamak üzere bir adım da atılmamıştır (Dillon, 1989: 30).

1980 yılının Eylül ve Kasım aylarındaki görüşmelerde Arjantin'le kiralama önerisinin detayları görüşülmeye başlandı. Ancak dış işleri ofisinin izlediği yol, önce İngiltere'nin sunduğu kiralama önerisini Arjantin'e kabul ettirmek ondan sonra Falkland Adalılarını Arjantin egemenliğine ikna etmeye çalışmak şeklinde olmuştur (Bruni, 2018:24).

İngiltere, kiralama süresinin 200 yıl olmasını isterken Arjantin 75 yıl olmasını istemiştir²⁶. Süre konusunda 99 yıldan 999 yıla kadar çeşitli modeller gündeme gelmiştir. Ancak önerinin detaylarında Arjantinlilerin adalardan toprak satın alması, Adalıların vatandaşlık durumu, Adaların dış işlerinin Arjantin yönetimine bırakılması gibi anlaşmazlıklara sebep olabilecek konular olduğundan kesin bir karara varılamamış ama görüşmelerin sürdürülmesinde hemfikir olunmuştur (Bruni, 2018:24; Freedman, 2005a:32). Ridley, 22 Kasım 1980 tarihinde kiralama önerisini

²⁶ <https://www.margarethatcher.org/document/121923> ET: 15.11.2018.

yeniden anlatmak için Falkland Adalarına bir ziyarette bulunmuştur. Ancak detaylardan bahsetmemiştir (Bruni, 2018:24).

Ridley, 2 Aralık 1980 tarihinde adaların egemenliğinin Arjantin'e devri konusundaki görüşlerini parlamentoya sunduğunda büyük tepkiyle karşılaşmıştır. Parlemantoda, Adaların egemenliğinin Arjantin'e devri "*endişe verici bir ifade*" olarak nitelenmiştir. "*İngiliz kökenli insanları*" Arjantin yönetimine bırakma fikri eleştirilmiştir. Kiralama sözleşmesi yerine Adalılara sahip çıkılması gerektiği belirtilmiştir (Bruni, 2018: 25; Gamba-Stonehouse, 1989: 97). Arjantin'de gerçekleşen insan hakları ihlallerinin de bu tepkide payı vardır (Freedman, 2005a: 86). Adalarda, 1981 yılında yeni seçilen yasama konseyi de kiralama önerisini reddetmiştir (Gamba-Stonehouse, 1989:101).

1982 yılının başlarına kadar sürdürülen görüşmelere adaların çevresindeki doğal kaynakların paylaşımı da eklenmiştir. İngiltere ve Arjantin dış işleri bakanları arasında sürdürülen görüşmelerde Arjantin tarafı ekonomik iş birliğine hazır olduklarını ancak egemenlik meselesinin öncelikli olarak çözülmesi gerektiğini bildirmiştir (Freedman, 2005a:92).

Arjantin dış işleri bakanı Niconar Costa Mendez, 1982 yılının ocak ayındaki görüşmelerde Lord Carrington'a adaların egemenliğinin bir yıl içerisinde devrinin sağlanması konusunda bir süre sınırı koymuştur. Mendez, uzlaşma sağlanana kadar kalıcı bir müzakere komisyonu oluşturulmasını ve bir yıl içerisinde adaların Arjantin'e bırakılmasını istemiştir. Ancak İngiltere dış işleri ofisi, kalıcı komisyon fikrini kabul ederken, istenen bir yıllık süreyi gerçekçi bulmadığından kabul etmemiştir. İngiliz dış işleri ofisi, adaların egemenliğinin devri için adalılarının onayının mutlaka olması gerektiğini yinelemiştir (Bruni, 2018: 27; Dillon, 1989: 39).

Ridley, Arjantin dış işleri bakan yardımcısı Cavandoli'yle yaptığı görüşmelerde egemenliğin devri konusundaki engelin parlemantoda olmadığını, Adalıların ikna edilmesi halinde parlemantodaki itirazların sona ereceğini bildirmiştir (Freedman, 2005a: 92-99). Ridley'in Arjantinli yetkililerle gerçekleştirdiği görüşmelerde Arjantin tarafı adalılar için gereken her şeyi yapacağını vaat etmiştir. Ancak Londra merkezli Falkland Adaları Komitesi'nin faaliyetleri egemenliğin devri

konusundaki görüşmelerin başarıya ulaşmasına engel olmuştur (Livingstone, 2018: 212).

Arjantin dış işleri bakanı, 2 Mart 1982’de adaların egemenliğinin Arjantin’e devri konusundaki ısrarını yinelemiştir. Aksi takdirde diplomatik yolların bırakılacağı izlenimi verilmiştir. Thatcher, bir acil durum planı hazırlanması gerektiğine karar vermiştir ancak görüşmelerin hala sürmesi sebebiyle Arjantin’in askeri güç kullanacağını düşünmemiştir (Bruni, 2018: 27-29). Askeri cunta, bilindiği üzere adaların işgal emrini aniden, Georgia krizi üzerine Mart ayının son günlerinde vermişti.

Ridley’in kiralama önerisinin başarısızlığında Muhafazakâr partinin bu öneriyi desteklememesi yatmaktadır denebilir (Livingstone, 2018: 223). Diğer bir sebep ise gerek İngiltere ve Arjantin arasındaki görüşmelerde gerekse Arjantin ve Falkland Adaları arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde en büyük engel olan Falkland lobisi ve faaliyetleridir (Donagy, 2014:211). Yine Ridley’in Arjantin ve İngiltere arasında uzun yıllar süren anlaşmazlık hakkında yeteri kadar bilgi sahibi olmamasının da etkisi vardır (Hastings ve Jenkins, 1983: 39).

Bir başka önemli sebep ise bölgede keşfedilmiş yer altı zenginlikleridir. İngiltere Enerji Bakanlığı yetkilileri, Falkland Adaları ve çevresinin öncelikli bir konumda olmadığını belirtmiştir. Buna göre gelecekteki 20 yıl Kuzey Denizi’nden çıkartılacak petrol İngiliz ekonomisine yetebilecek düzeydedir. Bu hesaplama göre 20 yıl sonra Falkland bölgesinden çıkartılacak petrolün daha değerli olacağı düşünülmüştür. Bu durum, İngiltere’nin egemenlik konusunda hızlı bir karar vermek istememesinin nedeni olmuştur (Livingstone, 2018: 213-214).

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. ARJANTİN'İN FALKLAND ADALARI'NI İŞGALİ

Komutan Galtieri, 1981 yılında askeri cuntanın başına geldiğinde adaların işgali için belirlenen tarih 1982 yılının ikinci yarısıydı. Bu tarih, İngiliz tepkisinin hava durumu koşulları sebebiyle zor olacağı düşünülerek belirlenmişti²⁷. (EK-7). Bu süre içerisinde askerlerin eğitimleri tamamlanacak, siparişi verilen uçaklar ve füzeler Arjantin'e teslim edilecekti. Aynı zamanda *HMS Endurance* da savunma kesintileri sebebiyle bölgeden çekilmiş olacaktı. Ancak Güney Georgia krizi ve bu krizin bölgedeki İngiliz askeri varlığını arttıracak endişesi cuntanın işgal tarihini önce 15 Mayıs'a çekmesine sonra da 2 Nisan'da uygulamasına neden olmuştur (Gustafson, 1988:126; Hastings ve Jenkins, 1983:48).

2.1.1. Güney Georgia Krizi: 19 Mart 1982

Falkland Adaları ve Bağımlılıkları olarak adlandırılan adalar grubu içerisinde bulunan Güney Georgia Adası²⁸, yerleşik bir nüfus olmamasına rağmen 1960 yılına kadar balina avcılığı için önemli bir merkez olmuştu (Fremont-Barnes, 2012:26; Middlebrook, 2009:7).

Güney Georgia'da Leith limanında bulunan ve 1960 yılında terkedilen balina avcılığı istasyonunun kalıntılarının sökülmesi görevi Constantino Davidoff'un sahibi olduğu Arjantinli bir hurda şirketine verilmiştir. Davidoff'un şirketi ile görevi veren İskoç menşeli Christian Salvesen isimli şirket arasında Edinburg'da 1978 yılında bir kontrat imzalanmıştır (Hastings ve Jenkins, 1983:54). Bu kontratta işçilerin görevlerini yapmaları için adada dört yıl boyunca kalmaları belirlenmiştir²⁹. Arjantin'deki İngiliz büyükelçiliğinden gerekli izinler alınmıştır (Bernadou, 1997 :14; Leach, 2005:66;

²⁷ Falkland Adaları, Güney yarım kürededir. Bu sebeple Aralık, Ocak, Şubat ayları yaz ayıdır. Haziran, Temmuz, Ağustos ayları ise yılın en soğuk aylardır (Kutlu, 2004: 369).

²⁸ Güney Georgia, James Cook'un 1775 yılında yaptığı keşfin ardından İngiliz yönetiminde görülmeye başlamıştır. Ancak İngilizler bu adaya pek ilgilenmemişlerdir. 1903 yılında Carl Anton Larsen'in Güney Georgia'daki ilk modern balina avcılığı tesisini kurmasının ardından İngiltere'nin 1908-9 yılından itibaren Güney Georgia'yı Falkland Adaları'nın yönetimi altında gördüğünü belirten resmi yazışmalar başlamıştı (Freedman, 2005a:10-13).

²⁹ Kontratın bitiş tarihi:31.03.1983 idi (Arquilla ve Rasmussen, 2001:769) Daha sonra bu kontrat 1986 yılına kadar uzatılmıştır (Gamba-Stonehouse, 1989:98).

Lisinska, 2019:163). Elçilik tarafından bu işin Arjantinli bir şirkete verilmesinin nedeni bu girişimin sadece ticari bir girişim olarak görülmüş olmasıdır (Freedman, 2005a:146).

Şekil 4 Güney Georgia Adası³⁰

Böyle bir kontratın adadaki Arjantinli varlığını yasal bir hale getirdiği düşüncesi Falkland lobisini oldukça rahatsız etmiştir. Falkland valisi Rex Hunt, 1982 yılının Mart ayında Güney Georgia'daki durumu kontrol altına almak ve Arjantinli işçileri adalardan uzaklaştırmak istemiştir. Falkland valiliği, işçilerden adalarda kalmak istemeleri halinde beyaz kart³¹ talep etmiştir. Bu istek karşılanmadığı takdirde zor kullanarak adalardan çıkartılacakları bildirilmiştir (Bernadou, 1997:15; Zarza, 2010 :14).

Falkland Adaları ve Bağımlılıkları ile ilgili egemenlik konusunun halen tartışılmakta olan bir konu olması sebebiyle Arjantin tarafından bu istekler reddedilmiştir. İzin belgesi alınması konusunda bazı girişimlerde bulunulsa da bir sonuca ulaşmamıştır. Arjantin'e göre bu istekleri kabul etmenin adalardaki İngiliz hakimiyetini kabul etmekle eşdeğer görülmüştür. Bu durum daha sonra Arjantin'in adada bulunan işçileri destekleme ve koruma kararı almasında etkilidir (Fernandez, 2002:23; Bernadou, 1997:15).

³⁰ Kaynak: <http://mapsof.net/south-georgia-islands/south-georgia-islands-map>

³¹ 1971 Haberleşme Antlaşması gereğince Arjantin tarafından basılmış Falkland ve Arjantin arasındaki seyahatler için kullanılan izin belgesi (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 66).

İşçilerin kontrat gereği Güney Georgia adasına çıktığı tarih olan 19 Mart 1982 askeri bir hareketliliğin habercisi olmuştur. Davidoff ve beraberindeki işçiler adalara gidebilmek için Arjantin donanmasından izin almış ve donanmaya ait bir nakliye gemisi olan *ARA Bahia Buen Suceso* ile adalara taşınmıştır (Leach, 2005:66; Freedman, 2005a:146). Arjantin gemilerinin Falkland ve Bağımlılıklarına yapacağı ziyaretler 1971 yılında iki ülke arasında imzalanan iletişim antlaşması kapsamında düzenlenmişti (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014:62). Bu antlaşma kapsamında, *ARA Bahia Buen Suceso* İngiliz yetkililerin tanıdığı bir nakliye gemisiydi. Antarktika'ya yapılan turistik gezilerde de kullanılmıştır. Arjantinli yetkililere göre güvertesinde herhangi bir asker görevlendirilmemiştir. Ancak bazı İngiliz kaynakları, işçilerin bir kısmının donanma askeri olduğunu ve amaçlarının bu adada bir üs kurmak olduğunu belirtmektedir (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014: 67; Fernandez, 2002:16; Middlebrook, 2009:8).

İklim olarak Antarktika'ya oldukça benzeyen bu adada yalnızca görevli bir İngiliz araştırma grubu bulunmaktadır³². Bu grubun bulunduğu yer Grytviken yakınlarındaki Kral Edward Noktasıdır. Arjantinli işçilerle ilk görsel teması bu araştırma grubu kurmuştur (Fremont-Barnes, 2012:26).

İşçilerin gemide Arjantin ulusal marşı söylemeleri ve Arjantin bayrağı taşımaları, Hunt'ın istediği belgeleri teslim etmemeleri gibi davranışlar, işçilerin adaya çıkışlarının aynı zamanda bir işgal olarak algılanmasına sebep olmuştur (Puche, 1988:9; Fremont-Barnes, 2012:26). Adaların valisi Rex Hunt, Arjantin'in bu hareketine karşı sert bir tepkinin verilmesi gerektiğini düşünürken, Arjantin'in İngiliz büyükelçisi temkinli olunması gerektiğini belirtmiştir. Büyükelçinin ve valinin hemfikir olduğu konu *HMS Endurance*'ın bölgede görevlendirilmesi gerektiği olmuştur (Freedman, 2005a:150-151).

³² BAS: İngiliz Antarktika Araştırmaları: Ana karargâhı Cambridge'de bulunan araştırma merkezinin Antarktika'da 6 üssü bulunmaktaydı. 1982 yılında BAS'a ayrılan bütçe 5,7 milyon pounddur. Ancak bu araştırmaların mali sebeplerle durdurulması gündemdedir. Falkland ve Güney Georgia'nın Antarktika'ya olan yakınlığı büyük bir önem arz etse de 1982 yılına kadar önemli bir araştırma ve ikmal üssü olarak düşünülmemiştir (Ellerby, 1990:226-227). Ancak Falkland Adaları, 1982 yılından sonra İngiltere'nin Antarktika üzerindeki erişimini güvence altına alabilecek stratejik bir nokta olarak düşünölmeye başladı (Livingstone, 2018: 2018-2019).

21 Mart'ta yaşanan gerginlik ve oluşan işgal algısı sebebiyle Güney Atlantik'te bulunan *HMS Endurance* isimli devriye gemisine Falkland'da bulunan garnizondan asker takviyesi yapması ve tedbir olarak bölgeye gitmesi emredilmiştir (Puche, 1988:9). Bu emir doğrultusunda Güney Georgia'da bulunan bilimsel araştırma grubu 23 Mart tarihinde *HMS Endurance* tarafından tahliye edilmiştir (Fremont-Barnes, 2012:26). Bu tedbirin alınmasında Davidoff'un ve işçilerin Arjantin donanması komutanı Jorge Anaya'nın kontrolünde olabileceği fikri etkili olmuştur. Anaya'nın Falkland Adaları'nı kuvvet kullanarak ele geçirme düşüncesi taşıdığı bilinmektedir (Leach, 2005:66; Weeks, 2014:109).

Bu olayla beraber 1981 yılında hükümetin savunma harcamalarını azaltmak için tartışmaya açtığı *HMS Endurance*'ın Güney Atlantik'ten çekilmesi fikrinin de askıya alınmış olduğunu söyleyebiliriz. Güney Atlantik'te bulunan ve İngiliz askeri varlığının temsilcisi olan gemi, kriz ortaya çıkmadan önce Londra'ya döneceği tarih olan 15 Nisan 1982'yi beklemektedir (Berlinski, 2006:159, Donaghy, 2014:19; Gamba-Stonehouse, 1989:98).

HMS Endurance'ın Güney Georgia'ya sevk edilmesinin ardından Arjantin donanması da adadaki işçilerin güvenliğini sağlamak ve tahliye etmek için Alfredo Astiz komutasındaki *ARA Bahia Paraiso*'yu görevlendirmiştir (Fremont-Barnes, 2012:26-27; Freedman, 2005a:157).

Arjantinli işçilerin ve İngiliz araştırmacıların herhangi bir zarar görmeden ülkeleri tarafından tahliye edilmesi sonucunda İngiliz dış işleri bu problemi iyi yönetilmiş bir kriz olarak görmüştür. Aynı zamanda bunun hükümetler arasında bir kriz olarak görülmesinden sadece ticari bir anlaşmazlıktan kaynaklandığının düşünülmesinin daha uygun olacağına karar vermişlerdir (Freedman, 2005a:152-153; Hastings ve Jenkins, 1983:57). Bunun sebebi, iki ülkenin egemenlik görüşmelerini sürdürüyor olmasıdır.

Bu esnada adaların başkenti Stanley'de bunun tersi bir durum düşünülmektedir. Adaların valisi Rex Hunt, Davidoff'un sıradan bir hurda satıcısı olmadığını ve bu olayla ilgili kesin bir karar alınmadığı takdirde Arjantinlilerin adalara izinsiz inişlerinin devam edeceği endişesini İngiltere dış işleri yetkililerine bildirmiştir.

Hunt'a göre; ticari bir girişimden doğmak için fazla planlı görünen bu krizin amacı, İngiliz tepkisini ölçmeye çalışmaktır (Freedman, 2005a:153; Gustafson, 1988:126).

Davidoff'un işçilerinin sebep olduğu bu krizin halk üzerinde farklı etkileri olmuştur. Londra'da haber başlıklarında "*Falkland Adaları'nın İşgali*" yazılı gazeteler çıkarılmıştır. Fernandez'e göre bu durum krizin artmasını isteyen bir grup tarafından organize edilmiştir. Davidoff ve Arjantinli işçiler İngiltere'de birer işgalci olarak adlandırılmıştır (Fernandez, 2002:21). İngiltere'nin Georgia krizine ilk tepkisi bölgeye deniz altılar sevk etmek olmuştur. *HMS Spartan* 29 Mart, *HMS Splendid* 1 Nisan, *HMS Conqueror* ise 5 Nisan'da Güney Atlantik'e doğru yola çıkarılmıştır (Hastings ve Jenkins, 1983:61).

2.1.2. Arjantin'in İşgal Kararı Almasının Nedenleri

Güney Georgia Krizi'nin yarattığı gerginlik sebebiyle İngiltere'nin bölgeye başka savaş gemileri ve deniz altılar göndermesi ihtimali gündeme gelmişti. Arjantin askeri cuntası, bu durum gerçekleşmeden önce harekete geçmek istemiştir. İşgal tarihini belirleyen olay bu durum olmuştur (Weeks, 2014:109). Arjantin cuntası, İngiliz deniz altıları bölgeye ulaşmadan önce Falkland Adaları'na sahip olarak diplomatik görüşmelerde daha güçlü bir konumda olmayı istemiştir (Puche, 1988:9; Bernadou, 1997:16).

Arjantin birlikleri, 2 Nisan'da Falkland Adaları'nı işgal etmiştir. Bu işgal kararının alınmasında birden çok sebep bulunmaktadır. Arjantinli diplomatlar neredeyse 150 yıldır süren bu anlaşmazlığı artık diplomatik yollarla çözemeyecekleri düşüncesine kapılmışlardır. Bunda İngiliz diplomasisinin ilgisizliğinin ve oyalayıcı politikasının etkisi büyüktür. 1981 yılında Londra'da görevde bulunan Arjantin büyükelçisi Ortiz de Rosas adaların egemenlik meselesinin bu yüzyılda çözülemeyeceği endişesini bizzat Komutan Galtieri'ye bildirmiştir (Gustafson, 1988: 123-124).

Bir siyaset bilimci olan Richard Ned Lebow'a göre; İngiltere'nin Arjantin'in diplomatik isteklerini karşılamadaki isteksiz tavrı, Arjantin'i farklı bir yol aramaya iten ana sebep olmuştur. Arjantin, aynı zamanda İngiltere ile bir savaş riskini göze

olarak ülke içerisindeki durumu düzeltmek için gereken zamanı kazanmaya çalışmıştır (Oakes, 2012:94).

1980'lerin başından itibaren Arjantin askeri cuntasına yapılan eleştirilerden bir tanesi asıl görevlerinden biri olan adaların egemenliğini savunmamasıdır. Ülke içerisinde, “*kendi insanlarına karşı güç kullanmaktan sakınmayan ordu, niçin İngiltere’ye karşı güç kullanmaktan sakınmaktaydı?*” sorusu sorulmaya başlamıştı. Bunun üzerine yaşanan Güney Georgia krizi, Arjantin askeri cuntasına dış düşman tehdidine yani İngiltere’ye karşı harekete geçme imkânı vermiş oldu (Gamba-Stonehouse, 1992: 124).

Arjantin’de işsizlik ve enflasyon 1982 yılında ikinci dünya savaşından sonraki en yüksek seviyeye ulaşmıştı. *Kirli savaş* adı verilen süreçte yapılan insan hakları ihlalleri askeri cuntayı içeride ve dışarıda zor bir duruma sokmuştu. Bu sebeple yabancı bir düşman olan İngilizler’e karşı alınacak bir zaferin içerideki problemleri bir süreliğine de olsa unutturması beklenmiştir (Arquilla ve Rasmussen, 2001: 740; Weeks, 2014:109).

Arjantin’de yayımlanan *Conviccion* adlı gazetede bu durum şöyle ifade edilmektedir. “*Şimdi şartlar en iyi konumunda. Kararlı bir başkanımız ve muhteşem bir dışişleri bakanımız var. Terörizme karşı bu savaşı kazanırsak ve Malvinas’a yeniden sahip olursak tarih yaptığımız aptallıkları affedecektir.*” (Oakes, 2012:91). “*Arjantinli halk Malvinas adalarına sahip olmadıkça asla bir ülke olarak bütün hissetmeyecektir*” (Gompert, Binnendijk ve Lin, 2014:151). Adalar, Arjantin için bu kadar önemli olduğundan adaları bir dikkat dağıtıcı olarak kullanmak isteyen askeri cunta, kendi yönetimlerini meşrulaştırmayı ve sürdürmeyi de amaçlamıştır.

Birleşmiş Milletler’in kurulmasının ardından konseyde alınan kararların sömürgecilği bitirmeye yönelik oluşu Komutan Galtieri’nin İngiliz eylemlerini saldırganlık ve güç kullanımı olarak yorumlamasına neden olmuştur. Bu durum Komutan Galtieri’ye adaların işgalinin kısmen haklı olarak algılanabileceğini düşündürmüştür. Çünkü Falkland Adaları bir İngiliz kolonisidir ancak Arjantin’e göre Arjantin’in doğal bir parçasıdır (Beck, 1992:31; Lisinska, 2019:158). Adaların işgali, BM güvenlik konseyine taşınırsa üçüncü dünya ülkelerinin ve SSCB’nin sömürgecilik

karşıtı bir tutum takınarak Arjantin'in tarafında olması beklenmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983:49).

Aynı zamanda HMS Endurance'ın bölgeden çekilmesinin planlanması, İngiltere'nin adalara olan ilgisini kaybettiği düşüncesinin kuvvetlenmesine sebep olmuştur (Feldman, 1985:4; Dillon, 1989:35). HMS Endurance'ın Güney Atlantik'ten çekilmesi haberi Arjantin medyasında İngiltere'nin adaları korumaktan vazgeçtiği şeklinde yorumlanmıştır. Geminin bölgeden çekilmesi kararı bu yorumun doğacağı bilinerek yapılan tartışmalar sonucu alınmıştı (Bruni, 2018:28-29; Freedman, 1992:175).

Arjantin donanması komutanı Jorge Anaya, Kraliyet donanmasının eski gücünden yoksun olduğunu, bu sebeple böyle uzak bir mesafeye gelemeyeceklerini düşünmekteydi. Bu sebeplerle beraber adaların küçük bir askeri güçle korunuyor olması da Arjantin'i adaları işgal etmek konusunda cesaretlendirmiştir denebilir (Bluth, 1992:210; Weeks, 2014: 114).

Costa Mendez, adaların işgalinin uygun bir diplomatik hazırlık yapıldığı takdirde Goa örneğinde³³ olduğu gibi bir “*oldu bitti*”³⁴ olarak kabul edileceği düşüncesindedir. Ancak bu düşüncenin gerçekleşmesi için özellikle Amerika'nın tarafsız kalması ve Güney Amerika ülkelerinin tam desteği gibi unsurlar da gerekmektedir (Hastings ve Jenkins, 1983:48; Arquilla ve Rasmussen, 2001:739).

Askeri cuntanın adaları işgal kararı vermesinde ABD'nin tarafsız kalacağı düşüncesi etkilidir. Komutan Galtieri, Amerika'nın bir işgal durumuna karşı vereceği tepki hakkında şunları söylemiştir. “*Ronald Reagan'ın onayını veya desteğini beklemem ama dengeli ve tarafsız bir tutum izleyeceğinden eminim.*” (Oakes, 2012: 90). Galtieri'nin bu düşüncesinde Orta Amerika'da komünizme karşı verdikleri ortak mücadele dışında Süveyş krizinin etkisi olduğu da söylenebilir. Amerika, 1956 yılında

³³ 1510 yılında Portekiz tarafından sömürgeleştirilen Goa'nın, Hindistan'a bırakılması isteği Portekiz tarafından reddedilmişti. Hindistan, bunun üzerine Goa'yı 1961 yılında güç kullanarak ele geçirdi. BM Güvenlik konseyinde Hindistan askerlerinin geri çekilmesi kararı SSCB'nin veto etmesi sebebiyle alınmadı. Bu sayede Goa, 450 yılın ardından Hindistan ile birleştirildi (Toase, 2005:150; Gustafson, 1988:68).

³⁴*Fait accompli.*

yaşanan krizde, İngiliz politikasının karşısında yer almıştı. Askeri cunta, bu sebeple Amerikanın anti-kolonist bir tutum izleyerek İngiltere'nin tarafını tutmayacağını ya da en azından tarafsız kalacağını düşünmüştür (Bluth, 1992:203). 1983 yılı Adaların İngilizler tarafından işgalinin 150. yılı olacaktır. Bu süre dolmadan adalara sahip olmak Arjantin için sembolik bir hedeftir (Toase, 2005:150).

2.1.3. Falkland Adaları'nda Arjantin Hakimiyeti: 2 Nisan 1982

Falkland Adaları, Arjantin birlikleri tarafından 2 Nisan gününde işgal edilmiştir. Ancak bu işgalin emrinin 31 Mart'ta verilmesi sebebiyle İngiltere'ye, adaların işgal hazırlığının yapıldığına dair ne Amerika'dan ne de diğer ülkelerden bir istihbarat raporu ulaşmamıştır. Arjantin birlikleri arasındaki telsiz konuşmalarının artması, Uruguay ve Arjantin arasında ortaklaşa düzenlenen tatbikat sebebiyle görmezden gelinmiştir (Dillon; 1989: 47). İngiltere ve Amerika'nın adaların işgalini öngörememesinin sebeplerinden biri bu tatbikat ve adaların işgal kararının Mart ayının sonlarında, hızlıca alınmış olmasıdır (Ganley ve Ganley, 1984:30-31).

Arjantin askerlerine herhangi bir yerleşimciye ya da İngiliz askerlerine zarar vermeme emri verilmiştir. Kayıpsız bir işgalin diplomatik başarıyı hızlandıracağı düşünülmüştür. Operasyon sonucunda sadece yedi Arjantin askeri yaralanmış ve üç Arjantin askeri ölmüştür (Bernadou, 1997: 18; Boyce, 2005: 39).

Arjantin askerlerinin adalara çıktığı öğrenildiğinde, Falkland valisinin emrinde 69 deniz piyadesi bulunmaktaydı. Bu askerler havaalanını, adaların başkenti Stanley'e giden yolu ve valilik binasını korumakla görevlendirilmişlerdir (Hastings ve Jenkins, 1983:72). Bu esnada Arjantin çıkartma birliği adalara farklı bölgelerden çıkartma yapmıştır (Middlebrook, 2009: 33). Çıkartma birliği ikiye ayrılmış bir grup, havalimanının kontrolünü ele geçirmek için ilerlerken diğer grup ise adaların başkenti Stanley'i ele geçirmek için ilerlemeye başlamıştır. Arjantin ve adalardaki İngiliz askerleri arasındaki çatışmalar yaklaşık olarak iki saat sürmüştür (Hastings ve Jenkins, 1983:73). Vali Hunt, Tuğamiral Carlos Büsser'in teslim şartlarını sabah 09:25'de kabul etti. 12:15'de ise adalarda Arjantin bayrağı dalgalanmaya başlamıştır (Boyce, 2005: 40).

Güney Georgia adası ise 3 Nisan'da Alfredo Astiz'in komuta ettiği bir birlik tarafından ele geçirilmiştir. Bu esnada Georgia Adasında sadece 31 Mart tarihinde gelen *HMS Endurance* ve beraberindeki 22 deniz piyadesi bulunmaktaydı (Lisinska, 2019:166).

Komutan Galtieri, Komutan Mario Menendez'i *Falkland/Malvinas Adaları*'nın valisi olarak görevlendirdiğinde, küçük bir askeri birlikle Kasım veya Aralık aylarına kadar adalarda bulunması gerektiğini belirtmiştir. Adalarda uzun süre kalmaya yönelik bir askeri plan yapılmamıştır. Komutan Galtieri, bu süre sonuna kadar diplomatik bir başarı sağlanabileceğini düşünmekteydi. Koramiral Lombardo'nun 14 nisan'da askerlere yaptığı konuşmada da İngiltere ile bir anlaşmaya varılmasının tek çözüm olduğu belirtilmişti (Arquilla ve Rasmussen, 2001:750). Buna göre Adalarda bulunan Arjantinli askerlerin görevi, diplomatik bir başarı kazanılana kadar Stanley'de kalarak, adaları korumak olacaktı (Middlebrook, 2009. 53; Zarza, 2010: 16-17).

2 Nisan'da Falkland Adaları, 3 Nisan'da ise Güney Georgia Adası, Arjantin hakimiyetine girmiştir. Adaların başarıyla işgal edilmesinin ardından Arjantin'de bir konuşma yapan Komutan Galtieri, adalıların yaşamının aksatılmayacağını sözünü vermiş ve Komutan Mario Benjamin Menendez, *Malvinas (Falkland)* adalarının yeni valisi olarak ilan etmiştir. Arjantin halkı, Galtieri'nin yaptığı bu konuşmayla meydanlara dökülmüştür. Bu konuşmadan iki gün önce ise aynı meydanda halk, cuntanın eylemlerini protesto etmekteydi. Bu protestolarda altı protestocu yaralanmış, 2000'e yakın kişi ise tutuklanmıştı (Hastings ve Jenkins, 1983: 75; Oakes, 2012:75) Ancak adaların yeniden Arjantin egemenliğine girmesi bu protestoları unutturdu.

Arjantin askeri cuntası tarafından adalarda idareyi sağlamak için *Malvinas Operasyon Komutanlığı* oluşturulmuştur. Komutan Osvaldo Jorge Garcia tarafından ada halkına yazılı ve sözlü talimatlara uymalarını isteyen bir bildiri yayımlandı. Sonraki bildirilerde ada sakinlerinin evlerinde kalmaları, tüm kurum ve kuruluşların kapalı kalması gerektiği gibi adalıların kontrolünü ve güvenliğini sağlamaya yönelik talimatlar yayınlandı. Bu talimatlar yerel radyo istasyonu aracılığıyla yayınlanıyordu. Ordu haber almayı kısıtlasa da halk için renkli televizyonlar getirilmiştir. Daha sonraki günlerde *BBC World Service*'in günde 35 dakika olmak üzere özel olarak

yaptığı yayınlar İngiltere’de Görev gücünün hazırlık aşamalarını da gösterdiğinden adalılar için moral kaynağı olmuştur (Berlinski, 2006: 163-164; Freedman, 2005b: 88).

Stanley’de bulunan havaalanının adı *Base Aerea Militar Malvinas* olarak değiştirildi. Arjantin’e ait 4 adet *Pucara* saldırı uçağı havaalanına konuşlandırılmıştır (Middlebrook, 2009:53). 3 Nisan’da alınan BM kararında Arjantin’in askerlerini geri çekmesi isteniyordu ancak ordu bu karara uygun davranmayarak adalarda daha çok asker görevlendirmiştir (Middlebrook, 2009:46-47).

Arjantin donanması, İngiliz deniz altılarının bölgeye ulaştıkları tarih olan 12 Nisan’a kadar, adalara 80.000 ton malzeme taşıdıkları sekiz sefer düzenlemiştir³⁵. Ablukanın ardından gerekli malzemeler hava yoluyla taşınmıştır (Anderson, 2002: 29) Arjantin hava kuvvetleri nakliye uçaklarıyla Stanley hava alanına 500’den fazla iniş gerçekleştirmiştir. Arjantin birliklerinin eline abluka sebebiyle bazı malzemeler çok geç ulaşmıştır. Adaların savunması, kritik bölgelere uçaksavar, füze ve ağır makineli tüfek üniteleri yerleştirilerek güçlendirilmiştir (Anderson, 2002:30).

Görev gücü, bölgeye ulaşana dek adalarda mevzilendirilen Arjantin askeri sayısı 13.000’e ulaşmıştır (Fremont-Barnes, 2012:19). Bu askerlerin büyük çoğunluğu adaların başkenti Stanley ve İngiliz askerlerinin karaya çıkma ihtimali bulunan bölgelerde bekletilmiştir (Boyce, 2005: 68; Middlebrook, 2009: 53).

2.1.4. İngiltere’nin Falkland Adaları’nın İşgaline Tepkisi

Adaların işgalinin öğrenilmesinin ardından İngiltere parlamentosunda yapılan acil toplantıda Arjantin ile diplomatik ilişkilerin koptuğu ve büyük bir görev gücünün hazırlanma aşamasında olduğu dış işleri bakanı Lord Carrington ve Savunma bakanı John Nott tarafından kabineye bildirilmiştir³⁶ (Hastings ve Jenkins, 1983: 76; Blundell, 2008:114).

³⁵ İngiliz deniz altıları bölgeye 12 Nisan’da ulaşmışlardı (Hastings ve Jenkins, 1983:61).

³⁶ Görev gücü: Görev gücü, tanımlanmış tek bir görev veya faaliyet üzerinde çalışmak üzere kurulmuş bir birim veya oluşumdur.

Aynı zamanda BM güvenlik konseyi toplanmış ve 3 Nisan'da “*Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmesi*” gerektiğini duyuran bir karar almıştır (Freedman, 2005c: 11). Thatcher, 3 Nisan günü yaptığı bir konuşmada adaların yeniden İngiliz idaresine döndüğünü görmeyi istediğini belirtmiştir. Konuşmasında adaların egemenliğinin İngiltere'ye ait olduğu konusunda bir şüphesinin olmadığını ve Falkland'ın İngiliz kalması gerektiğini dile getirmiştir (Gustafson, 1988:121; Hastings ve Jenkins, 1983: 80).

6 Nisan tarihinde Margaret Thatcher'ın başkanlığını yaptığı bir savaş kabinesi oluşturulmuştur³⁷. Diplomatik bir gelişmenin ya da askeri bir hareketin sonuçlarının hızlı bir şekilde değerlendirilmesi için kurulan bu kabine Nisan ve Temmuz ayları arasında toplam 67 defa bir araya gelmiştir (Kotani, 2013: 117-118; Anderson, 2002: 23). Savaş kabinesini oluşturan bakanların askeri alandaki eksikliğini toplantılara katılan Amiral Terence Lewin gidermiştir. Amiral Lewin, Genelkurmay Başkanları komitesinin başkanlığını da yaptığından ordu ve siyaset konularında tecrübeli bir isimdir. Bu sebeple savaş kabinesinin askeri danışmanlığını üstlenmiştir. Lewin aynı zamanda savaşın gidişatı ile ilgili tüm bilgileri günlük olarak Margaret Thatcher'e ileten isim olmuştur (Kotani, 2013: 118). Sir Lewin, Northwood³⁸ karargahıyla olan iletişimi de doğrudan kendisi sağlamıştır. Bilgi sızıntılarını önlemek amacıyla savaş kabinesini oluşturan yetkililer dışında kimseye bilgi verilmemiştir (Ganley ve Ganley, 1984:33).

5-6 Nisan'da adaları Arjantin'den geri almak üzere bir görev gücünün Güney Atlantik'e gönderilmesi kararı verilmiştir. Bakanlardan bazıları bu görev gücünü diplomatik bir araç olarak kullanarak Arjantin'e geri adım attırabileceklerini düşünmüşlerdir (Boyce, 2005: 54). Görev gücünün diplomatik yaptırımların yanında bir destek unsuru olması planlanmıştır. Max Hastings ve Simon Jenkins'e göre; işgalin öğrenilmesinden sonra yapılan toplantılarda kabinedeki bakanlardan hiçbiri alınan

³⁷ Savaş kabinesini oluşturan isimler: Başbakan Margaret Thatcher, Dış İşleri Bakanı Francis Pym, Savunma Bakanı John Nott, Maliye Bakanı Geoffrey Howe, İç işleri bakanı William Whitelaw, Muhafazakâr Parti Başkanı Cecil Parkinson. Danışmanlar: Sir Terence Lewin, Sir Robert Armstrong, Anthony Ackland, Frank Cooper, Michael Palliser (Dillon, 1989:109).

³⁸Falkland operasyonunun askeri kısmı savunma bakanlığı Northwood karargahından yönetilmiştir. Savunma bakanlığı ve kabine arasındaki köprü Amiral Lewin olmuştur (Ganley ve Ganley, 1984:34)

kararların açık bir savaşa dönüşeceğini düşünmemişti³⁹ (Hastings ve Jenkins, 1983: 77).

Adaların işgalinin öngörülememesi aynı zamanda İngiliz Savunma bakanlığının ve dış işleri ofisinin yenilgisi olarak da görülmüştür. Bu sebeple Dış işleri bakanı Lord Carrington'un istifa ederek yerine Francis Pym görevlendirilmiştir (Berlinski, 2006: 161; Blundell, 2008:115; Andarcia 1985: 18). Yeni dış işleri bakanı Francis Pym, 7 Nisan'da yaptığı bir konuşmada, Arjantin cuntasının neden diplomatik görüşmeler sürerken adaları işgal kararı aldığına değinmiştir. Pym'e göre;

“Arjantin lideri neden aniden Mart ayının son günlerinde keyfi ve vahşi bir saldırganlığa başvurmaya karar verdi? Cevabın bir kısmının Arjantin rejiminin acımasızlığı ve popülerliği içinde yattığını düşünüyorum. Enflasyon Arjantin'de yılda yüzde 140 oranında artıyor. Arjantin rejimi, bütün insan haklarını sistematik olarak hor görmesiyle ünlüdür. Falkland Adaları'nın işgalinden sadece birkaç gün önce Buenos Aires'te isyanlar olmuştu. Evdeki politik sıkıntılar tarafından yıpranmış, biriken ekonomik sorunlar tarafından set çekilmiş rejim, alayvari bir biçimde insanları arasında milliyetçiliği arttırmaya çalıştı” (Gustafson, 1988:144).

2.2. İŞGALİN GÜVENLİK KONSEYİNE TAŞINMASI

İki ülke arasındaki anlaşmazlık 1965 yılında BM'e ilk kez taşındığında bir sömürgecilik sorunu olarak ele alınmıştı. Ancak Güney Georgia krizi ve Arjantin'in Falkland Adalarını işgal etmesinden sonra bu mesele saldırgan bir tutum olarak görülmüş ve uluslararası bir güvenlik sorunu olarak ele alınmıştır (Boyce, 2005: 55).

Adaların işgaline kadarki süreçte Birleşmiş Milletler'de alınan kararlar, konuyu sömürgecilik olarak ele aldığından Arjantin'e daha fazla destek olmuştu. Buna rağmen Arjantin'in güç kullanması konseyde şaşkınlığa yol açmıştır. *Falkland Adaları Sorunu*, 1965 yılından itibaren her yıl BM toplantılarına dahil edilse de çok az delege bu konu ile ilgili yeteri kadar ilgilenebilmiştir. Bunda konseyin Ortadoğu meseleleriyle meşgul olmasının etkisi bulunmaktadır (Toase, 2005: 151; Parsons, 1983: 169-170).

³⁹ SSCB, Güney Atlantik'te yaşanan hareketliliği yakından takip etmiştir. 14 Mayıs 1982 tarihinde yayımlanan *Novoye Uremya* isimli dergide Thatcher hükümetinin gerçekte İngiliz gemilerinin Arjantin gemileriyle karşılaşmalarını beklemediklerini yazmıştır (Gustafson, 1988:124).

2.2.1. 502 Sayılı BM Güvenlik Kurulu Kararı: 3 Nisan 1982

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2345. toplantısında alınan 502 sayılı kararda; Düşmanlıkların derhal durdurulması, Arjantin kuvvetlerinin adalardan geri çekilmesi, Arjantin ile Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı arasındaki farklılıklara diplomatik yollarla bir çözüm bulmaları ve Birleşmiş Milletler tüzüğünün amaç ve ilkelerine tamamen saygı duymaları istenmiştir⁴⁰.

BM Güvenlik konseyi, 5'i daimî olan 15 üyeye sahiptir. Daimî üyeler İngiltere, ABD, Fransa, SSCB ve Çin'dir. Daimî olmayan üyeler iki yılda bir seçilmektedir. 1982 yılındaki üyeler; Guyana, İrlanda, Ürdün, Japonya, Panama, Polonya, İspanya, Togo, Uganda ve Zaire'dir (Hastings ve Jenkins, 1983: 100). Konseyde sunulan bir kararın kabul edilebilmesi için dokuz oya ihtiyaç duyulmaktadır. Daimî üyelerden birisinin alınacak bir kararı veto etmesi, kararın konseyden geçmesine engel olmaktadır⁴¹ (Toase, 2005: 151).

Güvenlik konseyinde bulunan 15 üyeden sadece Panama 502 sayılı kararı veto etmiştir (Freedman, 2005b:105). SSCB, Çin, Polonya ve İspanya ise çekimser kalmıştır (Boyce, 2005: 56). Arjantin'in beklentisi SSCB'nin kararı veto etmesiye bu durum gerçekleşmemiştir. Böylece karar konseyden geçmiştir. Kararın konseyden geçmesinde BM İngiltere büyükelçisi Parsons'un büyük çabaları olmuştur. Parsons; Fransa, ABD, İrlanda ve Japonya'nın kararın geçmesi için oy kullanacaklarından emin olduğundan çabalarını diğer ülkeler üzerinde yoğunlaştırmıştır. Margaret Thatcher, Kral Hüseyin'i bizzat arayarak Ürdün'ün desteğini istemiştir. Togo'nun oyu ise Fransa'nın çabaları sayesinde alınmıştır. Uganda'nın İngiltere'nin tarafında olma sebebi, Arjantin'in saldırgan tutumudur. Parsons, iki gün içerisinde bu ülkelerin desteğini alarak kararın geçmesinde rol oynamıştır (Hastings ve Jenkins, 1983: 100). Arjantin'in BM temsilcisi Eduardo Roca ise göreve işgalden bir hafta önce gelmiş gerek konseyin işleyişine yabancı oluşu gerekse sağlık problemleri sebebiyle konseyde gereken etkiyi gösterememiştir. Bu durum Arjantin cuntasının diplomatik başarı için hazırlanamadığının da göstergesi olmuştur (Weeks, 2014: 115; Hastings ve Jenkins, 1983: 99).

⁴⁰ <http://unscr.com/en/resolutions/502> ET: 5.12.2018

⁴¹ <http://www.unicankara.org.tr/today/1.html> ET: 10.01.2019

İngiltere hükümeti, bu kararın alınmasından sonra Arjantin askerlerinin adalardan geri çekilmemesi ihtimaline karşı BM tüzüğü'nün 51. maddesinde geçen “*silahlı saldırılara karşı kendini savunma hakkını*” kullanmaya karar vermiş ve askeri hazırlıkları başlatacağını belirtmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 101; Acevedo, 1984: 324). BM İngiltere büyükelçisi Parsons, İngiltere'nin olası askeri müdahalesini meşru kılmayı amaçlamıştır. Konseyde alınan kararların İngiliz lehine olması İngiliz diplomasisinin başarısı olarak yorumlanmıştır (Boyce, 2005: 61).

ABD yönetimi içerisinde İngiltere'nin başlattığı askeri hazırlıklara bazı tepkiler de gelmiştir. Amerika'nın Latin Amerika Meseleleri sekreteri yardımcısı Thomas Enders, Amerikanın, Latin Amerika ile olan iyi ilişkilerini ve Orta Amerika'daki durumu göz önünde tutarak Falkland savaşı için riske atılmamasını istemiştir (Bluth, 1992:207). Yine ABD'nin BM temsilcisi Jeane Kirkpatrick, tarihsel temellere dayandırılarak hak iddia edilen bir bölge için güç kullanılmasının saldırganlık olarak görülemeyeceğini belirterek tarafsız bir tutum izlemeye çalışmıştır (Boyce, 2005: 56). Kirkpatrick'in görüşüne benzer olarak, İspanya büyükelçisi de gerginliğin kaynağının, Arjantin'in adaları işgal edişi olmadığını, İngiltere'nin koloni tutumunu devam ettirşi olduğunu belirtmiştir (Gustafson, 1988:75).

2.2.2. Arabuluculuk Faaliyetleri

Arabuluculuk faaliyetleri 3 Nisan tarihinde başlamış ve savaş sürerken de devam etmiştir. ABD, adaların işgalinin öğrenilmesinin ardından kendisini hem İngiltere'nin hem de Arjantin'in iyi birer dostu olarak nitelemiştir (Bluth, 1992:204). 30 Nisan'a kadar ABD Başkanı Ronald Reagan ve ABD Dış işleri Bakanı Alexander Haig, İngiltere ve Arjantin arasındaki problemin barışçıl çözümü için en çok çaba sarf eden isimlerden olmuşlardır (Bellot, 2013: 26).

Peru Devlet Başkanı Fernando Belaunde Terry'den de bir arabuluculuk teklifi gelmiştir. Terry, karşılıklı ateş kesme ve askerlerin geri çekilmesini içeren bir barış planı hazırlamıştır. Ancak 2 Mayıs günü İngiliz deniz altısı *HMS Conqueror*'un, *General Belgrano* kruvazörünü batırması bu teklifin uygulanmasına engel olmuştur (Freedman, 2005b: 651).

BM Genel Sekreteri Javier Perez De Cuellar da iki tarafın ortak bir noktada anlaşmaları için araya giren isimlerden olmuştur. Adalarda bölgesel bir konsey oluşturulması ve askerlerin geri çekilmesi önerilmiş ancak adaların egemenliği konusu bu görüşmelerde yer almamıştır. Arjantin, adalıların taraf olmamasını ve görüşmelerin sadece İngiltere ve Arjantin arasında yapılmasını talep etmiştir. Arjantin'in bu talebinde Adalıların İngiliz yönetiminde kalmak istemelerinin bilinmesi yatmaktadır. Arjantin'in bu talebinin İngiltere tarafından reddedilmesi bu arabuluculuğun sonuçsuz kalmasına neden olmuştur (Bellot, 2013: 27).

2.3. ARJANTİN'E KARŞI UYGULANAN YAPTIRIMLAR

İngiltere, BM güvenlik konseyinde alınan 502 sayılı kararın ardından, ülkesindeki Arjantin mal varlıklarını dondurma kararı almıştır⁴². Arjantinli kişilere ve kurumlara İngiliz bankalarının kredi vermesi yasaklanmıştır⁴³. İki ülke arasında ithalat ve ihracat durdurulmuştur (Hastings ve Jenkins, 1983: 77; Lisinska, 2019:166). Arjantin de buna karşılık ülkesindeki İngiliz mal varlıklarını ve ekonomik hareketliliği dondurarak cevap vermiştir⁴⁴. İki ülke arasında alınan karşılıklı ekonomik önlemler 18 Eylül 1982 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır (Evans, 1991: 473-474).

2.3.1. Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Uyguladığı Yaptırımlar

İngiltere, Avrupa Ekonomik Topluluğundan diplomatik destek talep etmiştir. Bu doğrultuda Arjantin mallarına ambargo uygulanması istenmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 77; Martin, 1992: 150). İngiltere'nin bu isteği AET tarafından 14 Nisan'da kabul edilmiştir, ambargo yaklaşık olarak bir ay yürürlükte kalmıştır. Belçika, Avusturya, Batı Almanya, İsviçre, Hollanda, İtalya, İrlanda bu ambargoya katılmıştır. Ek olarak Yeni Zelanda ve Kanada, Buenos Aires'te bulunan büyükelçilerini ülkelerine geri çağırmıştır. Yeni Zelanda, İngiltere'ye askeri destek sunmayı teklif etmiştir (Blundell 2008:116; Martin, 1992: 150). İngiltere, özellikle

⁴² İngiliz bankalarında yaklaşık 1,5 milyar değerindeki Arjantin varlığı bulunmaktaydı (Martin, 1992:149).

⁴³ Bu yasaklar sadece İngiltere'de bulunan İngiliz bankalarını etkilemiştir. Denizaşırı bölgelerde bulunan bankaları etkilememiştir (Martin, 1992:149).

⁴⁴ Arjantin ithalatı yasaklamıştır. (Yıllık 411 milyon dolar değerinde) (Martin, 1992:150).

Batı Almanya'nın ambargoya katılması için büyük çaba harcamıştır. Çünkü Batı Almanya, Arjantin'in Avrupa'da bulunan en büyük ekonomik ortağıydı⁴⁵(Martin, 1992:155).

Daha sonra ambargo süresinin bir hafta daha uzatılması istenmiş ancak İtalya ve İrlanda ambargodan vazgeçtiklerini belirtmiştir (Boyce, 2005: 58). AET'nin uyguladığı bu ambargonun askeri cuntaya geri adım attıracağı düşünülmüştür. Ancak beklendiği gibi olmamıştır (Martin, 1992: 154). Avrupa Devletlerinin dahil olduğu bu ambargo kararı aynı zamanda İngiltere'ye moral vermiştir (Boyce, 2005:93).

Arjantin'e karşı hazırlanan bu ambargo kararı hızlıca uygulamaya geçirilmiştir. Bu durumda İngiltere'nin diplomatik çabaları önemlidir. AET'nin ambargo kararının uygulanmasında Arjantin'de bir dönem yapılan insan hakları ihlallerinin de etkisi bulunduğu söylenebilir (Lanker, 1991:78; Makin, 1983: 398; Weeks, 2014: 115).

Ancak 2 Mayıs'ta General Belgrano kruvazörünün batırılmasının ardından bu durum değişmeye başlamıştır. Can kayıplarının birden artması BM'de İngiltere'ye verilen desteği azaltmıştır. BM'de Nikaragua ve Honduras temsilcileri, İngiltere'nin güç kullanımını eleştirmiştir. AET'nin tutumu da aynı şekilde değişmeye başlamıştır. Daha sonra İrlanda ve İtalya'nın ambargo'dan çekilmesinin sebebi; İngiltere'nin savaş yanlısı olarak görülen tutumu olmuştur (Gustafson, 1988:153).

İtalya, Arjantin'e uygulanan ekonomik yaptırımların, Sovyet etkinliğini arttıracakını öne sürmüştür. Ancak İtalya'nın ambargonun uzatılmasına karşı çıkmasının asıl sebebi, Arjantin'deki İtalyan kökenli vatandaşların sayısının çokluğu olabilir. İtalya'nın ulusal seçimlerinde oy kullanma hakkı bulunan bir milyondan fazla İtalyan pasaportu sahibi Arjantinli bulunmaktadır. Bu da Arjantinli güçlü bir lobinin varlığı anlamına gelmektedir. Aynı zamanda İtalyan diplomatlara göre iki ülke arasında diplomatik görüşmelerle çözülemeyecek herhangi bir sorun bulunmamaktadır (Freedman, 2005c: 14; Boyce, 2005:93).

⁴⁵ 1970'lerde Arjantin'in Batı Almanya'ya ihracatı 565 milyon dolar, Batı Almanya'dan Arjantin'e ihracat ise yaklaşık 1 milyar dolar değerindedir (Martin, 1992:155).

Haig'in sürdürdüğü arabuluculuk çalışmalarının 30 Nisan tarihinde resmen başarısız olması sonucunda ABD, İngiltere'ye desteğini duyurmuştur. Bu duyurunun ardından Amerika da Arjantin'e karşı bazı yaptırımlar uygulamıştır. Bu yaptırımlar banka kredilerinin yasaklanması ile askeri malların ihracatının yasaklanması şeklindeydi (Acevedo, 1984: 326; Andarcia, 1985:21).

2.3.2. Fransız Ambargosu

Fransa, hem 502 sayılı kararın alınmasında hem de AET tarafından alınan ambargo kararının uygulanmasında İngiltere'nin en büyük destekçisi olmuştur (Freedman, 2005c: 13). Savaşın gidişatını etkileyen en önemli olay, Arjantin'in Fransa'ya sipariş vermiş olduğu silahların sevkiyatının durdurulması ve elinde bulundurduğu füzeler ve uçaklar için Fransa'dan yedek parça, bakım ve eğitim desteği alamamış olmasıdır (Badsey, 2013: 110; Puche, 1988: 23). Margaret Thatcher ve Fransa başbakanı Mitterand arasındaki özel yazışmalarda, Thatcher, Mitterand'dan Arjantin'e gönderilecek siparişlerin geciktirilmesini ve Peru'ya yapılacak silah sevkiyatının ise durdurulmasını istemiştir. Thatcher, Mitterand'a, Peru'nun alacağı silahları Arjantin'e teslim edeceğine dair şüphelerinin bulunduğunu bildirmiştir⁴⁶.

ABD'nin, Arjantin'deki insan hakları ihlalleri sebebiyle silah satışını yasaklaması Arjantin'i Fransa ile alışverişe iten sebeplerden biriydi (Southby-Tailyour, 2014:41). İşgalden önce Arjantin donanmasına teslim edilmek üzere 12 *Super Etendard* savaş uçağı siparişi bulunmaktadır. Ancak Fransa bu siparişlerden sadece 5'ini teslim etmiştir. *Super Etendard*'larda kullanılabilen Exocet AM-39⁴⁷ füzeleri için ise 24 adet sipariş verilmiş ancak sadece 5'i teslim edilmiştir (Boyce, 2005: 73; Puche, 1988: 23).

Falkland Savaşı sırasında Arjantin'in elinde 5 adet *Super Etendard* ve 5 adet AM-39 Exocet füzesinin olduğunu söyleyebiliriz. Arjantin'in siparişlerinin geciktirilmesinde Thatcher'ın baskısı olduğu gibi Irak'ın İran'a karşı kullanmak üzere Fransa'ya verdiği siparişlerin yoğunluğu da etkiliydi (Southby-Tailyour, 2014:43; Colombo, 1984: 16).

⁴⁶ <https://www.margaretthatcher.org/document/124232> ET: 23.02.2019

⁴⁷ Anti-gemi/Gemisavar/anti-ship.

Kendi radar sistemi bulunan Exocet füzelerinin Kraliyet donanması için bu kadar tehlikeli olmasının sebebi, deniz seviyesinin 2-5 metre üzerinden hedefine ilerlemesi ve hedefe ulaştıktan sonra patlayıcı başlığın aktif olmasıydı (Southby-Tailyour, 2014:42). İngiliz donanması gemilerinde havadan gelen tehditler için gelişmiş bir erken uyarı sistemi bulunmaması exocetlerin tehlikesini arttırmaktaydı. Amiral Woodward, Exocet tehlikesi sebebiyle uçak gemilerini savaş alanının dışında tutmaya çalışmıştı (Boyce, 2005: 72).

Fransa, exocet füzeleriyle ilgili önemli teknik bilgileri İngiltere ile paylaşmıştır (Freedman, 2005c: 13). Bir iddiaya göre; Margaret Thatcher, Mitterand'dan füze kodlarını istemiştir. Thatcher, kodlar İngiltere'ye verilmediği takdirde Arjantin'e karşı nükleer güç kullanacağı tehdidinde bulunmuştur. Mitterand, Thatcher'ın ciddi olduğunu düşündüğünden kodları İngiltere'yle paylaşmak zorunda kaldığını ifade etmiştir (Berlinski, 2006: 166; Black, 2006:158).

2.4. ARJANTİN'E VERİLEN ULUSLARARASI DESTEK

2.4.1. Latin Amerika Ülkeleri

Latin Amerika ülkeleri, Arjantin'in Falkland Adaları üzerindeki egemenlik iddialarını desteklemiştir. İngiltere'nin Falkland Adaları üzerindeki egemenlik iddiaları, koloniciliğin bir devamı olarak görülmüştür. Şili hariç, Latin Amerika ülkelerinin Arjantin etrafında toplanmasının sebebi İngiltere'nin izlediği kolonist tutumdu (Kirkpatrick, 1989:14-18). Venezuela, Peru ve Panama Arjantin'e olan desteklerini açıktan göstermişlerdir. Peru ve Venezuela ambargo nedeniyle Arjantin'e ulaşamayan askeri malzemeler için bir aracı rolü üstlenerek Arjantin'in savaşını sürdürmesine yardımcı olmuştur (Gustafson, 1988: 192).

Latin Amerika ülkelerinin Adaların işgaline tepkileri farklı olmuştur. Brezilya ve Kolombiya adaların işgaliyle başlayan bu krizin BM aracılığı ile çözülmesini istemişlerdir. Krizin sonunda Arjantin'deki askeri cuntanın devrilmesi de genel olarak istenen bir durum olmuştur. Şili ise Arjantin ile yaşamış olduğu Beagle sorunu nedeniyle sınır anlaşmazlıklarının askeri güç kullanılarak çözülmesine karşı

olduğundan konunun diplomatik yollarla çözülmesi taraftarıdır (Connel-Smith,1982:344).

İngiltere için Britanya Honduras'ı da Falkland Adaları gibi problemli bir bölgeydi. İngiltere'nin ve Guetamala'nın hak iddia ettiği bu bölge Belize adını alarak, 1981 yılında bağımsızlığını kazanmıştı (Hastings ve Jenkins, 1983: 38; Connel-Smith, 1982: 341). Guetamala'nın Arjantin'i desteklemesinin sebebi, İngiltere ve Guetamala arasında Belize için yaşanan gerginlikti (Chehabi, 1985: 224).

Meksikalı bir diplomat olan Rafael De La Colina ise Güney Amerika'daki sınır anlaşmazlıklarının çoğunun en az Malvinas/Falkland anlaşmazlığı kadar eski olduğunu ve bu konuda Arjantin'e askeri bir yardım yapılmasının kıtadaki anlaşmazlıkları daha da şiddetlendireceğini belirtmiştir⁴⁸. İngiliz yönetiminde bulunan bir bölgede güç kullanımının genel olarak Latin Amerika ülkelerinden yeterli desteğin alınmasına engel olduğunu söyleyebiliriz (Gustafson, 1988: 200).

Savaşın ilerlediği günlerde 18 Nisan'da OAS ülkelerinin katıldığı bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda İngiltere'nin hareketlerine son vermesi, iki tarafın bir anlaşmaya varmak üzere geri çekilmesi ve çatışmanın barışçıl bir çözümle sonlandırılması ve Adaların egemenliğinin Arjantin'e devrinin sağlanması gerektiğini duyuran bir karar alınmıştır. Bu karar Arjantin için her ne kadar diplomatik bir başarı olsa yeterli etkiye ulaşamadı (Boyce, 2005: 89).

Arjantin, Latin Amerika ülkelerinin diplomatik desteğini almış olsa da OAS ülkelerinin dış işleri bakanları, Arjantin'in talep ettiği gibi İngiliz filosunun Güney Atlantik'ten geri çekilmesi isteğinde bulunmadı (Connel-Smith 1982 345; Bluth, 1992:215). Bunun üzerine Arjantin Dış işleri Bakanı, 20 ve 28 Nisan tarihlerinde yapılan OAS toplantılarında Arjantin'in resmi olarak OAS ülkelerinden İngiltere'ye karşı bir yaptırım uygulanmasını istemeyeceğini belirtti (Connel-Smith, 1982:345).

⁴⁸ Güney Amerika'daki sınır anlaşmazlıkları için bkz: Armaoğlu, 1997: 701-702.

*Rio Antlaşması*⁴⁹ kapsamında Mayıs ayının sonlarında yapılan toplantıda ise Amerika'nın İngiltere'ye yardım etmesini durdurmaya çağıran ve Arjantin'e bireysel veya toplu olarak yardım edilmesi gerektiğini duyuran bir toplantı daha yapıldı. Toplantıda dört ülke bu karara karşı oy kullandı. Bu ülkeler; Amerika, Şili, Kolombiya ve Trinidad idi. Alexander Haig, Arjantin'in Falkland Adaları üzerinde güç kullanması sebebiyle Rio Antlaşması kapsamında İngiltere'ye karşı ortak bir tepki gösterilemeyeceğini belirtti (Freedman, 2005c: 20).

24 Mayıs'ta Nikaragua, Venezuela ve Panama'nın dış işleri bakanları İngiltere'nin Latin Amerika'ya karşı agresif tutumunu eleştiren ortak bir bildiri yayımlayıp, Arjantin'e karşı uygulanan ekonomik yaptırımları eleştirdiler (Kirkpatrick, 1989:18). Ancak 28-29 Mayıs'ta savaşın şiddetlenmesinin ardından Latin Amerika ülkelerinin Arjantin'e olan desteği artmıştır (Bluth, 1992:215) Gustafson'a göre; Latin Amerika ülkeleri, Malvinas Adaları için İngiltere'yle, ABD ile ya da NATO ile savaşmaya hazır olmadığından yeteri kadar destek vermemişlerdir (Gustafson, 1988:201). Arjantin'in adalar üzerinde güç kullanmış olması gerek OAS kapsamında gerek Rio Antlaşması kapsamında yeterli desteğin alınmamasının bir başka sebebidir (Connel-Smith, 1982: 347).

2.4.2. Sovyetler Birliği

Arjantin ve SSCB arasındaki ilk ticaret antlaşması 1946-1953 yılları arasında imzalanmıştı. 1970'lerde de ekonomik bağlar Arjantin askeri cuntanın anti komünist tutumuna rağmen gelişmiştir (Boyce, 2005: 57). 1970'lerden sonra Arjantin'in SSCB ile kurduğu ilişkilerin ekonomik anlamda iyiye gitmesi, Falkland Adalarının işgalinden sonra sosyalist ülkelerde kamuoyu desteğinin sağlanmasında önemli bir rol oynadı (Ural, 1993: 46).

1979 yılında SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine ABD tarafından alınan bir kararda 5 Ocak 1980 tarihinden itibaren Sovyetler'e yapılan tahıl ihracatı

⁴⁹ ABD ve Arjantin'in de aralarında bulunduğu 19 Güney Amerika ülkesi, Brezilya'nın Rio De Janiero kentinde 1947 yılında Rio Antlaşması'nı imzalamıştı. Rio Antlaşması, "*tarafardan birinin saldırıya uğraması halinde bunun tüm üyelere yapılmış kabul edileceğini ve ortak meşru savunmayı*" gerektiren bir antlaşmaydı (Snively, 1985: 62).

durdurulmuştu. Bu tarihlerde ambargoya uymayan Arjantin, SSCB'ne tahıl satışına devam etmiştir. Sonraki süreçte iki ülke arasındaki ilişkiler ekonomik alanda sürdürülmüştür (Hedges, 2011:217; Snively, 1985:37; Gustafson, 1988:193). SSCB, savaşın sonlanmasından sonra da Arjantin'in bir numaralı buğday alıcısı konumundaydı (Gustafson, 1988:195).

Ekonomik alanda seyreden bu iyi ilişkiler, BM güvenlik konseyinde sunulan 502 sayılı kararda SSCB'nin kararı veto etmesine yetmemiştir. SSCB kendi çıkarları ile doğrudan ilgili olarak görmediği bu konuda Costa Mendez'in çabalarına rağmen çekimser kalmayı seçmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 100-101; Gustafson, 1988:194). Sovyetlerin çekimserliğinde Arjantin'in Latin Amerika'daki anti-komünist mücadelede Amerika ile iş birliği yapmasının da etkisi bulunmaktaydı. Arjantin ordusu, bu durum nedeniyle SSCB'nden açık bir destek isteğinde bulunamamıştır (Zarza, 2010:37).

Komutan Galtieri; Haig'in arabuluculuk çalışmalarının sürdüğü bir esnada: *“Eğer İngiltere bizi askeri bir yardım talep edecek duruma sokarsa, Küba ve SSCB dahil, yardımı kimden olursa olsun kabul ederiz.”* Şeklinde bir açıklama beyan etmiştir. Buna rağmen ordu içerisindeki yetkililerin çoğu Sovyet yardımını kabul etmek istememişlerdir (Gustafson, 1988: 191). Arjantin dış işleri bakanı Niconar Costa Mendez de komünist ülkelerin yardımını alma taraftarı değildi (Freedman, 2005c: 19).

Komutan Galtieri, SSCB'nden ya da Küba'dan gelecek bir yardımı kabul edeceğini belirtmesine rağmen gelecek desteğin bedelinin çok ağır olacağını düşünmekteydi. Galtieri, bu sebeple SSCB'nden gelecek bir askeri yardım yerine sadece istihbarat desteğini kabul etmiştir⁵⁰. Savaş esnasında tarafından 7 adet gözetleme uydusunun fırlatıldığı bilinmektedir⁵¹ (Snively, 1985:77). SSCB, bu uyduları Arjantin'e istihbarat desteği sağlamak için kullandıkları gibi kendi uydu

⁵⁰ Ganley ve Ganley'e göre; Arjantin, SSCB'den gelecek askeri yardımı kabul etse bile silah teslimatlarının tamamlanması, gerekli eğitimlerin verilmesi gibi işlemler için uzun bir süre gerekecekti (Ganley ve Ganley, 1984:77).

⁵¹ SSCB, *Kosmos-1365* isimli uydusunu yörüngeye yerleştirerek, Güney Atlantik'teki Arjantin birlikleri için istihbarat bilgisi toplamakla görevlendirmişti. <https://www.rbth.com/history/326350-soviet-satellites-sink-british-warships> ET:22.01.2019.

kapasitelerini test etmek ve bilgi toplamak için de kullanmıştır (Ganley ve Ganley, 1984:72-74).

İngiltere'nin, SSCB'nin Arjantin'e istihbarat desteği verdiği konusunda şüpheleri bulunsa da Sovyetleri bu krize dahil etmeyi istememiştir. Bunun sebeplerinden biri SSCB'nin Arjantin'in nükleer silah yapmasına yardım ettiği düşüncesidir. Gazeteci Jack Anderson'un raporuna göre 1982 yılında Sovyetler'den Arjantin'e gönderilmek üzere 20 kg zenginleştirilmiş uranyum anlaşması yapılmıştı (Gustafson, 1988: 191).

Savaşın ardından SSCB'nin Arjantin'e verdiği destek istihbarat bilgisiyle sınırla kalmış gibi görünmektedir. Bazı devlet yetkililerince Arjantin'e silah yardımı yaptıkları kabul edilmemiştir (Gustafson, 1988: 193). Sovyet tarihçilere göre; İngiltere'nin krizi tırmandırmasının sebebi emperyalist çıkarlarını korumak için bir savaş peşinde olmasıydı (Snively, 1985: 58). Bu görüşe göre adaların etrafında bulunan petrol yataklarına sahip olmak İngiltere'nin en önemli amaçlarından biri olmuştu. 15 Nisan'da Moskova'dan Latin Amerika'ya yapılan bir radyo yayınında petrol yataklarının önemine değinilmiş ve yaklaşık 200 milyar varil petrolün varlığı belirtilmişti (Snively, 1985: 60).

30 Nisan'da Amerika'nın İngiltere'ye verdiği desteği duyurmasının ardından SSCB'nde İngiltere'ye ve ABD yönetimine yönelik eleştiriler yapılmaya başlandı. Sovyet bakış açısına göre; Alexander Haig, İngiltere'nin “*yeni sömürgecilik faaliyetlerinin habercisi*” olarak görev yapmıştı (Andarcia, 1985: 23).

Nisan ayından önce Sovyet gazetesi *Krasnaya Zvezda*⁵², da yayımlanan bir habere göre; Reagan yönetimi İngiltere ve Arjantin arasında yaşanan bu krizden faydalanarak adalarda kendi askeri üssünü kurmak istemekteydi (Snively, 1985: 59). SSCB, Haig'in arabuluculuk denemelerinin de sadece İngiliz-Amerikan iş birliğini gizlemek için yapıldığı kanısındaydı (Snively, 1985: 61). Yine Sovyet yorumculara göre; İngiltere'nin diplomatik görüşmelere yanaşmayarak krizi tırmandırmasının

⁵² Kızıl Yıldız.

sebebi, bölgedeki ekonomik çıkarlarını korumak istemesi ve Margaret Thatcher'ın ülke içerisindeki başarısızlığını gizlemek istemesiydi (Andarcia, 1985:23).

2.4.3. İsrail

İsrail Devleti kurulduğunda ilk temsilcilik açan Latin Amerika ülkesi Arjantin'di. İsrail, 1948 yılından 1970'lerin sonuna kadar Arjantin'in en büyük ticari ortağıydı. Bu yıllarda İsrail'in silah satışlarının %25'i Arjantin'e yapılmaktaydı (Bahbah, 1986:86). Arjantin ordusunda 1955 yılından itibaren ağırlıklı olarak Amerikan malı ekipmanlar kullanılmaktaydı. ABD Başkanı Carter, Arjantin'de yapılan insan hakları ihlalleri sebebiyle 1978 yılında Arjantin'e olan silah satışlarını kısıtlama kararı aldı (Bahbah, 1986:88; Milenky, 1980:269; Oakes, 2012:89). Aynı tarihlere denk gelen Beagle krizi Arjantin'i silah aramaya itti. Bu krizin sebep olduğu arayışa kadar İsrail ve Arjantin arasında yapılan olan tek büyük silah anlaşması 1976 yılında gerçekleşen 18 adetlik füze satışıydı (Bahbah, 1986:88).

Falkland Savaşı'nda kullanılan silahların büyük çoğunluğu Şili ile yapılacak bir savaşa hazırlık içindi⁵³. 1978 yılının sonlarında Arjantin'in yalnızca İsrail'le değil, Fransa, Batı Almanya, Belçika, İtalya, İngiltere ve Güney Kore ile yapmış olduğu silah antlaşmaları mevcuttu. Bu antlaşmalar savaş gemileri, Exocet füzeleri, mühimmat, helikopter parçaları ve iletişim cihazlarını içermekteydi (Lisinska, 2019:116; Boyce, 2005: 72). 1981 yılına gelindiğinde İsrail, Arjantin'in silah ihtiyacının %17'sini karşılamaktaydı⁵⁴ (Bahbah, 1986:88).

⁵³ İsrail, Beagle krizi esnasında Şili'ye de silah satmaktaydı. Şili, bu kriz sebebiyle 1977-1980 yılları arasında askeri harcamalarını iki kat arttırmıştı (Bahbah, 1986:88).

⁵⁴ Arjantin, üçüncü dünya ülkeleri arasında kendi silahlarını üretebilen yedinci ülke konumundaydı (Bahbah, 1986:86). İlk yerli gemi tasarımı ve üretimi 1938, ilk yerli uçak tasarımı ve üretimine ise 1956 yılında başlandı. Arjantin'in silah üretiminde Almanya'nın büyük yardımı bulunmaktaydı. İlk modeller Alman teknisyenlerin yardımıyla üretildi. 1940'larda Alman teknisyenlerin yardımıyla makineli tüfek ve mühimmat gibi malzemelerin üretimine başlandı (Milenky, 1980:274-275).

Tablo 5

İsrail'den Arjantin'e Gönderilen Silahlar	
26 Mirage 5 Dassault Fighter	1978-1979 yılları arasında teslim edildi.
26 Mirage 3C (Dagger)	1980 yılında teslim edildi.
16 Mirage 3C (Dagger)	1981 yılında teslim edildi.
4 Dabur sınıfı devriye gemisi/botu	-
18 Gabriel 2 füzesi	1975 yılında sipariş edilmişti.
22 Mirage 3C (Dagger)	Komutan Galtieri'ye göre bu uçaklar savaş sırasında teslim alındı.
24 Amerikan yapımı A-4 Skyhawks saldırı uçağı	Antlaşmanın değeri \$70 milyon dolar. 1983 yılında Arjantin donanması genel komutanlığı antlaşmanın varlığını onaylamıştır.
22 Kfir avcı uçağı	
Gabriel ve Shafrir füzeleri	Kaç adet olduğu bilinmiyor.
4 Arava STOL uçağı	Stol: Kısa mesafeden iniş ve kalkış yapabilen uçaklar.
Mirage'lar için harici yakıt depoları, tank mermileri, paraşütler, askeri üniformalar ve gereçler, sağlık malzemeleri	Bu malzemelerin birçoğu savaş sırasında teslim edilmiştir. Ayrıca Arjantinli askerlerin İngiliz askerlerine teslim olduğu günlerde, Goose Green'de teslim alınan 1.200 askerin kış ceketlerinin İsrail yapımı olduğu görülüyor (Boyce, 2005: 66).

Kaynak: Bahbah, 1986:90-91

İsrail, savaşın başlangıcında İngiltere'nin baskısı nedeniyle Arjantin'e yeni silah satışı yapmayacağını duyursa da silah satışlarını devam ettirdi. Arjantinli iki memur, İsrail Havacılık Endüstrisi ile Bueonos Aires arasındaki iletişimi sağlamak için görevlendirildi (Bahbah, 1986:91). Savaş sürerken İsrail'den 22 Mirage 3C Dagger daha satın alındı. İsrail'in sağladığı yedek parçalar ise ambargo nedeniyle Arjantin'e Peru ve Ekvator aracılığı ile ulaştırılıyordu (Bahbah, 1986:92).

Arjantin, aynı zamanda İsrail'in şifreli iletişim kanallarını da kullanmıştır. İngiltere, bu nedenle Amerika'nın yardımıyla dahi Arjantin'deki cunta yönetimi ile adalarda bulunan Komutan Menendez arasındaki iletişimi çözememişlerdir (Ganley ve Ganley, 1984:3-4). İsrail'in uygulanan ambargoya rağmen Arjantin'e silah sağlamasının sebebi İngiltere'nin de İsrail'in düşmanlarına -*Arap ülkelerine* silah satıyor olmasıydı. Ancak Hernan Dobry'nin *Operation Israel* isimli kitabında anlattığına göre; İsrail başbakanı Menachem Begin, Filistin'de İngilizler tarafından öldürülen arkadaşı Dov Gruner'in intikamını almak için, İngilizlere karşı savaşan Arjantin'e yardım etmekteydi⁵⁵.

⁵⁵ <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/23/israel-sold-weapons-to-argentina-at-height-of-falklands-war-reve/> ET: 15.01.2019.

Arjantin'e uygulanan yaptırımlar savaşın bitmesinden sonra da sürmüştür. Bu süreçte İsrail'den Arjantin'e 24 Amerikan yapımı A-4 Skyhawk saldırı uçağı ve 22 İsrail yapımı uçak satılmaya devam etti (Bahbah, 1986:92). Arjantin devlet başkanı Raul Alfonsin, 1985 yılında İsrail ile olan tüm silah anlaşmalarını sonlandırmıştır (Bahbah, 1986: 96).

2.5. ADALARIN İŞGALİ KARŞISINDA ABD'NİN TUTUMU

“Amerika, Arjantin’i komünizme karşı bir siper olarak görmektedir.” Arjantin, ABD'nin Orta Amerika'da sürdürdüğü anti-komünist mücadelede, özellikle Nikaragua, El Salvador ve Guetamala'da Sandinist gerillalara karşı yapılan mücadelelerde önemli bir müttefik konumundaydı (Kotani, 2013: 117; Lisinska, 2019:130). Arjantin, yalnızca Orta Amerika'da değil, Güney Atlantik'te de SSCB'den, denizlerden gelebilecek tehdit için bir müttefik olarak görülüyordu (Bluth, 1992:205). Adaların işgal edilmesinden sonra ABD'nin tarafsız kalmasının ve arabuluculuk önermesinin sebeplerinden birisi bu durumdur. ABD, bu müttefiklik sebebiyle Arjantin'e karşı doğrudan cephe almaktan kaçınmıştır. Arjantin'e karşı doğrudan bir cephe alınmasının Arjantin'i Sovyetler Birliği'ne yaklaştıracakğı düşünülmüştür (Freedman, 2005b:109; Boyce, 2005:57).

İngiltere'nin NATO'nun en güçlü ordularından birine sahip olması ve bu ordunun Güney Atlantik'teki bir savaş için riske atılmak istenmemesi de ABD'nin diplomatik çaba harcamasında etkiliydi. Ayrıca ABD, Haig'in arabuluculuk çalışmaları başarılı olursa iki müttefikleriyle de ittifakını sürdürebilecekti (Black, 2006:157).

2.5.1. Amerikan Arabuluculuğu: Haig'in Mekik Diplomasisi

ABD dış işleri bakanı Alexander Haig, BM'de 502 sayılı güvenlik kararının alınmasının ardından Margaret Thatcher'a arabuluculuk teklifinde bulunmuştur. Bu teklif hızlıca kabul edilmişti. Kotani'ye göre Thatcher'ın bu teklifi hızlıca kabul etmesinin sebebi, krizin diplomasi yoluyla çözülebilmesi için çaba harcadığını göstermektir (Kotani, 2013: 117). Komutan Galtieri ile Amerikan büyükelçisi Schaulderman arasında yapılan görüşmede aynı teklif Arjantin'e de yapılmıştır.

Komutan Galtieri, Amerika'nın İngiltere'yi hem Güney Georgia krizinde hem de Falkland Adalarının egemenlik meselesinde ikna etmesini beklediğinden bu arabuluculuğu kabul etmiştir (Fernandez, 2002: 34; Hastings ve Jenkins, 1983:105).

Haig, arabuluculuk çalışmalarına İngiltere'den başlamıştır. 7-8 Nisan'da yaptığı İngiltere ziyaretinde İngiliz yetkililerle görüşmüş ve Thatcher'in, Arjantin'in 502 sayılı karara uymaması halinde herhangi bir arabuluculuk anlaşmasına sıcak bakmayacağını fark etmiştir. Bu sebeple yönünü Arjantin'e çevirmiştir (Puche, 1988: 13; Hastings ve Jenkins, 1983: 105). Arjantin'e yaptığı arabuluculuk ziyaretinde Arjantin dış işleri bakanı Costa Mendez ile dört saatlik bir görüşme yapmıştır. Komutan Galtieri ile iki özel toplantı yapmıştır. Costa Mendez, Arjantin'in askerlerini geri çekebileceğini ancak egemenlik konusunda görüşmelerin yeniden başlatılması gerektiğini talep etmiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 108).

Haig, Komutan Galtieri'ye, 502 sayılı karara uymadığı takdirde, Thatcher'in uzlaşmaya yanaşmayacağını bildirmiştir. Komutan Galtieri, bunun üzerine adalardan askeri ve idari varlığını geri çekmeyeceğini ve gerekirse Küba'nın vermeyi taahhüt ettiği desteği kabul etmek zorunda kalacağını belirtmiştir (Berlinski, 2006: 171).

Görüldüğü üzere, Arjantin, adaların egemenliği ile ilgili görüşmelerin yeniden başlaması şartıyla askerlerini geri çekebileceğini bildirirken, Thatcher, görüşmelerin başlaması şartını Arjantin askerlerinin geri çekilmesine bağlamıştır (Freedman, 2005b:108; Black, 2006:158). Alexander Haig'in arabuluculuk ziyaretlerinde karşılaştığı zorluklardan biri bu durum olmuştur. İki lider de geri adım atmaları halinde ülke içerisindeki tepkiler sebebiyle sağ kalamayacaklarını düşünmüşlerdir. Komutan Galtieri, adalardan çekilmeyi, Margaret Thatcher da görev gücünü durdurmayı bu sebeple istememiştir (Boyce, 2005: 84).

Alexander Haig, arabuluculuk ziyaretlerinin başlangıcında Kraliyet donanmasının daha Güney Atlantik'e varmadan önce bir barış ortamı oluşabileceğine inanmıştır. İngiltere'nin ise adaların egemenliğini önemsemediğini sadece adalılarn istekleri doğrultusunda adaların yönetimi ve ekonomik kaynakların paylaşımı konusunda ısrarcı olduğunu düşünmüştür. Arjantin'in adaların egemenliği konusunda

ısrarcı olduğunu ve yönetimi konusunda ısrarcı olmadığını düşünerek krizin çözülmesi için bir ortak nokta bulabileceğine inanmıştır (Puche, 1988: 13).

Haig'in arabuluculuğu sırasında, Arjantin için en önemli nokta adaların egemenliği iken, İngiltere için kilit nokta self determinasyon ilkesi olmuştur (Gustafson, 1988: 120). Bu doğrultuda Alexandar Haig, iki tarafın da uyacağını düşündüğü bir öneriyi 12 Nisan'da gündeme getirmişti. Öneride; Arjantin güçlerinin adalardan geri çekilmesi, İngiliz filosunun Fakland'dan 1600 km uzağa çekilmesi, Arjantine karşı uygulanan ekonomik yaptırımların sonlandırılması seçenekleri sunulmuştur. Öneride; adalarda, BM, ABD, Arjantin ve İngiltere'den oluşan geçici bir yönetim kurulması da bulunmaktadır. Adalardaki bölgesel yönetimi (yani İngiliz yönetimini) devam ettiren ancak Arjantin'i de yönetime dahil eden bir yönetim biçimi önerilmiştir (Boyce, 2005: 83). Bu sebeple Arjantin tarafından kabul edilmemiştir. Haig, Arjantin'e yaptığı ziyarette Komutan Galtieri'nin BM kararlarına uymayacağını ve adalardaki askeri varlığını güçlendirme kararı verdiğini öğrenmiştir. ABD, adaların egemenliği konusunda taraf olmayacaklarını ancak Arjantin'in işgali sürdürmesine karşı tepkisiz kalamayacaklarını ve İngiltere'yi desteklemek zorunda kalacaklarını açıklamıştır (Hastings ve Jenkins, 1983:110-111).

Thatcher, 26 Nisan'da BBC Panorama programına verdiği demeçte şunları söylemiştir. *"Falkland Adalılarının İngiltere'ye olan sadakati fantastik. Eğer İngiliz kalmak istiyorlarsa onların yanlarında durmalıyız. Demokratik milletler kendi kaderini tayin etme hakkına inanır. Orada yaşayan insanlar yıllardır İngiliz'dir. Nesiller boyunca öyle olmuştur ve Onların dilekleri hepsinden önemlidir. Demokrasi halkın istekleriyle ilgilidir."* (Boyce, 2005:89-90).

Haig, 27 Nisan'da Arjantin'e adaların egemenliğiyle ilgili Amerika tarafından hazırlanmış olan son öneriyi sunmuştur. Adalarla ilgili gelecekte yapılacak görüşmelerle ilgili olan bu öneri Arjantin tarafını tatmin etmemiştir. Aynı öneri İngiliz yetkililere dört gün önceden sunulduğu için Arjantin hükümetinin öneri üzerinde düşünecek yeterli zamanları olmamıştır. Bu olaydan sonra Arjantin yönetimi Haig'in arabuluculuğuna güvenmemeye başlamıştır (Puche, 1988: 14). Komutan Anaya da Haig'in arabuluculuk çalışmalarının, sadece zaman kazanmak için yapıldığını,

Kraliyet donanmasının Falkland'a yakın bir konuma ulaşmasına yetecek zamanı kazandırması için yapıldığını düşünmekteydi (Gustafson, 1988:151).

Haig'in diplomatik ziyaretlerinde İngiltere'nin sunduğu çözüm, Arjantin askerlerinin adalardan çekilmesi ve adalarda İngiliz egemenliğinin tekrar sağlanması yönünde olmuştur. Ancak bunlar sağlandıktan sonra adalarla ilgili egemenlik görüşmelerinin tekrar başlayacağı belirtilmiştir. İngiltere'nin aksi takdirde savaşmak zorunda kalacağını ve böyle bir durumda Amerika'nın İngiltereyi destekleyeceğini açık bir dille belirtmiştir (Freedman, 2005b:108; Bluth, 1992:210).

2.5.2. Amerikan'ın İngiltere'ye Desteği: Ascension Adası

ABD Savunma bakanı Caspar Weinberger, İngiltere'nin bir görev gücü hazırlama planından hemen sonra gerekli istihbarat bilgilerini gizlice sağlamaya başlamıştı. Pek çok önemli bilgi transfer edilmiş ancak Arjantin istihbaratı bu transferden haberdar olamamıştır. ABD, bu yüzden bir süre daha tarafsız olarak düşünölmeye devam edilmiştir. ABD'nin İngiltere'ye destek verdiği Nisan ayının ortasında bir gazete haberiyle duyuldu⁵⁶ (Feldman, 1985: 9; Martin, 1992:151). ABD başkanı Ronald Reagan, bu desteği 30 Nisan tarihinde resmi olarak açıkladı (Lisinska, 2019:167).

ABD'nin bu krizde İngiltere'nin tarafına geçmesinin görünür sebebi, Alexander Haig'in arabuluculuk çalışmalarının başarısız olmasıydı denebilir (Bellot, 2013: 26-27). Ancak bilindiği üzere iki ölkenin geçmişten gelen yakın ilişkileri bulunmaktadır. Soğuk savaş döneminde ABD ve İngiltere için, "*Sovyet tehdidine karşı özgür dünyanın korunması için iş birliği görüşü önem kazandı.*" Aynı zamanda, Avrupa'da güçsüz bir İngiltere, ABD'nin güvenliği ve çıkarları için tehditti. Ronald Reagan'ın ve ABD savunma bakanı Caspar Weinberger'in İngiliz yanlısı bir tutum izlemesinin sebeplerinden bir diğeri de Süveyş krizinde yaşanan gerginlik⁵⁷. Anglo-

⁵⁶ <https://www.margaretthatcher.org/document/114295> ET:17.01.2019.

⁵⁷ Mısır, Süveyş Kanalı'nı işleten şirketi 26 Temmuz 1956 tarihinde millileştirdiğini ilan etmişti. Fransa ve İngiltere'nin ortak yönetiminde olan şirketin millileştirilmesi büyük tepkiye neden oldu. İngiltere ve Fransa, gizli bir antlaşma ile İsrail'in Mısır'a karşı askerî harekât düzenlenmesini sağladı. İngiliz ve Fransız askerleri de kanalı ele geçirmek için Süveyş bölgesine asker çıkardılar. SSCB'nin bu duruma tepkisi sert oldu ve gerekirse Mısır'a askeri destek sağlayacağını belirtti. ABD hükümeti de İngiltere, Fransa ve İsrail'in bu harekâtına sert bir şekilde karşı çıkarak Mısır topraklarını terketmelerini

Amerikan ilişkilerini olumsuz etkileyen bir gerginliğin tekrar yaşanmasını istemediler (Bluth, 1992:203, Freedman, 2005c:16).

Amerika'nın İngiltere'ye verdiği hayati öneme sahip destek Ascension Adası'ndaki Wideawake havaalanının kullanım izniydi (Berlinski, 2006: 174). Ascension Adası, İngiliz toprağıydı. Ancak adada bulunan havaalanı ABD kontrolündeydi (Boyce, 2005: 91). Bu tarihlerde adada sadece BBC, NASA, Pan Amerikan Havayolları gibi bazı kuruluşların binaları ve yetkilileri bulunmaktaydı. En yakın sivil nüfus ise St Helena adasındaydı (Badsey, 2013 :110).

“Amerika, İngilizlerin talep ettiği hiçbir şeyi geri çevirmedi.” Caspar Weinberger, İngiliz uçak gemilerinin Arjantin tarafından batırılması halinde İngiltere'ye *USS Eisonhower*'i verebileceklerini belirtmişti (Boyce, 2005:92; Bluth,1992:217). Amerikan Ulusal Güvenlik Ajansı, tarafından Arjantin birliklerinin konumu hakkında verdiği anlık bilgiler çok önemliydi. Amerikan iletişim kanalları, İngiliz askerlerinin kullanımına sunuldu (Acevedo, 1984: 325-326; Andarcia, 1985: 17).

İngiltere'den yola çıkan görev gücünün Falkland Adalarına gitmeden önceki durağı Ascension Adası olacağından Amerika'nın bu desteğı çok önemliydi. Ascension Adası ile Falkland Adaları arasında 6000 kmlik mesafe bulunuyordu (Akad, 2011: 585). Son askeri hazırlıklar bu adada yapıldı. Ada, bir ikmal noktası olarak kullanıldı. Ayrıca yaklaşık 400.000 metreküp kadar yakıt Görev Gücünün kullanımına verildi. Yine İngiliz savaş uçaklarının kullandığı Sidewinder füzeleri Amerikan desteğinin bir parçasıydı (Puche, 1988: 21; Hastings ve Jenkins, 1983: 88; Black, 2006:159). ABD, İngiltere'ye 4 milyon dolar değerinde özel çanak antenler ve şifreleme cihazları da satmıştır. Harpoon ve Stinger füzeleri, denizaltı tespit cihazları ve gece görüş gözlükleri gibi malzemeler de bu desteğe dahildi (Bluth, 1992:217; Ganley ve Ganley, 1984:86-87). Amerika'nın desteğı olmasaydı savaş daha uzun sürecek ve İngiliz birlikleri uzayan savaş ve mevsim şartları yüzünden zorlanacaktı. Ascension Adası, görev gücünün ve komuta zincirinin organize olmasını da sağladı.

gerektiren bir uyarıda bulundu. Bu ülkeler, Mısır'dan çekilmek zorunda kaldılar. Süveyş Krizi'nde SSCB, Mısır'ı desteklemişti. Bu da ABD'nin ve İngiltere'nin bölgedeki etkinliğini azaltan bir durum oldu (Armaoğlu, 2010: 597-606).

Amerika'nın sağlamış olduğu yakıt sayesinde İngiltere'den Ascension Adası'na bir hava köprüsü kurulabildi (Anderson, 2002: 24-25).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. FALKLAND SAVAŞI'NIN SEYRİ

2-3 Nisan 1982: Falkland Adaları'nın Arjantin birlikleri tarafından işgal edildi. İngiliz kabinesi, Güney Atlantik'e bir görev gücü gönderme karar aldı. 3 Nisan'da BM Güvenlik konseyinde Arjantin birliklerinin geri çekilmesini duyuran 502 sayılı karar alındı. Arjantin birlikleri, 3 Nisan'da Güney Georgia Adaları'nı ele geçirdi⁵⁸.

5-6 Nisan 1982: Görev Gücü'nün ilk bölümü İngiltere/Portsmouth'dan yola çıktı. İngiltere Dış işleri bakanı Lord Carrington istifa etmiş, yerine Francis Pym görevlendirilmiştir.

3.1.1. İngiltere'nin Askeri Hazırlıkları: 5-6 Nisan 1982

İngiltere, Varşova Paketi'ne karşı bir kara savaşı için ordularını hazır tutmaktaydı. Ancak bölgenin 13.000 km uzakta olması, İngiltere'nin askeri gücünü Güney Atlantik'e taşımalarını zorlaştırmaktaydı (Arquilla ve Rasmussen, 2001: 755). Adaların uzaklığından kaynaklanan lojistik destek problemini azaltmak için ticari 50 gemi görevlendirildi. Bu gemiler, yakıt tankerleri, destek gemileri, sevkiyat gemileri ve hastane gemileri olmak üzere çeşitli amaçlarla kullanılmak üzere hazırlandı. Bu hazırlıklar genelde ek jeneratörler, fazladan yiyecek ve su depoları, atölyeler, yatakhaneler gibi önemli bölümlerin gemilere eklenmesi ve hazırlanmasından ibaretti (Leach, 2005: 73). 16 gemiye helikopter pisti yerleştirilerek savaşa uygun ekipmanlarla donatıldı. Balıkçı tekneleri mayın tarama gemilerine dönüştürüldü (Hastings ve Jenkins, 1983:83; Valovcin,1992:5). Savaş esnasında görev gücünün en çok sıkıntı çekeceği konu gemi ve uçaklardan, jeneratörlere kadar pek çok alanda kullanılan yağ ve yakıt sıkıntısı olacağından, donanmada 10, ticari gemi filosunda ise 15 yakıt tankeri görevlendirildi (Badsey, 2013: 108; Valovcin, 1992: 5). Birliklerin ve askeri malzemelerin bölgeye taşınması Queen Elizabeth II ve Canberra isimli yolcu gemileri ile sağlandı (Hastings ve Jenkins, 1983: 88; Boyce, 2005:72).

⁵⁸ Bu başlık altındaki bilgiler şu kaynaklardan derlenmiştir; (Fremont-Barnes, 2012; Boyce, 2005; Duncan, 2002; Zarza, 1988; Hastings ve Jenkins, 1983).

İngiltere'nin başlattığı yoğun askeri hazırlıklar ve bu hazırlıkların televizyonlardan canlı olarak yayınlanması hem Arjantin'e adaları savunmak için savaşı göze alabileceklerini göstermiş hem de Kraliyet donanmasının gücünü gösterebilmesi için uygun bir fırsat olarak görülmüştü (Middlebrook, 2009: 47; Boyce, 2005: 72).

Şekil 5 Kraliyet Donanmasının İzlediği Güzergâh⁵⁹

110 gemiden ve 9.000 askeri personel ile 28.000 insan gücünden oluşturulan Görev gücünün en önemli gemileri uçak gemileri olan HMS Hermes⁶⁰ ve HMS Invincible idi (Boyce, 2005 :98).

⁵⁹ Kaynak: http://www.emersonkent.com/map_archive/falkland_islands_1982.htm

⁶⁰ Görev gücünün sancak gemisi.

11-15 Nisan 1982: Savaş kabinesi, 7 Nisan'da Adaların çevresinde 320 km'lik bir yasak bölge⁶¹ ilan etmişti. 12 Nisan'da uygulamaya geçirilen bu bölgeye giren tüm Arjantin gemileri düşman ilan edilecekti (Boyce, 2005:81). İngiliz denizaltıları Falkland sularına 12 Nisan'da ulaşmış ve deniz ablukasını/yasak bölge'yi güçlendirme emri almıştı. İngiliz nükleer denizaltılarının, yakıt yenileme ihtiyaçları olmadığından bölgede tam gün devriye gezerek Arjantin gemileri için tehdit oluşturdular (Middlebrook; 2009: 67).

İngiltere'den yola çıkan Görev gücünün planı;

- Falkland Adaları'nın çevresinde abluka uygulamak,
- Güney Georgia'yı ele geçirerek güvenli bir üs haline getirmek,
- Falkland Adaları'nda ve çevresinde deniz ve hava üstünlüğünü sağlamak ve son olarak Adalardaki Arjantin birliklerini yenmek.
- Falkland Adaları'nda İngiliz hakimiyetini yeniden sağlamaktır (Fremont-Barnes, 2012: 25; Boyce, 2005:86).

17 Nisan 1982: Ascension Adası'nda bulunan Görev gücü, bu planı uygulamak için üç gruba ayrılmış, iki grup Falkland'a doğru bir grup ise Güney Georgia'ya doğru 17 Nisan'da yola çıkmıştır (Lisinska, 2019:167). Arabuluculuk görüşmelerinin devam etmesi sebebiyle Arjantin gemilerine ilk ateşi açmamaları yönünde emir verilmişti (Middlebrook, 2009: 73-74).

18 Nisan 1982: Arjantin ticari gemilerinden ve uçaklarından İngiliz hareketlerinin izlenmesi istenmişti. 18 Nisan'da İngiliz kuvvetlerinin Ascension adasından Güneye doğru yelken açtığı haberi üzerine bu haberi veren ticari geminin kaptanı Carlos Benchetrit bu katkısı sebebiyle daha sonra ödüllendirildi (Middlebrook, 2009:54). İngilizlerin ticari gemileri bu savaşa kattığı gibi Arjantin de lojistik destek için ellinin üzerinde nakliye gemisi bulunan ELMA isimli Arjantinli nakliye şirketini kiralamıştı (Middlebrook, 2009: 69).

21-22 Nisan 1982: Görev Gücünün planının ilk aşaması Güney Georgia'daki Arjantin varlığına son vermektir. Güney Georgia'nın ele geçirilmesi hem İngiliz

⁶¹ TEZ: Total Exclusion Zone.

askerleri için bir moral artışına sebep olacak hem de Arjantin'e Falkland Adaları için güç kullanacaklarını gösterecekti (Boyce, 2005:87) Arjantin birlikleri ve Görev gücü arasındaki ilk temas 21 Nisan tarihinde sağlandı. İngiliz askerlerinin Güney Georgia'ya yaklaştığı öğrenildikten sonra Arjantin askerlerine savaşmadan teslim olma emri verilmişti. Bu emirle, İngiliz birliklerinin burada alacakları kolay bir zaferin Stanley'e yelken açmalarını önleyeceği düşünülmüştü. Ancak bu emir daha sonra iptal edildi (Middlebrook, 2009: 72). 26 Nisan tarihinde İngiliz askerleri *Paraquat* adı verdikleri operasyon ile Güney Georgia adasına inerek burada güvenliği sağladılar. Bu tarihte adada yalnızca işçilerin güvenliğini sağlamakla görevli bir Arjantin birliği bulunmaktaydı. Birlik, İngiliz askerlerine teslim oldu (Zarza, 2010:15).

3.1.2. Güney Georgia'da İngiliz Hakimiyeti: 26 Nisan 1982

25-26 Nisan 1982: 26 Nisan'da Grytviken ve Leith'de bulunan Arjantin birliklerinin teslim olması sonucunda Güney Georgia İngiliz hakimiyetine geçti (Boyce, 2005:88) *HMS Antrim*, *HMS Plymouth* ve SAS⁶² komandoları, Güney Georgia'nın İngiliz hakimiyetine geçmesinde önemli rol oynadı. Adada, İngiliz hakimiyeti sağlanırken herhangi bir askeri kayıp yaşanmadı (Hastings ve Jenkins, 1983:129). Güney Georgia'da esir alınan Arjantin askerleri daha sonra tarafsız bir bölge olan Uruguay'a götürüldü. (Middlebrook, 2009: 72). Sadece bir mahkûm hemen teslim edilmedi. Teğmen Alfredo Astiz, 1970'lerde *Kirli Savaş* süresince Arjantin'de kaybolan bazı yabancılar hakkında sorgulanmak üzere İngiltere'ye götürülmüştür. Bir savaş esiri olarak davranılan Astiz daha sonra Arjantin'e geri gönderildi (Middlebrook, 2009: 72-73; Freedman, 2005b:211).

29 Nisan 1982: Arjantin hava kuvvetleri, İngiliz deniz altılarının uyguladığı deniz ablukasından sonra Arjantin ile Stanley arasında 500'ün üzerinde başarılı uçuş gerçekleştirmişti. 10.000'in üzerinde asker ve yaklaşık 5.500 ton malzeme hava yoluyla taşınmıştı (Middlebrook, 2009: 71). Bu tarihte Arjantin donanması da iki gruba ayrılmıştır. Birinci grubu (*Görev Gücü 79.1*) uçak gemisi ile 2 destroyer ve 3 fırkateyn oluşturmaktaydı. İkinci grup (*Görev Gücü 79.4*) ise ana silahları exocet

⁶² 1941 yılında David Stirling tarafından kurulan Özel hava kuvvetleri komandoları Körfez savaşı, Bosna, Rodezya, Bosna'da savaşmış ve IRA'ya karşı da mücadele etmişti (Akad, 2011 :455).

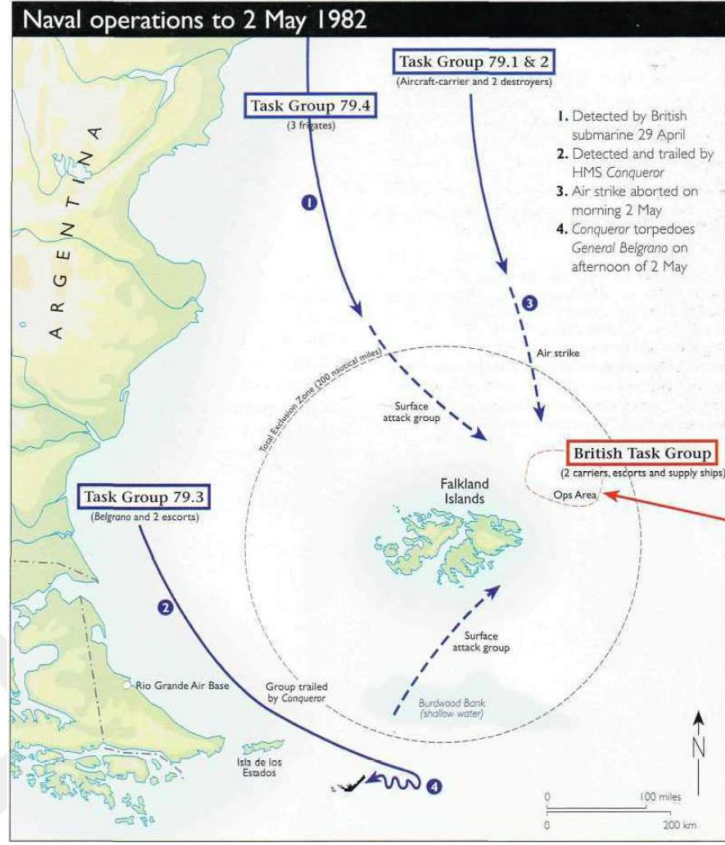
füzeleri olan 4 destroyerden oluşmaktaydı. Üçüncü grup (*Görev Gücü 79.3*) ise General Belgrano kruvazörü ve beraberindeki destroyerlerden oluşmaktaydı. Belgrano'nun görevi olası bir Şili tehdidine karşı önlem almak ve Cape Horn'dan gelebilecek İngiliz gemilerine karşı önlem almaktı (Middlebrook, 2009:97-98).

1 Mayıs 1982: Ascension Adasından havalanan Vulcan bombardıman uçağı Stanley hava alanını bombaladı. Bombalamanın amacı Arjantin birliklerinin hava alanını kullanmasına engel olmak olsa da savaşın ardından hava alanının kullanımını engelleyecek kadar etkili bir saldırı yapamamışlardı (Ganley ve Ganley, 1984:4).

3.1.3. General Belgrano Kruvazörü'nün Batırılışı: 2 Mayıs 1982

25 Nisan'da Savaş kabinesini aldığı önemli kararlardan olan adaların etrafındaki 200 deniz mili (370 km) çapındaki deniz ve hava sahasının ablukaya alınması ve bu alana girecek olan Arjantinli deniz ve hava savaş araçlarının vurulması kararı alındı (Kotani, 2013: 118; Boyce, 2005: 100). 30 Nisan tarihinde alınan bu genişletme kararının amacı adalardaki Arjantin birliklerinin, hava aracılığıyla alacağı askeri yardımı kesmektir (Badsey, 2013:113; Middlebrook, 2009: 67-68).

Şekil 6 Arjantin Donanmasının Planı: 2 Mayıs⁶³

HMS Conqueror deniz altısına General Belgrano kruvazörünü takip etme görevi verildi. 30 Nisan günü HMS Conqueror ile General Belgrano arasında ilk sonar teması sağlandı ertesi gün ise ilk görsel temas sağlandı (Middlebrook, 2009:105). HMS Conqueror'un kaptanının sadece yasak bölgeye girilirse ateş açma izni vardı. Amiral Woodward, kuzeyden ve güneyden Görev Gücüne karşı bir saldırı gelebileceği düşüncesiyle ve HMS Conqueror'un Belgrano'yu takip edememesi ihtimaline karşı yasak bölge dışında ateş açabilmek için Northwood karargâhı ile iletişime geçti. Thatcher'in askeri danışmanları Görev Gücü için en büyük tehdidin *General Belgrano* kruvazörü ve uçak gemisi *25 de Mayo*⁶⁴ olduğunu belirtmişlerdi (Blundell, 2008:117). İkinci dünya savaşında Japonya'nın Pearl Harbour'a düzenlediği saldırıdan sağ çıkan gemi daha sonra Arjantin'e satılmıştı. *General Belgrano*, her ne kadar eski de olsa

⁶³ Kaynak: Anderson, 2002:35.

⁶⁴ İngiltere'nin 1948 yılında Hollanda'ya sattığı uçak gemisini, Arjantin, 1696 yılında Hollanda'dan satın almıştır (*HMS Venerable*, *HNLMs Karel Doorman* ve *ARA Veinticinco de Mayo* veya *25 de Mayo*) (Southby-Tailyour, 2014:41).

sağlam zırhı ve silahları sebebiyle görev gücü için ciddi bir tehdit olarak görülmüştü⁶⁵. Savaş kabinesi, Belgrano kruvazörünün ve beraberindeki destroyerlerin exocet füzeleri taşıdığını düşünmekteydi (Middlebrook, 2009:108; Boyce, 2005:101).

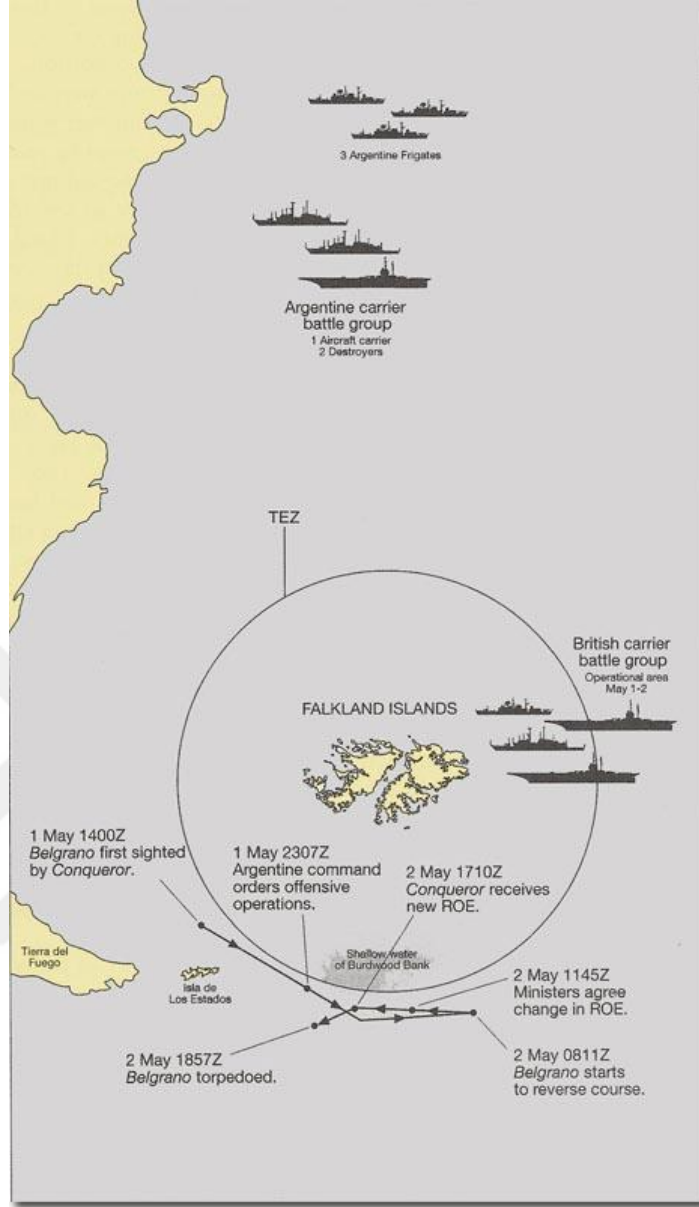
Yasak bölgenin genişletilmesi üzerine yasak bölge dışındaki Arjantin gemileri de artık hedef durumuna gelmişti. Bu esnada yasak bölgenin çevresinde yalnızca *General Belgrano* bulunmaktaydı, diğer Arjantin gemileri geri çekilmekteydiler. Ancak bu durum İngilizler tarafından henüz bilinmemekteydi. *HMS Conqueror* deniz altısı, 2 Mayıs günü 3 adet torpido ateşlemiş 2 tanesi yasak bölgenin dışarısında olan *General Belgrano*'ya isabet etmiş ve gemi 45 dakika sonra batmıştı (Middlebrook, 2009:108-109). *General Belgrano*'nun batması sonucunda 321 Arjantinli denizci yaşamını yitirmiştir (Middlebrook, 2009:114). Geminin ilan edilen yasak bölgenin dışındayken batırılması bir şiddet yanlısı bir tutum olarak görülmüş ve BM'de ve Avrupa'daki İngiliz imajını zedelemiştir. Bu tutum daha sonra İrlanda ve İtalya'nın Arjantin'e karşı uygulanan ambargodan çekilmesinin sebebi olmuştur (Martin, 1992: 152; Dillon, 1989:132).

Belgrano kazazedelerini kurtarmak için oluşturulan arama kurtarma operasyonunu Hector Martini yönetmişti. Kurtarma çalışmalarına bölgeye yakın tüm Arjantin gemileri katılmıştır. Yakınlarda bulunan Şili'nin nakliye gemisi *Piloto Pardo* yardımlarını önermişti. Şili'nin yardımının kabul edilmesinde tereddüt edilse de Şili gemisinin bölgedeki varlığının İngilizlerin kurtarma operasyonuna müdahale etmesini önleyeceği düşüncesi idi. Aynı zamanda *HMS Conqueror*, kurtarma gemilerine saldırmama emri verilmişti. Kurtarma çalışmalarına bir SSCB gemisi de katıldı⁶⁶ (Middlebrook, 2009:114).

⁶⁵General Belgrano kruvazörü, güvertesinde 15 adet 6.5 inçlik silah taşırken Kraliyet donanmasındaki en büyük silah 4.5 inç çapındaydı. Bu fark İngiliz gemileri için ciddi bir tehdit olarak görülmekteydi (Finlan, 2004: 54).

⁶⁶ <https://www.rbth.com/history/326350-soviet-satellites-sink-british-warships> ET:03.06.2019

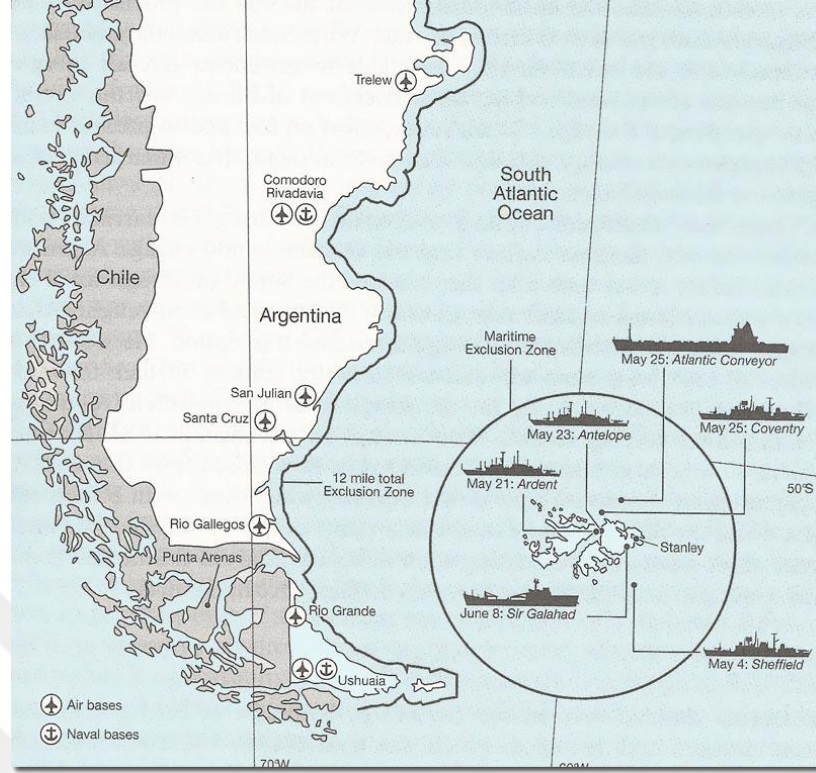
Şekil 7 General Belgrano Kruvazörünün Vurulduğu Bölge⁶⁷

3 Mayıs 1982: Amiral Anaya, *General Belgrano*'nun batışının ardından gemilerini Arjantin limanlarında bekleterek savaş bölgesinden uzakta tutma kararı vermişti (Puche, 1988: 20; Arquilla ve Rasmussen, 2001:757). 4 Mayıs gününde *HMS Sheffield*, Arjantin jetlerinin taşıdığı Exocet füzeleriyle vurulmuş ve altı gün sonra batmıştır. *HMS Sheffield*, 1945 yılından bu yana savaşta kaybedilen ilk kraliyet donanması gemisi olmuştur (Berlinski, 2006:175; Boyce, 2005: 71).

⁶⁷<https://www.britishempire.co.uk/forces/armycampaigns/southamerica/falklands/falklandswarbelgrano2.htm>

Şekil 8 Savaş Dışı Kalan İngiliz Gemileri⁶⁸

7 Mayıs 1982: Savaş kabinesi, yasak bölgeyi Arjantin karasularına kadar genişletmiştir.

19-20 Mayıs 1982: Kabine, İngiliz birliklerinin Falkland Adaları'na çıkartma harekât planını onaylamış, Margaret Thatcher, barış sürecinin sonlandığını duyurmuştur.

21 Mayıs 1982: Falkland/San Carlos amfibik harekâtı⁶⁹ başlamıştır. John Fieldhouse, bu harekâtı: “2. Dünya savaşından beri denediğimiz en zorlu şey” olarak nitelemiştir (Arquilla ve Rasmussen, 2001:754).

24 Mayıs 1982: HMS Antelope, Arjantin uçaklarından bırakılan bombanın patlamaması üzerine, patlamayan bombaların imha edilmesi sırasında patladı ve battı. Erken uyarı sisteminin yetersizliği Kraliyet donanması gemilerini Arjantin hava saldırılarına karşı savunmasız bıraksa da Arjantin uçaklarının uygun yükseklikten bırakmadığı bombalar patlamayarak İngiliz gemilerini kurtarmıştır (Black, 2006: 158). İngiliz uçaklarının Arjantin uçaklarını alçaktan uçmaya zorlamış olması

⁶⁸ <https://www.britishempire.co.uk/forces/armycampaigns/southamerica/falklands/falklandswarnavalloksesmap.htm> ET:03.06.2019.

⁶⁹ Amfibik harekât: “Kara ve deniz araçlarıyla yapılan manevra” <http://sozluk.gov.tr>

bombaların yeterli irtifaya ulaşılmasından bırakılmasına neden olmuştur (Boyce, 2005:92).

25-26 Mayıs 1982: *Atlantic Conveyor* ve *HMS Coventry* exocet füzeleriyle batırıldı. *Atlantic Conveyor*, İngiliz birlikleri ve helikopterleri için büyük bir öneme sahipti. Askeri malzemeler, yedek parçalar bu gemideydi. İspanya ve Panama'nın da çabalarıyla BM güvenlik konseyinde 505 sayılı bir karar daha alınmıştır. Bu karar da 502 sayılı karara benzemekte ve iki taraftan da askerlerini geri çekmelerini ve çatışmaların bitmesini isteyen bir karar⁷⁰

28-29 Mayıs 1982: Falkland'da karaya çıkan İngiliz birlikleri Goose Green ve Darwin'de Arjantin birlikleriyle çatışmalara başlamıştır. Çatışma sonucunda buradaki Arjantin birlikleri teslim olmuştur. 250 Arjantin askeri ölmüş, 1000'in üzerinde Arjantin askeri ise esir alınmıştır.

3.1.4. Arjantin Birliklerinin Teslim Olması: 14 Haziran 1982

8 Haziran 1982: İngiliz gemileri, *Sir Galahad* ve *Tristram* bombalandı. *HMS Plymouth*, hasar gördü. 51 İngiliz askeri öldü. 150 asker yaralandı.

11 Haziran 1982: İngiliz birlikleri, adaların başkenti Stanley'i ele geçirmek için son harekâta başlamıştır.

12-14 Haziran 1982: *HMS Glamorgan* karadan-denize fırlatılan exocet füzesiyle vurulmuştur ancak faaliyete devam etmiştir. Bu esnada karaya çıkan İngiliz birlikleri de Stanley'e doğru ilerlemektedir. Stanley'e giren İngiliz güçleriyle yapılan kısa süreli bir çatışmanın ardından Komutan Menendez'in komutası altındaki Arjantin askerleri teslim olmuştur.

3.1.5. Arjantin Yenilgisinin Sebepleri

Arjantin dış işleri bakanı Costa Mendez'in istihbarat için çok iyi kaynaklara sahip olmasına rağmen bu kaynaklardan yeteri kadar faydalanamadığı görülmüştür. Arjantin cuntası ile Arjantin dış işlerinin İngiltere'ye ve Falkland anlaşmazlığına bakış açısı farklıdır. Ayrıca Komutan Galtieri, yönetime geldiğinde İngiltere'yle sadece 2

⁷⁰ <http://unscr.com/en/resolutions/doc/505> ET:03.06.2019.

defa görüşme yapabilmiştir. Görüşmeler, ağırlıklı olarak dış işleri tarafından yürütülmüştür. Bu da tarafların birbirini tanımaya engel olmuştur Gompert, Binnendijk ve Lin'e (2014:159) göre; cunta eksik ve yanlış bilgi almıştır. General Galtieri, adaların işgal emrini vermeden önce bir kuruma ya da kişiye danışsaydı kararını iptal eder ya da tarihini ileri bir tarihe ertelerdi (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014:3).

Gerçek bir analiz yapılmaması sonucunda HMS Endurance'nin bölgeden çekilmesine fazla önem verilmiştir. Arjantin ordusu, işgal planını, İngiltere'nin adaların işgalini kabul edeceğini düşünerek yapmıştır. Bu da gerçek bir savaş planının yapılmasına engel olmuştur (Oakes, 2012:88; Weeks, 2014: 115). Barış görüşmelerinin ve savaş planının aynı grup tarafından yapılması da başarısızlığın başka bir sebebi olmuştur. Arjantin ordusunda binbaşı olan Zarza'ya göre bu durum savaş sırasında bir asker gibi savaşılmasına engel olmuştur (Zarza, 2010: 20).

Cunta, sadece İngiltere'nin değil ABD'nin tepkisini de yanlış tahmin etmiştir. ABD'nin tarafsız kalacağına kesin gözüyle bakılmıştır. Arjantin ordusu, ABD ile Orta Amerika politikasında müttefik olsa da ABD'nin de İngiltere ile NATO'da ortak oldukları unutulmuştur (Andarcia, 1985:10; Bluth, 1992:207).

Arjantin'in askeri gücü ilk kullanan taraf olması uluslararası arenada saldırgan bir tutum olarak görülmüş bu da Arjantin'e verilen desteği azaltmış ve üzerindeki kamuoyu baskısını arttırmıştır (Andarcia, 1985:9). Arjantin'in savaşı planlamasındaki ve kontrolündeki başarısızlığı, tecrübe eksikliğinden ve askeri servisler arası rekabetten kaynaklanmıştır (Ganley ve Ganley, 1984:44). General Belgrano kruvazörünün batırılışından sonra bu rekabet daha çok artmıştır. Birlikler ve komutanları arasındaki iletişim eksikliği de yenilginin başka bir sebebi olmuştur (Puche, 1988:19).

Arjantin ordusunun işgal planında adalarda yalnızca küçük bir garnizon bulundurmak olduğundan adalardaki asker sayısı arttırılınca lojistik destek ve idare konusunda sıkıntılar ortaya çıkmıştır. Komutan Mario Benjamin Menendez, adaların valisi olarak atanmıştır ancak askeri tecrübesi olmamasına rağmen adadaki *-sayısı 13.000'i bulan-* askerlerin komutasını üstlenmek zorunda kalmıştır (Boyce, 2005:64-

65; Puche, 1988:18-19). Arjantin ordusu, Şili saldırısına karşı bir tedbir olarak eğitimli askerlerini Arjantin'in sınır bölgelerinde mevzilendirmişti. Bu da adalarda tecrübeli askerlerin bulunmasını engellemiştir (Hastings ve Jenkins, 1983: 47). Adalarda bulunan Arjantinli askerlerin Falkland iklimine alışkın olmaması ise başka bir problem olmuştur. İngiliz askerleri ise NATO eğitimlerinin bir parçası olarak soğuk iklimde sık sık eğitim yapmışlardı (Boyce, 2005: 65; Hastings ve Jenkins, 1983: 87).

Adalarda savaşı Arjantin askerleri zorunlu askerlik sistemine tabii askerlerdir. Adaların işgalinden sonra moralleri yüksek olsa da Görev Gücünün bölgeye doğru yola çıkması ve Güney Georgia'nın ele geçirilmesi üzerine moralleri düşmüştür (Puche, 1988:19). İngilizler, Arjantin askerlerinin psikolojik zayıflıklarını kullanmak için saldırılarına topçu ateşleriyle başlamışlardır. Bu da Arjantin birliklerinin konumlarını terk etmelerine neden olmuştur (Akad, 2011:587). İngiltere savunma bakanı John Nott'a göre Arjantinli komutanların savaşı kötü bir şekilde yönetmeleri İngilizler için bir şans olmuştur (Boyce, 2005: 63).

Akad'a göre; Arjantin birliklerinin yaptığı ilk hata, zamanlama hatası olmuştur. İngiliz deniz ablukası başlayınca birlikler malzemelerine ulaşmakta ciddi sıkıntı çekmiştir. Bu deniz ablukası sonucunda savaş, hava savaşlarına dönüşmüştür. İkinci büyük hata ise, İngiliz birliklerinin karaya çıkmaları esnasında pasif savunma durumuna geçilmesidir. Sonuç olarak, Arjantin birlikleri, İngiliz birlikleri tarafından kuşatılmıştır (Akad, 2011: 585). Bir başka düşünceye göre Arjantin askerlerinin yiyeceğe ve cephaneye ulaşamamalarının sebebi ise abluka değil, Arjantin lojistik desteğinin yetersizliğidir (Badsey, 2013:113).

İngiliz askerlerinin en savunmasız oldukları an olan San Carlos çıkartmasında dahi Arjantin hava ve kara kuvvetleri iş birliğinde başarısız olmuşlardır. Aynı zamanda Arjantin donanması, hava kuvvetleri pilotlarına gereken radar yönlendirmelerini yapmakta başarısız olmuştur (Ganley ve Ganley, 1984:47; Puche, 1988:26-27).

Arjantinli pilotların, gemilere karşı saldırılarda tecrübesiz olmaları, başarısızlıklarının en büyük sebebi olmuştur. Aynı zamanda eş zamanlı saldırılar gerçekleştirememeleri, hava kuvvetlerinin her tür operasyon için eğitilmiş olması gerekliliğini göstermiştir (Papworth, 1985:55) Örneğin; İngilizler, 21-25 Mayıs

tarahleri arasında 30 uçakla 300 sorti yaparken Arjantinliler 2 3 katı uçakla ancak 180 sorti yapabilmişlerdir (Akad, 2011: 587).

Arjantin Donanması hava birliği içerisinde sadece Süper Etendart ve Exocet'ler gemilere saldırı yapmak için uygun bir kombinasyona sahipti. Ancak Super Etendard pilotlarının yeterli uçuş tecrübesi bulunmamaktadır. Teknik sebepler yüzünden Arjantin hava kuvvetleri ve Arjantin donanması hava birliği'nin ortak bir harekatta bulunması mümkün olmamıştır. Hava kuvvetlerinin sahip olduğu Dagger'lar Super Etendard'ların gizlilik halini bozacak bir durum yaratacağından Arjantin hava kuvvetleri, Donanmanın Exocet taşıyan Super Etendard'larına eskortluk edememiştir (Colombo, 1984:17; Boyce, 2005:74).

Arjantin donanması, ABD, İngiltere, Batı Almanya'dan alınan modern gemi ve deniz altılardan oluşmaktaydı. Ancak General Belgrano kruvazörünün batırılmasının ardından bu gemiler savaş dışı kalmışlardır (Ganley ve Ganley, 1984:9). Sovyet Amiral Uskov; uçak gemilerinin savaş sırasındaki bütünleyici rolüne değinmiştir. Uskov'a göre; eğer Arjantin hava kuvvetleri menzilini arttırmak için uçak gemisini kullanabilseydi, daha az uçak kaybı yaşayabilirdi. SSCB yorumcularına göre; Falkland Savaşı, karadan havalanan uçakların deniz hedeflerine karşı olan önemini göstermiştir (Papworth, 1985:55).

Sea Harrier'lerin Arjantin Skyhawk'lerine karşı daha donanımlı olduğu da bu savaşta görülmüştür. Manevra kabiliyeti konusunda Harrier'lerin havada ani fren yapabilmesi pozisyonunu hızlıca değiştirmesine olanak sağlamıştır, bu da Harrier'lara ciddi avantaj sağlamıştır (Papworth 1985:56) Harrier'ler hiç kayıp vermeden Sidewinder füzeleriyle 23 Arjantin uçağı dşrebilmişlerdir (Akad, 2011: 586). Sea Harrier'lerin yakın hava savunma bölgesindeki ağır yüklü saldırı uçaklarına karşı etkili olduğu da gözlemlenmiştir (Papworth, 1985: 56).

Arjantin hava kuvvetlerinin Arjantin'deki üslerden kalkıyor olması, ağır yüklü saldırı uçaklarını maksimum menzilinde görev yapmaya zorlamıştır. Bu da hedef seçimini zorlaştırmıştır. Yakıt sıkıntısı sebebiyle bölgede geçirilen srenin kısalması kullanabilecekleri taktikleri azaltmıştır. Arjantin pilotları, düşman radarlarına yakalanmamak amacıyla radarlarında ilk görülen düşman gemisine saldırmak zorunda

kalmışlardır (Puche, 1988:26-29). 1983 yılında hazırlanan bir raporda Arjantin'in neredeyse hiç elektronik harp kabiliyeti bulunmadığı ve bu sebeple Londra'nın görev gücüyle iletişimde hiçbir problem yaşamadığı belirtilmiştir (Ganley ve Ganley, 1984:44).

Arjantin gibi ülkelerin ordularının genel problemi, teknolojik ekipmanlara ulaşmaktan ziyade temel eğitimlerini ve yeteneklerini savaş esnasında uygulayamamaları gibi gözükmetedir (Ganley ve Ganley, 1984:22-23).

3.2. FALKLAND SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

Arjantin askeri yetkilileri 15 Haziran'da yaptıkları toplantıda İngiltere ile olan ilişkilerin geleceği konusunda görüşmüş, esir askerlerin ülkeye geri dönmesi, ateşkes ve Komutan Leopoldo Galtieri'nin durumu hakkında toplantılar yapmışlardır. Bu toplantıların sonucunda Komutan Galtieri istifa etmiştir. Komutan Nicolaidese, 1983 yılında yapılacak seçimlere kadar ordunun başına getirilmiştir (Freedman ve Gamba-Stonehouse, 2014:411).

Savaşın ardından kayıplarla ilgili farklı bilgiler ortaya çıkmıştır. İngiliz kaynaklarına göre; *HMS Sheffield*, *HMS Ardent*, *HMS Antelope*, *HMS Coventry*, *Atlantic Conveyor* ve *Sir Galahad* batmış ve üç başka geminin de zarar gördüğü belirtilmiştir. Ancak Arjantin kaynakları bu sayının daha fazla olduğunu belirtmektedir. 9 geminin tamamen battığı ya da savaş dışı kaldığı, 12 geminin ciddi hasar aldığı, 11 geminin de küçük zarar aldığı belirtmiştir. Arjantin'in kayıpları ise 1 kruvazör, 1 nakliye gemisi, 1 deniz altı ve başka 5 geminin battığı ya da savaş dışı kaldığı belirtilmiştir. Ölü sayılarında bazı farklılıklar bulunsada Falkland Savaşı sırasında 255 İngiliz askeri ölmüş, 777 İngiliz askeri yaralanmıştır. 635 Arjantin askeri ölmüş, 1068 Arjantin askeri yaralanmıştır. 3 sivil yaşamını kaybetmiştir. İngiliz hükümeti Falkland operasyonu için 700 milyon pound, savaşta kaybedilen uçak ve gemiler için de 900 milyon pound harcamıştır. Resmi olmayan kaynaklara göre ise adaların 4 yıllık maliyeti 2 milyar pound'un üzerindedir (Puche 1988:36-39, Zarza, 2010:21).

Uluslararası Kızılhaç Komitesi, savaş sonrası esirlerin durumunu yakından takip etmiştir. Uluslararası çatışmalarda kurbanları koruma görevi olan komite, Mayıs ve Haziran ayları arasında İngiliz askerlerince esir alınmış 11.000 Arjantin askerini III.Cenevre Sözleşmesi kapsamı gereğince takip etmiş ve raporları yetkililerle paylaşmıştır. Esirlerin serbest bırakılışını gözetleme görevini de bu komite üstlenmiştir. Bu komite, 1991 yılında mezarları adada bulunan Arjantinli askerlerin akrabalarının Adalara yaptığı ziyareti de organize etmiştir⁷¹.

İngiltere, savaştan sonra adalardaki askeri varlığını güçlendirme kararı almıştır. Arjantin bu durumu protesto etmiş ve İngiltere'yi Güney Atlantik'i silahlandırmakla suçlamıştır. İngiltere, 1982 yılına kadar temel eğitim ve sağlık gibi konularda Arjantin'e bağımlı bir durumda olan adalara olan ilgisini savaşın ardından arttırmış ve ekonomik kaynaklardan faydalanmak üzere geliştirmiştir (Gamba-Stonehouse, 1989:105-106).

Falkland Savaşı, ABD'nin Latin Amerika'daki etkinliğini de azaltmıştır. Savaşta İngiltere'nin tarafını tutması ve Rio Antlaşmasına uymaması gibi sebepler Amerikan'ın Latin Amerika politikasını olumsuz etkilemiştir. Ancak bölgedeki etkisini tekrar kazanmak için adaların egemenliğiyle ilgili yapılan BM toplantılarında Arjantin lehine oy kullanmaya başlamıştır. Çünkü Latin Amerika devletlerinin desteği olmadan kaçak göçler ve uyuşturucu trafiği ile başa çıkılması mümkün değildi (Gamba-Stonehouse, 1989: 110-111).

Falkland Savaşı, Sovyetler Birliği tarafından da yakından takip edilmiştir. Deniz teorisyenlerinden olan Admiral Stalbo, bu olayın denizcilik tarihini etkileyecek kadar önemli bir olay olduğunu belirtmiştir. Sovyet donanması ile Kraliyet donanması arasındaki benzerliğin bu savaşın takibini önemli kıldığını söyleyebiliriz (Papworth, 1985:53). Arjantin birlikleri, işgal günlerinde adaların ıssız bölgelerine 25.000 kadar kara mayını yerleştirmişti. Savaşın ardından temizlenmesi için iki ülke tarafından ortak çalışmalar yapılsa da halen tam anlamıyla temizlenememiştir⁷² (Berlinski, 2006:181).

⁷¹ <https://www.icrc.org/en/document/falklands-malvinas-icrcs-role-30-years> ET: 26.02.2019

⁷² <https://www.standard.co.uk/news/world/meet-the-team-who-cleared-20000-land-mines-from-the-falklands-in-two-years-a3720771.html> ET:26.02.2019

3.2.1. Yenilginin Arjantin'deki Etkileri

Falkland yenilgisi, Arjantin'in demokratik bir yönetime geçmesini sağlamıştır. 1983 yılında yapılan seçimlerde Radikal Parti'nin lideri Raul Alfonsin, rakibi İtalo Luder'a karşı %50,5 oy olarak galip gelmiştir (Hedges, 2011:245). Raul Alfonsin'in dış politika hedefleri şunlar olmuştur; şili ile olan Beagle krizi'ni     me ulaştırmak, Falkland Adalarının egemenlik meselesini İngiltere'yle görüşmeye devam etmek ve İngiltere'nin bölgede kalıcı askeri güç oluşturmasını engellemek, ülkesindeki uluslararası hukuk ilkelerini güçlendirerek anlaşmazlıkları barışıl bir şekilde    meye çalışmak. Arjantin ekonomisini ileriye taşımak için sanayileşmiş ülkelerle iyi ilişkiler kurmayı hedeflemiştir. Alfonsin, aynı zamanda komşu ülkelerle iyi geçinerek Güney Amerika'yı doğu-batı çatışmalarından uzak  zg r bir bölge haline getirmeyi amaçlamıştır (Gamba-Stonehouse, 1989:114). Bu politikaların bir sonucu olarak 1983'de şili ile olan krizde de bir uzlaşmaya varılmıştır. Alfonsin, Vatikan'ın     m önerisini bir referandum sonucunda kabul etmiştir (Lanker, 1991:71).

Falkland yenilgisi, Arjantin'de büyük bir dış borç krizinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1982-1985 yılları arasında devalüasyonlar ve b   e açıkları yaşanmış, enflasyon gittikçe yükselmiştir (Arıbaş, 2009: 107-108). Raul Alfonsin'in en büyük başarısı; Kirli savaş döneminde yapılan insan hakları ihlallerini araştırmak için CONADEP'i kurmasıdır. Aynı zamanda ABD tarafından arşivlerinde bulunan binlerce belge de 2000 yılından itibaren kamuoyuna sunulmuřtur⁷³.

Arjantin, Falkland yenilgisinin ardından SSCB tarafından desteklenmeye başlamıştır. Güney Atlantik'in silahsızlandırılması ve ekonomik iş birliği için Arjantin, SSCB ve Bulgaristan arasında 1986 yılında ortak bir anlaşma imzalanmıştır (Gamba-Stonehouse 1989:119). Arjantin'in Falkland yenilgisine rağmen adalar üzerindeki egemenlik iddialarını bugün de devam ettirmektedir. Yönetim şekli federal cumhuriyet olan Arjantin'in, 1994 yılı anayasasına adalarla ilgili bir madde eklenmiştir⁷⁴.

⁷³ <http://icontherecord.tumblr.com> ET: 17.11.2018.

⁷⁴ Anayasanın tam metnine Arjantin Adalet ve İnsan Hakları Bakanlığı web sitesinden ulaşılabilir. <http://www.biblioteca.jus.gov.ar/argentina-constitution.pdf> ET: 10.12:2018

“Arjantin Devleti, ulusal toprakların tamamlayıcı birer parçasını teşkil etmeleri itibariyle, Malvinas, Güney Georgias, Güney Sandwich Adaları ile bu adalara ait deniz sahaları üzerindeki yasal ve zamana bağlı olmayan egemenliğini tasdik eder. Adı geçen bölgelerin geri alınması ve uluslararası hukuk prensiplerine uygun olarak; yöre sakinlerinin yaşam tarzına saygı göstermek şartıyla, egemenliğin tamamıyla işlerlik kazanması Arjantin ulusunun vazgeçilmez ve kalıcı bir amacını teşkil etmektedir.” (Kutlu, 2004: 374; Zarza, 2010:39).

Bu anayasa maddesi, Arjantin’in hak iddialarını tekrar askeri güç kullanarak aramayacağını göstermektedir.

3.2.2. Zaferin İngiltere’deki Etkileri

Margaret Thatcher, Falkland Savaşında aldığı zafer sayesinde 1983 yılı genel seçimlerini tekrar kazanmış ve parlamentodaki gücünü arttırmıştır (Blundell, 2008:114). Bruni’ye göre; eğer Falkland Savaşı, İngiltere’nin Falkland sorununu yönetme konusundaki liderlik eksikliğinden doğduysa, Thatcher’in savaşı kontrol altına almak için aldığı hızlı ve kesin kararlar İngiltere’nin zaferini ve Thatcher’ın sonraki yıllarda hükümet içerisindeki yerini sağlama almasına yardımcı olmuştur (Bruni 2018:169-170). Ancak İngiliz yazar Anthony Barnett’e göre ise Margaret Thatcher popülaritesine arttırmak ve seçimi kazanmak için adalıların isteklerini kendi çıkarları doğrultusunda kullanmış gibi görünmekteydi (Bellot, 2013: 22).

İngiliz istihbarat birimlerinin, Arjantin’in işgalini öngörememiş olmaları İngiliz istihbaratının ve aynı zamanda Margaret Thatcher’ın hatası olarak görülmüştür. Haberleşme karargâhı, Arjantin’in dinleme verilerine bilgisayar kodlarını kıramadığından erişememiştir. İngiltere’nin Güney Amerika’daki maliyetlerini kırmak için istihbarat faaliyetlerini azalttığı bilinmektedir. Yine de bu durum ülkedeki istihbarat zafiyetini gösteren bir durum olmuştur (Ganley ve Ganley, 1984:28-30; Andarcia 1985:16).

Tüm Arjantin hükümetlerinin Malvinas’ın egemenliğini dış politikalarının birinci meselesi yapmış olmalarına rağmen İngiliz hükümetlerinin konuyla yeteri kadar ilgilenmemeleri eleştirilerden bir tanesi olmuştur (Gustafson, 1988: 124). Ancak Falkland zaferinden sonra 1983 yılında gelen özel düzenleme ile tüm Falklandlılar İngiliz vatandaşı olarak kabul edilebilmiştir (Dixon, 1983:163). 2002 yılında ise

“Britanya Denizaşırı Bölgeler Kanunu” ile tüm deniz aşırı bölgeler vatandaşı olanlar tam İngiliz vatandaşlığına kabul edilmiştir⁷⁵.

İngiltere’deki kamuoyunun Falkland Savaşı’na verdiği tepkiler anketlerle ölçülmekteydi. İngiltere genelindeki 53 farklı bölgede savaşın ilk haftasında 18 yaşın üzerinde olan toplam 1018 kişi ile yüz yüze ve telefonla, anket yapılmıştır. Bu anketler, *The Economist* dergisi ile *BBC Panorama* adlı televizyon programı için yaptırılmıştı⁷⁶ (Dillon, 1989:113).

Farklı tarihlerde farklı sorularla aynı 1018 kişi içerisinde seçilen gruplarla anketler farklı günlerde tekrarlanmıştır. 14 Nisan’da yapılan ankete *hükümetin ülkeyi yönetme şeklinden memnun musunuz* sorusuna %34 memnunsunuz, %58 memnun değilim cevabı verilmiştir. Yine aynı tarihte yapılan başka bir soruda *Thatcher’in başbakanlığından memnun musunuz* sorusu yer almıştır. Bu sorunun cevabı %40 memnun, %54’ü memnun değildir olmuştur.

İngiltere’nin karşılaştığı en büyük sorun hangisidir sorusuna 14 Nisan tarihinde verilen cevaplar %39 Falkland, %39 İşsizlik derken, 3-5 Mayıs tarihinde aynı soruya verilen cevaplar %61 Falkland, %25 İşsizlik olarak değişmiştir. Bu değişimin sebebi, 4 Mayıs’ta HMS Sheffield’in vurulmasıdır.

14 Nisan’da yapılan başka bir ankette *hükümetin Arjantin ile olan diplomatik ilişkileri kesmesi gerektiğini düşünüyor musunuz* sorusuna %71 evet, %22 ise hayır cevabı verilmiştir. Aynı tarihte yapılan başka bir soruda *İngiltere’nin önlem olarak Arjantin mal varlıklarını dondurmali mı* sorusuna %82 evet, %11 hayır cevabı verilmiştir. Başka bir soruda *İngiltere’nin Arjantin’e karşı nükleer silah kullanıp kullanmaması gerektiği* sorulmuştur. Yanıtlar, %93 hayır %5 evettir.

Bu tarihlerdeki değişimlerin sebebi, krizin artık bir savaşa dönüşmesidir. 14 Nisan’da arabuluculuk çalışmalarının işe yarayacağı düşünülmektedir. 23-24 Nisan tarihleri ise arabuluculuk çalışmalarının başarısız ilerlemesinin duyurulduğu günlerdir.

⁷⁵ <https://www.gov.uk/types-of-british-nationality/british-overseas-territories-citizen> ET: 26.12.2018

⁷⁶ Anket: <https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/falklands-war-panel-survey> ET: 13.03.2019

Bilindiği üzere Amerika 30 Nisan'da tarafsızlığını bırakıp İngiltere'yi desteklemeye başlamıştır. 3-5 Mayıs tarihleri ise sırasıyla Belgrano kruvazörünün battığı ve HMS Sheffield'in vurulduğu günlerdir. İki tarafta da can kayıpları yaşanmıştır. Bu sebeple gerginlik artmış, oranlar değişmiştir.

İngiltere önlem olarak Falkland Adaları yönetimini BM'e devretmeli mi?

	14 Nisan 1982	23-24 Nisan 1982	3-5 Mayıs 1982
Evet	%45	%40	%49
Hayır	%42	%50	%41
Kararsız	%13	%10	%10

İngiltere Arjantin'in kara ve deniz askeri üslerini bombalamalı mı?

	14 Nisan 1982	23-24 Nisan 1982	3-5 Mayıs 1982
Evet	%28	%33	%38
Hayır	%63	%58	%57

Eğer İngiliz hükümeti uzun vadede Falkland Adalarından vazgeçmeye niyetliyse savaşa gitmenin yanlış olduğu konusunda hem fikir misiniz?

	21-23 Haziran
Katılıyorum, savaşa gitmek yanlıştı	%56
Katılmıyorum, savaşa gitmek yanlış değildi	%41

250 İngiliz askerinin hayatını kaybettiği ve savaşın yaklaşık olarak £1.000.000.000'e mal olduğu söyleniyor. Bunlar göz önüne alındığında İngiltere'nin görev gücü gönderip göndermemesi gerektiği hakkında ne düşünüyorsunuz?

	21-23 Haziran
Göndermeliydi	%76
Göndermemeliydi	%22

Savaşın ilk günlerindeki sonuçlara bakıldığında Thatcher hükümetinin ülkeyi yönetmedeki başarısızlığı görülebilmektedir. Halkın yarısı mevcut hükümetin ülkeyi yönetme şeklinden memnun değildir. Ancak ilerleyen günlerde değişen anket sonuçlarına bakıldığında hükümete karşı duyulan hoşnutsuzluğun azalmakta olduğu görülmektedir, bu tarihten sonra halkın öfkesi Arjantin'in güç kullanımına ve savaşan birliklerine yönelmiştir.

3.2.3. Diplomatik İlişkilerin Yeniden Kurulması

Savaşın ardından iki ülke arasındaki ilişkiler uzun bir süre düzelememiştir. Diplomatik görüşmeler 1990'ların başına kadar İsviçre ve Brezilya'nın kontrolü altında sürdürülmüştür. İsviçre, Arjantin'deki İngiliz çıkarlarını temsil ederken, Brezilya, İngiltere'deki Arjantin çıkarlarını temsil etmiştir (Evans, 1991: 474; Corbacho, 2008: 371-318).

Arjantin devlet başkanı Alfonsin, İngiltere'nin istemesi halinde Falkland Adaları'nın egemenliğini üstlenerek yönetimini hemen kiralayabileceklerini belirtmiştir. Alfonsin, savaştan kalan düşmanlıkların sona erdiğini resmen ilan etmemiştir. Ancak daha önceki yönetimin izlediği güç kullanımına yeniden başvurmayacağını, egemenlik iddialarını uluslararası arenada aramaya devam edeceğini belirtmiştir. Arjantin hükümetinin adalar konusundaki politikasının, çeşitli diplomatik yollarla İngiltere'yi diplomatik masaya oturtmak olacağını duyurmuş, İngiliz parlamentosunda, muhalefetle ortak çalışacağını dile getirmiştir (Corbacho, 2008: 315).

Arjantin, Falkland yenilgisine rağmen adalar üzerindeki egemenlik iddialarını ısrarla devam ettirmiştir. Bu durumda iki ülke de diplomatik ilişkilerin yeniden kurulması konusunda ısrarcıdır. İngiltere, adaların egemenlik meselesini dahil etmeden, diplomatik ve ekonomik ilişkileri yeniden başlatmak istemiştir. 1984 yılında İsviçre'de yapılan görüşmeler, Arjantin'in egemenlik meselesini dahil etmek istemesi ancak İngiltere'nin buna karşı çıkması sebebiyle başarısız olmuştur. 1986 yılında iki ülke arasında bir balıkçılık krizi yaşanmıştır. Arjantin, tartışmalı bölgede Sovyet ve Bulgar balıkçılarına avlanma izni vermiştir. Bu durum Güney Atlantik'te ABD'nin arabuluculuk yaptığı yeni bir krize neden olmuştur. 3 yıl süren görüşmeler sonucunda, Arjantin, egemenlik meselesini dahil etmeden diplomatik görüşmelerin yeniden başlatılmasını kabul edilmiştir. İngiltere ise kazandığı zafere rağmen Falkland anlaşmazlığının silahlarla çözülemediğini kabul etmiştir (Corbacho, 2008: 313-314). Bu duruma bakıldığında iki tarafın savaştan önceki duruma dönmeyi kabul ettiği çıkarımı yapılabilir.

Arjantin hükümeti 1984 yılında bir çözüm önerisinde bulunmuştur. Adaları çevreleyen güvenlik alanının kaldırılması ve adalardaki İngiliz askerlerinin sayısının azaltılması ya da yerlerine BM askerlerinin getirilmesi gibi istekler sıralanmıştır. Bunların sağlanması karşılığında Arjantin tarafının düşmanlıkları resmen bitireceği ve diplomatik ilişkilerin yeniden başlatılacağı belirtilmiştir. İngiltere başbakanı Thatcher, her ne kadar Arjantinle olan ilişkilerini düzeltmek istese de Arjantin için ön şart olan Adaların egemenliğinin tartışılmasını kabul etmemiştir. Bu öneri sonunda sadece savaşta ölen askerlerin bedenlerinin geri gönderilmesi konusunda bir antlaşma sağlanabilmiştir (Corbacho, 2008:316; Donaghy, 2014: 221).

Anlaşmazlığa rağmen bölgenin ekonomik önemi iki ülkeyi iş birliğine mecbur etmiştir. 1990’larda Güney Atlantik’te petrol arama faaliyeti gösteren 600’ün üzerinde platform bulunmaktadır. Bu bölgeden dünya üzerinde çıkartılan petrolün %22’si çıkarılmaktadır. Afrika’da Nijerya, Kongo, Angola gibi ülkeler kıta sahanlığından çıkartırken Amerika kıtasında, Brezilya denizden, Arjantin ve Uruguay ise Macellan Boğazı ağzından ve Patagonya kıyılarından çıkartıyordu. Falkland Adaları’nın doğusunda ve Güney Georgia ile Antarktika’da ise ciddi petrol rezervleri olduğu tahmin edilmekteydi. Ekonomik maaliyeti sebebiyle yalnızca keşiflere devam edilebilmiştir. Petrol, iki ülke arasında yeniden krize sebep olana kadar bölgedeki en önemli gelir kaynağı balıkçılık olmuştur (Gamba-Stonehouse-1989-124).

Tablo 6

1982’den Sonra Kurulan Petrol Ortaklığı

1986	Falkland Adaları hükümeti tarafından adaların çevresinde 150 millik bir balıkçılık bölgesi oluşturuldu
1993	Adaların çevresinde 200 millik bir alanı kapsana petrol arama bölgesi ilan edildi.
1995	Arjantin ve İngiltere arasında ortak bir petrol arama antlaşması imzalandı. Ancak ortak bir araştırma yapılamadı.
1996	Falkland Adaları hükümeti, bazı şirketlere petrol arama lisansı satmaya başladı.
1998	Falkland Adaları çevresinde sondaj çalışmaları başlatıldı. Ancak düşük bulunan petrol fiyatları daha fazla yatırım yapılmasına engel oldu.
2010	Falkland Adaları hükümeti, yeni petrol arama lisansları sattı. Bölgede bazı gaz ve petrol keşifleri yapıldı
2016	BM Kıta Sahanlığı Komisyonu, Falkland Adalarının Arjantin karasularında bulunduğunu belirtti. Ancak İngiltere, kararın bağlayıcı olmadığını belirtti
2016	İki ülke de petrol ve gaz keşifleri ve çıkarma faaliyetleri için iş birliği sözü verdi.

Kaynak: Livingstone, 2018:170

İngiltere hükümeti, 1 Şubat 1987’den itibaren adaların çevresinde bir balıkçılık bölgesi oluşturacağını ilan etmiştir. Bu bölgede avlanmak isteyen balıkçı gemileri para

ödeyecektir. Arjantin gemilerinin de İngiliz hükümetinden izin alması gerekmiştir. Ancak Arjantin hükümeti bu durumu protesto etmiştir (Corbacho, 2008: 322). Arjantin, 1987 yılına kadar İngiltere ile yaptığı görüşmelerde güçsüz bir tablo çizmiştir. Bunun sebebi; Raul Alfonsin'in egemenlik meselesinden ödün vermeden diplomatik ilişkileri başlatmak istemesidir (Corbacho, 2008: 323).

Carlos Menem, 1989 yılında Arjantin devlet başkanı olduğunda Adaların egemenliğini dahil etmeden İngiltere ile görüşmeyi kabul etmiştir. Londra'ya yönelik ilişkileri arttıracak olumlu adımlar atılmaya başlamıştır. 1989 yılının Ekim ayında yapılan toplantıda bir anlaşma sağlanmıştır. Buna göre savaştan kalan düşmanlık durumu resmen sona erdirilmiştir. Bazı meseleler savaştan önceki durumuna geri dönmüştür. Adaların çevresindeki koruma bölgesi kaldırılmıştır. Menem'in politikaları Arjantin'in uluslararası itibarını da güçlendirmiştir (Corbacho, 2008:335).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Falkland Adaları'nın egemenlik sorunu, 18. yüzyıldan bu yana İngiltere ve Arjantin arasındaki ilişkilerde belirleyici bir rol oynamıştır. Falkland Adaları'nın egemenliği, Arjantin için birinci dış politika sorunu iken İngiltere için aynı önemde görülmemiştir. Birleşmiş Milletler'in kurulmasından sonra Falkland Adaları bir koloni sorunu olarak ele alınmıştır ancak Adalıların İngiltere'den özgürlük talep etmemesi aksine İngiltere'ye bağlı kalmak istemeleri, yalnızca Arjantin için değil İngiltere için de zorlu bir diplomatik süreci başlatmıştır. Bu süreç 1982 yılının ilk aylarında sona ermiştir.

Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda yapılan egemenlik görüşmelerinde, İngiltere Dış İşleri Ofisi tarafından Falkland Adaları'nın egemenliğinin Arjantin'e devredilmesi ancak yönetiminin belirli bir süreliğine İngiltere'ye bırakılması yönünde bir çözüm önerisi gündeme getirilmiştir. Bu önerinin gündeme getirilme sebebi, Arjantin'in görüşmelerdeki ısrarcı tutumu ve İngiltere'nin bölgedeki ticari çıkarlarıdır denebilir. Arjantin'in iş birliği ve yardımları olmadan Adalıların kalkınamayacağı fikri de görüşmelerin sürdürülmesini sağlayan önemli bir etken olmuştur.

Petrol, iki ülke arasındaki ilişkilerin odağında yer almıştır. Falkland Adaları'nın çevresinde zengin petrol yatakları bulunması Arjantin'le iş birliği yapılmasını zorunlu kılmıştır. Çünkü Arjantin'in izni olmadan bölgede petrol arama ve çıkarma faaliyetleri gerçekleştirmek mümkün görülmemiştir. Bu sebeple egemenliğin Arjantin'e devrinin görüşmelere konu edilmesi bir iş birliği olarak yorumlanmış, Adaların yönetiminin İngiltere'de kalması da petrol yataklarına erişim konusunda İngiltere'ye garanti vermesi düşünülmüştür.

Zengin yer altı kaynakları ve Arjantin'in Adalar konusundaki ısrarı sebebiyle Falkland Adaları'nın egemenliği konusunda yapılan görüşmeler bir zorunluluk olarak sürdürülmüştür. Görüşmelerin sonlandırılması halinde 1976 yılında yönetime gelen Arjantin askeri cuntasının Falkland Adaları üzerinde güç kullanacağı düşünülmüştür. Adaların savunmasının Arjantin'e karşı güçlendirilmesi maliyetli bulunduğu görüşmelerde oyalayıcı bir politika izlenmiştir. İngiltere, Birleşmiş Milletler kararları doğrultusunda sürdürülen görüşmeleri gerginliği azaltacak bir araç olarak kullanmıştır.

Arjantin'in Falkland Adaları'nı işgal kararı almasındaki en önemli neden diplomatik sürecin başarısız olmasıdır. Arjantin'e göre; İngiliz yetkililer, diplomatik görüşmeleri yalnızca iki dönemde ciddiyetle sürdürmüştür. 1966-1967 ve 1977-1980 yılları İngiltere'nin Arjantin'le Falkland Adaları'nın egemenliği sorunu konusunda uzlaşmaya çalıştığı yıllardır. Görüşmelerin ciddiyetle sürdürüldüğü ilk dönemin sonunda Falkland Adaları'nın Arjantin'e devredilmesini istemeyen bir grup olan Falkland Lobisi ortaya çıkmıştır. İngiltere, 1968 yılından sonra Arjantin hükümetiyle yaptığı özel görüşmelere bu lobinin dahil olmasını önleyememiştir. Bu süreçte Falkland Lobisi, yalnızca İngiltere ve Arjantin arasındaki diplomatik görüşmelere engel olmamıştır aynı zamanda Falkland Adalıları ile Arjantin arasında etkili bir iletişim kurulmasına da engel olmuştur.

Arjantin ve ABD arasındaki stratejik ortaklık da adaların işgal kararının alınmasında etkili olmuştur. Arjantin cuntası, ABD'nin tarafsız kalacağını veya Arjantin'e diplomatik destek vereceğini düşünmüştür. Bu düşüncenin arkasında Monreo Doktrini ve Rio Paktı gibi bölgesel ortak savunmayı gerektiren antlaşmalar vardı. ABD dış işleri bakanı Haig'in arabuluculuk çalışmaları, Arjantin tarafından önemli bir destek olarak görülmüş olsa da Komutan Galtieri'nin 502 sayılı BM kararına uymaması sebebiyle başarısız olmuştur. Ancak ABD Savunma bakanı Caspar Weinberger'in, Falkland Adaları'nın işgal edildiği öğrenildikten hemen sonra İngiltere'ye istihbarat akışını sağlamaya başlaması önemli bir noktadır. Bu da Amerikan arabuluculuğunun tarafsızlığını tartışmaya açmaktadır.

Latin Amerika ülkeleri, Arjantin'in adalar üzerindeki egemenlik iddialarını desteklemişlerdir. Ancak İngiliz idaresinde bulunan bir toprak parçasında güç kullanılması Arjantin'e destek vermelerini engellemiştir. Arjantin'in güç kullanımına destek verilmesinin kıtadaki diğer anlaşmazlıkları alevlendireceği düşünülmüştür. Aynı zamanda daha çok ekonomik iş birliğine yönelik yapılan bölgesel antlaşmaların büyük çaplı bir krize engel olamayacağı ya da barışçıl bir çözüm sağlayamayacağı da görülmüştür.

Anlaşmazlığın savaşa dönüşmesinin birden çok sebebi bulunmaktadır. İngiltere hükümetinin görüşmelerde izlediği başarısız Falkland politikası bunlardan

biridir. Bu başarısızlık Falkland Adaları'nın işgal edilmesinin nedenlerinden biridir. İngiltere başbakanı Margaret Thatcher'ın kriz yönetimi ise bu başarısızlığı bir zafere dönüştürmüştür. Ülke içerisinde ekonomik sorunlarla boğuşan Thatcher, zaferin ardından iktidarını sağlamlaştırmış ve sonraki adımlarda Falkland zaferinin etkisinden faydalanmıştır. İngiltere, 1982 yılından sonra egemenlik konusunu tekrar tartışmaya açmamıştır. Ancak Arjantin, Falkland Adaları üzerindeki egemenlik iddialarını bugün de sürdürmeye devam etmektedir. İki ülke arasındaki görüşmeler, ekonomik iş birliği ve Adalıların gelişimi kapsamında sürdürülmektedir. Farklı zamanlarda alevlenen tartışmaların genel sebebi bölgedeki yer altı kaynaklarının çıkarılması ve İngiltere'nin ve Falkland Adaları hükümetinin Arjantin'in komşularıyla kurduğu ilişkiler olmuştur.

Son olarak iki ülkeye de ciddi kayıplar yaşatan Falkland Savaşı, anlaşmazlığı çözememiştir. Arjantin hükümetleri Adalar üzerindeki egemenlik iddialarını sürdürecekse Arjantin ekonomisini ve Arjantin vatandaşlığını Adalılar için daha cazip bir duruma getirmeleri gerekmektedir. Çünkü anlaşmazlığın çözümü için Adalıların görüşmelere katılması gereklidir. Bu da ancak Adalıların Arjantin'le yakınlaşmasıyla sağlanabilir. Bugün İngiltere oldukça zorlu bir sürecin içerisinde olsa da Adalılar İngiliz idaresinde kalmaya devam etmek istemektedir. Ancak Brexit süreci Adaların ekonomisine zarar verecek gibi görünmektedir. Bu yeni dönemde Arjantin ve İngiltere'nin ortaklığında Falkland Adaları'na özel bir statü belirlenerek hem ekonomik iş birliği sağlanabilir hem de iki ülkenin ve Adalıların istekleri doğrultusunda bir anlaşmaya varılabilir.

EKLER

(EK-1)

Şekil 9 Malvinas Adaları (İspanyolca İsimleriyle)

Kaynak:https://en.wikipedia.org/wiki/Falkland_Islands_sovereignty_dispute

(EK-2)

Şekil 10 Emilio Masera, Jorge Videla, Orlando Agosti

Kaynak: <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/top-secret-files-shed-new-light-on-argentina-s-dirty-war-8923307.html>

(EK-3)

Şekil 11 Jorge Anaya, Leopoldo Galtieri, Lami Dozo

Kaynak: <https://en.mercopress.com/2017/02/04/lami-dozo-head-of-the-argentine-air-force-in-the-1982-conflict-has-died>

(EK-4)

Şekil 12 Ronald Reagan ve Margaret Thatcher

Kaynak:<https://www.dailymail.co.uk/news/article-2165945/Not-neutral-Ronald-Reagan-secret-plans-loan-U-S-warship-Britain-aircraft-carrier-lost-Falklands-War.html>

(EK-5)

Şekil 13 Cumhuriyet, 26 Nisan 1982

(EK-6)

Beklenen mucize gerçekleşmedi

İngiliz jetlerinin kalkışlarıyla önce karanlıkta çadırlardan fırlayan Ar- jantin uçakları müfrezeleri, topçılarını başına kadar leşten çoktan geçmişti. Hedeflerini önceden belirlenmiş olan İngiliz pilotları, bir anda sıkıştı ve yeniden karanlığa karıştılar.

Arjantin'in şartlı asker çekme teklifini reddeden İngiltere, Falkland'da havaalanını bombaladı

Doğan ULUÇ Buenos Aires'ten, **Nuyan Yiğit** Londra'dan bildiriyor

İngilizler baskın yaptı

● İngiliz uçak gemilerinden havalanan dikey kalkışlı "Harrier"ler ile Ascension üssünden kalkan "Vulcan" savaş uçakları 450 kiloluk bombalarla Port Stanley Havaalanı'nı kullanılmaz hale getirdiler. Ve çok sayıda Arjantin jetini tahrip ettiler

Çökten ölmek ehtil olan İngiliz uçakları, Arjantin pilotlarını da gafil avladı. Saldırıdan sonra sağ kalan uçaklarını piste düştü çeken Arjantinli pilotlar, gözyaşlarını tutamadılar.

● Arjantin 2 İngiliz savaş uçağının düşürüldüğünü bir pilotun sağ olarak ele geçirildiğini duyururken, İngiltere hiçbir kayıp vermediklerini öne sürdü.

● Arjantin askeri yöneticileri, İngiliz saldırısının "ulusal morali bozucu" nitelikte olduğunu gerekçesiyle Arjantin kamuoyuna duyurulmasını yasakladı... (Yazın 12. Sayfada)

Şekil 14 Hürriyet, 2 Mayıs 1982

(EK-7)

Şekil 15 Günaydın, 8 Mayıs 1982

103

KAYNAKÇA

- Acevedo, D. E. (1984). The U.S. Measures Against Argentina Resulting from the Malvinas Conflict. *The American Journal of International Law*, 78(2), 323-344. <https://doi.org/10.2307/2202279>
- Akad, M. T. (2011). *20. Yüzyıl Savaşları ve 21. Yüzyılın Başında Yakın Tarihin Savaşlarına Bakış*. İstanbul: Kastaş Yayınevi.
- Akdağ, İ. (2006). *Civilian-Military Relations in The Argentinean Democratization (1983-1995)* Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Andarcia, L. (1985). *Falkland's War: Strategic, Intelligence and Diplomatic Failures* (US Army War College). <http://www.dtic.mil/docs/citations/ADA157369>
- Anderson, D. (2002). *The Falklands War 1982*. Oxford: Osprey.
- Arıbaş, K. (2009). *Hispanya: Siyasi Coğrafya*. Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Armaoglu, F. (2010). *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, 1914-1995*. İstanbul: Alkim Yayınevi.
- Armaoglu, F. H. (1997). *19. Yüzyıl Siyasî Tarihi (1789-1914)*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Arquilla, J., & Rasmussen, M. M. (2001). The Origins of the South Atlantic War. *Journal of Latin American Studies*, 33(4), 739-775.
- Badsey, Stephen., Havers, R. P. W., & Grove, M. J. (2005). *The Falklands Conflict Twenty Years On: Lessons For The Future*. Routledge.
- Bahbah, B. (1986). Israel's Military Relationship with Ecuador and Argentina. *Journal of Palestine Studies*, 15(2), 76-101. <https://doi.org/10.2307/2536828>
- Bellot, A. (2013). *The Malvinas/Falklands War (1982): Pacific Solutions for an Atlantic Conflict*. 10. <https://doi.org/10.1344/co20131020-30>
- Berlinski, C. (2006). *There Is No Alternative: Why Margaret Thatcher Matters*. Basic Books.
- Bernadou, E. (1997). *Was the Invasion of the Falkland Islands A Correct Political Decision by Argentina*. US Army War College.
- Black, J. (2004). *Britain Since The Seventies: Politics and Society in The Consumer Age*. London: Reaktion Books.
- Black, J. (2006). *A Military History of Britain: From 1775 to The Present*. Westport, Conn.: Praeger Security International.
- Blundell, J. (2008). *Margaret Thatcher: A Portrait of the Iron Lady*. New York, NY: Algora.

- Bluth, C. (1987). The British Resort to Force in the Falklands/Malvinas Conflict 1982: International Law and Just War Theory. *Journal of Peace Research*, 24(1), 5-20.
- Bluth, C. (1992). Anglo-American Relations and the Falklands Conflict. İçinde A. Danchev (Ed.), *International Perspectives on the Falkland Conflict*. Macmillan Press.
- Boyce, D. G. (2005). *The Falklands War*. New York: Palgrave Macmillan.
- Bruni, D. M. (2018). *The British Political Parties And The Falklands War*. Palgrave Macmillan.
- Chasteen, J. C. (2011). *Latin Amerika Tarihi: Kanla ve Ateşle Yoğrulmuş Toprakların Öyküsü*. Say Yayınları.
- Chehabi, H. E. (1985). Self-Determination, Territorial Integrity and the Falkland Islands *Political Science Quarterly*, 100(2), 215-225. <https://doi.org/10.2307/2150653>
- Chou, A. M. (2000). *Between Wishes and Interests: Britain's Policy Preferences On The Issue of The Falkland Islands, 1966-68*.
- Colombo, J. L. (1984). "Super Etendard" Naval Aircraft Operations During The Malvinas War. *Naval War College Review*, 37(3), 12-22.
- Connell-Smith, G. (1982). The OAS and the Falklands Conflict. *The World Today*, 38(9), 340-347.
- Corbacho, A.L. (2008). Prenegotiation and Mediation: Anglo-Argentine Diplomacy After the Falklands/Malvinas War, 1983–1989 *International Negotiation* 13 (2008) 311–339.
- Delgado, J. Antonio. (1995). *A Cartographic View Of The Falkland Malvinas Sovereignty Problem* (University of Texas at Arlington).
- Dickens, P. D. (1929). The Falkland Islands Dispute Between the United States and Argentina. *The Hispanic American Historical Review*, 9(4), 471-487. <https://doi.org/10.2307/2506754>
- Dillon, G. M. (1989). *The Falklands, Politics, And War*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Macmillan.
- Dixon, D. (1983). Thatcher's People: The British Nationality Act 1981. *Journal of Law and Society*, 10(2), 161-180. <https://doi.org/10.2307/1410230>

- Donaghy, A. (2014). *The British government and the Falkland Islands*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Dunnett, D. (1983). Self-Determination and the Falklands. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 59(3), 415-428. <https://doi.org/10.2307/2618795>
- Ellerby, C. R. (1990). *British Interests in The Falkland Islands: Economic Development, the Falkland Lobby And The Sovereignty Dispute, 1945 to 1989* (University of Oxford).
- Ellerby, C. R. (1992). The Role of The Falkland Lobby 1968-1990. İçinde A. Danchev (Ed.), *International Perspectives on the Falkland Conflict*. Macmillan Press.
- Evans, M. (1991). The Restoration of Diplomatic Relations Between Argentina and the United Kingdom. *The International and Comparative Law Quarterly*, 40(2), 473-482.
- Feldman, D. L. (1985). The United States Role in the Malvinas Crisis, 1982: Misguidance and Misperception in Argentina's Decision to Go to War. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 27(2), 1-22. <https://doi.org/10.2307/165715>
- Fernandez, S. (2002). *Malvinas 1982: Symmetrical Misunderstandings and Overreactions Lead the Way to War*. U.S. Army War College.
- Ferro, M. (2002). *Sömürgecilik Tarihi: Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Kadar 13.-20. Yüzyıl*. İmge Kitabevi.
- Finlan, A. (2004). *The Royal Navy in the Falklands Conflict and the Gulf War: Culture and Strategy*. London: Frank Cass.
- Freedman, L. (1992). The Falklands War and the Concept of Escalation. İçinde A. Danchev (Ed.), *International Perspectives on the Falklands Conflict A Matter of Life and Death*. St Martin's Press.
- _____ (2005b). *The Official History of the Falklands Campaign, Volume 2: War and Diplomacy*. <https://doi.org/10.4324/9780203507858>
- _____ (2005c). The Impact of the Falklands Conflict on International Affairs. İçinde Stephen. Badsey, R. Havers, & M. Grove (Ed.), *The Falklands Conflict Conflict Twenty Years On Lessons for the Future*. New York: Frank Cass.
- Freedman, L., & Gamba-Stonehouse, V. (2014). *Signals of War: The Falklands Conflict of 1982*. Princeton University Press.

- Freedman, L., (2005a). *The Official History of the Falklands Campaign, Volume 1*. Routledge.
- Fremont-Barnes, G. (2012). *Ground Operations in the South Atlantic*. London: Osprey Publishing.
- Gamba-Stonehouse, V. (1989). *Strategy In The Southern Ocean: A South American View*. <http://catalog.hathitrust.org/api/volumes/oclc/202633378.html>
- _____. (1992). International and Inter-Agency Misperceptions in the Falklands. İçinde A. Danchev (Ed.), *International Perspectives on the Falklands Conflict A Matter of Life and Death*. St Martin's Press.
- Ganley G.D. ve Ganley O.H. (1984). *Unexpected War in The Information Age. Communications and Information in the Falklands Conflict*, Center for Information Policy Research, Harvard University.
- Gompert, D. C., Binnendijk, H., & Lin, B. (2014). Argentina's Invasion of the Falklands (Malvinas), 1982. İçinde *What America and China Can Learn. Blunders, Blunders, and Wars*, s.151-160. <http://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt1287m9t.20>
- Gough, B. M. (1990). The British Reoccupation and Colonization of the Falkland Islands or Malvinas, 1832-1843. *Albion: A Quarterly Journal Concerned with British Studies*, 22(2), 261-287. <https://doi.org/10.2307/4049600>
- Greig, D.W (1983), Sovereignty and the Falkland Islands Crisis, *Australian Year Book of International Law*, Vol. 8, ss. 20–70.
- Gustafson, L. S. (1988). *The Sovereignty Dispute over the Falkland (Malvinas) Islands*. Oxford University Press.
- Güler, B. A., Karahanoğulları, O., Ömürgönülşen, U., Akın, Ö., & Tellal, E. (2004). *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri* (K. Karasu, Ed.). Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Arastırma ve Uygulama Merkezi.
- Hastings, M., & Jenkins, S. (1983). *The Battle for the Falklands*. London: Michael Joseph Ltd.
- Hedges, Jill. (2011). *Argentina: A Modern History*. London: I.B. Tauris.
- İnan, A. (2008). *Life and Works of Piri Reis*, Ankara: Atatürk Supreme Council for Culture, Language and History Publications of Turkish Historical Society, Serial VII-NO69.

- Kirkpatrick, J. J. (1989). My Falklands War and Theirs. *The National Interest*, (18), 11-20.
- Kotani, K. (2013). Political and Diplomatic Lessons of the Falklands War. *The National Insititute for Defence Studies*, 115-122.
- Lanker, R. G. (1991). *Competing Claims Among Argentina, Chile and Great Britain in the Antarctic: Economic and Geopolitical Undercurrents* (Naval Postgraduate School).
- Leach, H. (2005). Crisis Management and the Assembly of the Task Force. İçinde S. Badsey, R. Havers, & M. Grove (Ed.), *The Falklands Conflict Conflict Twenty Years On Lessons for the Future*. New York: Frank Cass.
- Lewis, D. K. (2003). *The History of Argentina*. Greenwood Press.
- Lisinska, M. (2019). *Argentine Foreign Policy During the Military Dictatorship, 1976-1983: Between A Nationalist and Pragmatic Approach*. Cham: Palgrave, Macmillan.
- Livingstone, G. (2018). *Britain and the Dictatorships of Argentina and Chile, 1973-1982*. Palgrave. <https://link.springer.com/openurl?genre=book&isbn=978-3-319-78291-1>
- Makin, G. A. (1983). Argentine Approaches to the Falklands/Malvinas: Was the Resort to Violence Foreseeable? *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 59(3), 391-403. <https://doi.org/10.2307/2618793>
- Martin, L. L. (1992). Institutions And Cooperation: Sanctions During The Falkland Islands Conflict. *International Security*, 16(4), 143-178. <https://doi.org/10.2307/2539190>
- Martin, R.M. (1838). *History of The British Possesions in the Indian & Atlantic Oceans*. Archive.org.
- Metford, J. C. J. (1968). Falklands or Malvinas? The Background to the Dispute. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 44(3), 463-481. <https://doi.org/10.2307/2615026>
- Middlebrook, M. (2009). *Argentine Fight For The Falklands*. Pen & Sword Military.
- Milenky, E. S. (1980). Arms Production and National Security in Argentina. *Journal of Interamerican Studies and World Affairs*, 22(3), 267-288. <https://doi.org/10.2307/165490>

- Nevins, A. Ve Commager, H.S. (2008). *ABD Tarihi*, Çev.: Halil İnalçık, Doğu Batı Yayınevi.
- Oakes, A. (2012). *Diversionary War: Domestic Unrest and International Conflict*. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/mkemal/detail.action?docID=1021179>
- Papworth, R. N. (1985). Soviet Navy Reactions to the Falkland Islands Conflict. *Naval War College Review*, 38(2), 53-72.
- Parsons, A. (1983). The Falklands Crisis in the United Nations, 31 March-14 June 1982. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)*, 59(2), 169-178.
- Pazarcı, H. (1989). *Uluslararası Hukuk Dersleri 2. Kitap*. Ankara: AÜ Siyasal Bilimler Fakültesi Yayınları.
- Postacı, A. (2012). *The Military Interventions of 1976 in Argentina and 1980 in Turkey*, Yeditepe Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul.
- Puche, L. C. R. A. (1988). *The Malvinas War From The Argentinian Viewpoint*. Pickle Partners Publishing.
- Rock, D. (2019). *British in Argentina*. Palgrave Macmillan.
- Royle, S. A. (1985). The Falkland Islands, 1833-1876: The Establishment of a Colony. *The Geographical Journal*, 151(2), 204-214. <https://doi.org/10.2307/633534>
- Sanfuentes, F. (1992). The Chilean Falklands Factor. İçinde A. Danchev (Ed.), *International Perspectives on the Falklands Conflict A Matter of Life and Death*. St Martin's Press.
- Shackleton, Lord. (1983). The Falkland Islands and Their History. *The Geographical Journal*, 149(1), 1-4. <https://doi.org/10.2307/633330>
- Snively, J. D. (1985). *The Soviet and The Falklands War: Opportunity in Latin America*. Naval Postgraduate School, California.
- Southby-Tailyour, E. (2014). *Exocet Falklands: The Untold Story Of Special Forces Operations*. Pen & Sword Military.
- Şahin, M. (2000). *Avrupa Birliğinin Self Determinasyon Politikası*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Temel, M. (2004). *Ondokuzuncu ve Yirminci Yüzyılda Osmanlı-Latin Amerika İlişkileri*. Nehir Yayınları.
- Toase, F. (2005). The United Nations Security Resolution 502. İçinde Stephen. Badsey, R. Havers, & M. Grove (Ed.), *The Falklands Conflict Conflict Twenty Years On Lessons for the Future*. New York: Frank Cass.

- Ural, Y. (1993). *Falkland Adaları Sorunu*. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Valovcin, Paul. (1992). *Logistics Lessons for the Operational Commander- The Falklands War*. (Naval War College).
<http://www.dtic.mil/docs/citations/ADA249896>
- Weeks, J. L. P. (2014). *Dictators at War and Peace*. Cornell University Press.
- Zarza, L. A. (2010). *Malvinas: The Argentine Perspective Of The Falkland's Conflict: A Monograph*. (U.S. Army Command and General Staff College).

İNTERNET KAYNAKLARI

- <https://www.theguardian.com/uk/2001/nov/29/falklands.argentina> ET:12.03.2019.
- http://www.bilimteknik.tubitak.gov.tr/sites/default/files/posterler/piri_reis.pdf
ET:12.05.2018.
- <https://www.fiassociation.com/shopimages/pdfs/2.%201971%20Anglo-Argentine%20Joint%20Statement%20on%20Communications.pdf> ET:28.10.2018.
- <https://api.parliament.uk/historic-hansard/written-answers/1971/may/17/falkland-islands-communications-with> ET: 05.10.2018.
- <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=AR> ET:21.12.2018.
- <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/uk-ready-to-sell-aircraft-to-junta-just-days-before-falklands-attack-8604088.html> ET: 13.02.2019.
- <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/southamerica/falklandislands/10947350/Without-Chiles-help-we-would-have-lost-the-Falklands.html> ET:12.12.2018.
- <http://unscr.com/en/resolutions/502> ET 5.12.2018.
- <http://www.unicankara.org.tr/today/1.html> ET: 10.01.2019.
- <https://www.margaretthatcher.org/document/121923> ET: 15.11.2018.
- <https://www.margaretthatcher.org/document/114295> ET:17.01.2019.
- <https://www.margaretthatcher.org/document/124232> ET: 23.02.2019.
- <https://www.rbth.com/history/326350-soviet-satellites-sink-british-warships>
ET:22.01.2019.
- <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/08/23/israel-sold-weapons-to-argentina-at-height-of-falklands-war-reve/> ET: 15.01.2019.
- <http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/INDEX.HTM> ET: 25.12.2018.
- <https://www.icrc.org/en/document/falklands-malvinas-icrcs-role-30-years> ET:
26.02.2019.

<https://www.standard.co.uk/news/world/meet-the-team-who-cleared-20000-land-mines-from-the-falklands-in-two-years-a3720771.html> ET:26.02.2019.

<http://icontherecord.tumblr.com> ET: 17.11.2018.

<http://www.biblioteca.jus.gov.ar/argentina-constitution.pdf> ET: 10.12:2018.

<https://www.gov.uk/types-of-british-nationality/british-overseas-territories-citizen>
ET: 26.12.2018.

<https://www.ipsos.com/ipsos-mori/en-uk/falklands-war-panel-survey> ET: 13.03.2019.

<https://www.rbth.com/history/326350-soviet-satellites-sink-british-warships>
ET:03.06.2019.

<http://unscr.com/en/resolutions/doc/505> ET:03.06.2019.

https://avalon.law.yale.edu/15th_century/mod001.asp ET:20.07.2019.

(BOŞ SAYFA)

